

و کتبها له فی الالواح من کل شیء موعظه و تفصیلا



حد و ساس درون از حد و تناس هر معبودی را حل حلاله
که درس روزگار سعادت آثار رسالهٔ ۳۰ ریمه
و نسخهٔ عجمه الهمی نه

تذکرهٔ خوشنویسان

از مصنفات مولانا غلام محمد هفت ولیمی دهلوی
المتوفی فی حدود سنه ۱۲۳۹ هـ بسعی و اهدام
و تصحیح احقر عناد محمد هدایت حسین
مدرس زبان عربی و فارسی
در پرسیدنسی کالج کلکته

برای انستیت سوسانگی نگاله در مطبع بدیس مش واقع کلکته
در سنه ۱۳۲۸ هجری قدسی مطابق ۱۹۱ میلادی
برابر طبع آراسنه گردید

فہرست الرجال

آدم (علی نبینا وعلیہ السلام) ۲، ۹، ۱۴، ۲۸، ۴۲

آرام رجوع کی نہ پریم نانبہ راہی

آصف حال نظام الملک ۷۶

آصف الدولہ نواب ۶۴، ۶۵، ۷۶، ۸۲، ۱۱۱، ۱۱۵

آغا میرزا ۷۱، ۷۲، ۷۳، ۱۱۸

آغا رسد رجوع کی نہ عند الرسد دہلی

آل مطہر (حاکم شیراز و فارس) ۳۹

انان بن سعد بن العاصی بن امدہ ۱۱

ابحد ۱۲

ابراہیم اصغہانی مدورا ۲۶

ابراہیم حافظ ۶۸، ۱۱۱

ابراہیم سلطان ۴۶، ۱۲۵

ابراہیم عادل ساء ۷۹، ۸۰

ابراہیم الخمس ابو اسحق ۲۱

ابراہیم بن سائرج مدورا ۴۶

ابراہیم بن المحسن ۲۰

احول مکرر ۲۱

احی ترک رجوع کی نہ جس میں محمد بن حسن

ادرس (علی نبینا وعلیہ السلام) ۱۰، ۲۸

ارحمد مکرر ۷۷، ۱۰۹

ابو اسحق (حاکم شہزاد و فارس) ۳۹

اسحق بن امراہیم مہمی ۲۱

اسحق بن حماد ۲۰

اسد اللہ کرمانی ۲۴

اسکندر بن ورا یوسف ۴۶

اسلم بن سدرہ ۱۰

اسمعیل (علی نبینا وعلیہ السلام) ۱۲

اسمعیل سلا ۱۲۵

اسمعیل بن اسحق بن انواہیم ابو العاسم ۲۲

ابو الاسود الدہلی ۱۷

اسوف خان میز مفسی ۲۴، ۸۶، ۹۷، ۱۲۵

اظہر مولانا ۲۵، ۴۳

اظہر الدس خان ۶۷

اعجاز روم خان سید ۶۲

اعمر الدس سلا ۶۳، ۱۲۱، ۱۲۹

انڈیش ۲۰

انانک محمد رجوع کی نہ ابو بکر بن سعد بن ربکی انانک

احمد سنگھہ باب گڈھہ والہ راجہ ۱۱۴

احمد الائی شمس الدین ۳۵

احمد بروہر ۱۲۵

احمد بدری ۱۲۹، ۱۳۱

احمد حواہ مولوی ۱۱۰

احمد سہروردی شہج ۲۴

احمد سند سر ۱۱۳

احمد سالا ۷۶

احمد طباطبائی مدررا ۱۵۸

احمد عقاری ناصی ۸۲

احمد ورا حصاری ۲۴

احمد الکلمی کاتب ماموں عداسی ۲۰

احمد مسہدی میٹر ۲۶

احمد بن سلطان اونس حلاہ ۴۴

احمد بن ابی خالد ۲۰

احمد بن محمد بن ثوانہ ابو العباس ۱۶

احمد بن نصر ابو بکر ۱۶

دائر بادشاہ ۱۲۵

بادشاہ قلم رجوع کی نہ حلیل اللہ ساہ

ناصر کسمداری ملا ۹۱

دایسفر بن شاہرح میرزا ۱۴۵، ۱۲۵

دکشاں اللہ جامعہ ۶۶

دداؤبی (عند القادر) ۸۱، ۸۳، ۱۰۱

ددر الدین علیخان مرصع روم ۷۴

دادر زادۃ یاقوت رجوع کی نہ عصمت اللہ

انوارالمرکات حان دیوان ۱۴، ۱۱۶

روں صاحب حشر ۷۱

برہان نظام سنہ ۱۱۷

مرہم رجوع کی نہ چندر دھان

سداسپ ۱۴

سرنی عدد الملک صاحب درمۃ الکند ۱۰، ۱۱

دقاء اللہ حافظ پسر حافظ ادراہم ۶۸

ادو کرم ملا ۲۴

انونکر بن سعد بن زنگی ادانک ۳۶

دلاحمن صاحب ۸۴، ۸۶

اوراسیات حان ۶۲

اوردون بس انعدان ۱۴

افصل حان رجوع کن نہ سلطان علی حواچہ

اکثر حلال الدس ناساہ عاری ۲۴، ۲۶، ۷۹، ۸۴، ۸۸، ۱۲۵

اکثر ساہ دہادر میوزا ۱۲۸

اکثر شالہ ثانی معدن الدس ۶۸، ۱۰۱، ۱۰۴

اکثر علی ۱۰۷

اللب صاحب ۱۱۱، ۱۱۸

امام الدس خلغہ ۱۱۴

امام علی بس میوز امام الدس ۱۲۹

امر اللہ خلغہ ۱۱۰

امدد سنگہہ راحہ ۱۱۵

امیر حان شالہ ۱۰۷

امور رضوی رجوع کن نہ محکمہ امیر رضوی

انساء اللہ سعد ۱۱۰

اوس سلطان ۳۸

انہی ڈاکٹور ۱۱۸

انرج مہرزا ۸۸

انرج ہسر اوردون بس انعدان ۱۴

(۷)

تدماہ مرزد حصرت اسمعیل عم ۱۳
تدمور امدر صاحبقران ۲۵، ۴۳، ۴۴، ۱۲۵

تداء کاندہ حارثہ انس ویدوما ۲۰

حامی ۵۴

جعفر تدریری مولانا ۲۵، ۴۳، ۴۵، ۱۲۵
جعفر مندر را حوج کی نہ کفایت حان

حگل کسور راحہ ۱۱۶

حلال ۲۴

حلال سند ۴۰

حلالا ۱۱۸

حلال الدس رومی ۳۵

حلال الدس طوطائے روج کی نہ حلالا

حلال الدس یوسف ۱۰۳

حلال الدس بن میر امام علی ۱۲۹

حمال ۲۴

حب آشدانی روج کی نہ همانوں نادشالا

حوان نکت بہادر میرزا ۶۷، ۶۸

خواہر رزم روج کی نہ علیحکان سدد الحسینی

(۶)

فلادری (مصنف مدوح البلدان) ۷، ۱۱

اس التّوابع ۲۳، ۲۴، ۵

بهراد ۵۷

بهرگتند ۱۲۱

یاں رجوع کی نہ عدد اللہ مروارند رقم

بزم حان ۸۷، ۸۸

بیل صاحب ۱۱۹

دیوراسپ بس ردداسپ المسهور نہ صحاک ۱۴

پرویر ساهراذہ ۸۳

پرویر بس جہانگور پادشاہ ۹۱

پریم کسور کدور ۱۱۶

پرام نابھہ رای ۱۳ | ۱۴، ۱۵، ۱۶

تکمل حسین حان بسر تفصل حسین حان ۱۱۱

تکسین رجوع کی نہ محمد عطا حسن حان

تفصل حسن حان ۱۱۰، ۱۱۱

دودرمل ۸۸، ۸۹

دبیر حورج ہارلک ۸

حکاج ۱۷

ابو حذی الکوی ۱۹

اس حدیدہ ۱۹

ابو حدیدہ بن عبدہ بن ربیعہ ۱۱

حسام الدین جلدی ۳۵

اس ابی حسان ۱۹

حسن ۲۴

حسن شیخ ۸۴

ابو الحسن ۲۲

ابو الحسن حاوی ۱۲۸

ابو الحسن میر رجوع کن نہ کلں مندر

حسن رضا خان نواب ۱۱۶، ۱۳۱

حسن صداح ۳۷

الحسن ابو علی رجوع کن نہ نظام الملک

حسن علی مسہدی ملا ۲۶

حسن کاسی ملا ۶۴

اس حسن المذبح ۱۹

الحسن بن علی انوار عدد اللہ ۲۲

ابو الحسن بن ابی علی ۲۳

(۸)

جہانگیر سلطان (پسر امیر دہلی) ۴۳

جہانگیر نور الدین ناساۃ ۵۱، ۹۰، ۱۰۴، ۱۲۵

الکھساری رجوع کی نہ محمد بن عدوس الکھساری

جہم بن الصاب بن مکرمہ ۱۱

چندر بھال ۵۵

چنگیز خان ۳۷

حادم بگ مدرا ۱۰۹

حاجی حلقہ ۱۹

حاجی مدر ۵۵، ۹۵

حاجی نامدار ۵۹

حافظ بن عمر ۱۱

حافظ رجوع کی نہ نور اللہ حافظ

حافظ سیرازی ۴۱، ۵۸

حافظ نور ۸۲

حنب آندی ۵

حنب اللہ ۳، ۱۰۴

حنب اللہ وزیر حراساں ۱۰۴

خالد بن ابی الہناج ۱۸

خانیکان رجوع کی نہ عند الرحمہ خانیکان

حرم میرزا ۶۸

حسرو پرویز ۴۵

حسرو بن جہانگیر ناسا ۹۱

حسنام الدصری ۱۹

اس الحصری ۱۹ -

اس خلندیں ۷

اس خلکان ۱۵

خلیفۃ الہی رجوع کی نہ اکبر حلال الدین ناسا

خلیفہ سلطان ۶۲، ۶۹، ۱۱۳

خلیل میرزا ۴۴

خلیل اللہ سا ۷۹، ۸۰

خضر بیگ ۸۶

خواجہ مہر علی رجوع کی نہ علی تدریری مہر

خواجہ نامی ۵۵

خواند امیر ۱۰۴

خوارسند اسمعیلی ۳۸

خوارسند حافظ ۶۵

حسن بن محمد بن حسن بن احی ترک رجوع کن

۱۰ حسام الدین چلی

حسن بن الدعالی ۱۹

ابو الحسن ۱۹

حسن خان مروندی ۱۱۷

ابو الحسن بن علی ۲۳

حسنہ بیگم ۶۸

حطی ۱۲

حفیظ خان (محمد) ۶۴، ۷۰، ۱۱۲، ۱۱۸، ۱۱۹

حمد اللہ بن سیح الاماسی ۲۴

حمد بن سنا ۱۲

انس حمدرہ ۱۹

ابو حمدرہ ۱۹

حویطب بن عند العری العامری ۱۱

حنات علی مولوی ۳۳، ۱۱۵، ۱۲۲

حندر بیگ خان ۱۱۵

حیدر خان حسام الدین ۱۳۰

حالد بن سعد ۱۱

راحہ بہادر ۱۱۵

راحہ نندرام پندت منسی ۱۱۶

رای سدهہ رای رجوع کی نہ سدهہ رای

رای مدوہر رجوع کی نہ مدوہر رای

رحم رجوع کی نہ عبد الرحم حاکمان

رسید رجوع کی نہ عبد الرسید دہلی

رصاص علی ساء قادری ۶

رصاص الدن ساء ۱۱۷

رویعی رجوع کی نہ محمود

رواندی ۲۲

روس ادورک دہلیسون ۸

روش الدولہ ۱۰۸

رون علی منسی ۱۱۵

رو چارلس ۶، ۱۰۱، ۱۱۹

روڈسب بس اسدیمان ۱۴

روس فلم رجوع کی نہ محمد حسن کشمیری

روم رجوع کی نہ عبد اللہ بیگ پسر منبرا عبد اللہ بیگ

حورم ساهوادی رجوع کی نہ ساهکھان داسا

حوسوف رای دانگی ۹۳، ۱۲۰

حیر الدس مولانا ۹۷

حیر الله مدح میرزا ۱۱۰

حدرات حسین مولانا ۳

دارات میرزا ۸۸

دارا سکوة ۵۴، ۹۵

داده چندی ۲۴

داراب خان بن کفایت خان ۵۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۰۹،

۱۱۵، ۱۲۱

درگا پرشاد بن لاله داناہ ۱۲۱

درودس مولانا ۲۴، ۱۲۵

دولدسا (مولف تذکرۃ السعراء) ۳۵، ۳۶، ۳۷، ۳۸، ۳۹، ۴۱،

۴۷، ۷۷

دومہ مرزید حصرت اسمعدل عم ۱۳

دو القار سند ۳۶

دو القار الدولہ رجوع کی نہ نجف خان بہادر

ابو سعد منیر ۲۴

سعیدای محمد اشرف ۹۵

سعدیاں بن احمد بن عبد السمیس ۱۰

ابو سعدیاں بن حرب بن احمد ۱۱

سکندر بن ورا یوسف ۴۶

سکھہ رام ۱۱۲

سلطان علی ۵۴، ۱-۱

سلطان علی بدری ۴۸

سلطان علی حراسانی ۴۸

سلطان علی حواحد ۸۸

سلطان علی وادی ۴۸

سلطان علی ورنی ۴۸

سلطان علی مسہدی و ملکہ الکتاب ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱

سلطان علی سحر مسہدی ۲۵

سلطان محمد خندان ۲۵

سلطان محمد نور ۲۵

سلطان مولانا رجوع کی نہ سلطان علی مسہدی

سلم بن امیردین بن ائقدا ۱۴

ابو سلمہ بن عبد الاسد المکرمی ۱۱

رباعطی ۲۲

رب العسا نواف ۹۵

رب ربک ۱۹

ربن حان کوکہ ۸۹

رب الدس ۱۲۶

رب الدس مولانا ۲۶

رب الدس عددی نساپوری ۲۵

رب العادس مدر ۱۲۹

سامہ بن لوی بن غالب ۱۹

سدکانی رجوع کی نہ محمد صالح کسفی

سم بہاں ۵۵

سدہ رای ۶۱، ۱۳۱

سرب سگہہ لالہ ۶۵

سعادت علی خان نواف ۱۱۰، ۱۱۱

سعد ۱۸

سعدی شمع ۳۶

سعنص ۱۲

سعدک ملا سمرقندی ۸۵

سبحان سالا ٨٤

سبحان الدولة نواب ٩١، ١١٠، ١٢٩

سراسير المصري ١٩

سرف الدين عبدالله ١٠٢

سهرابي ٢٠

سعد (علي بنينا و عليه السلام) ١٢

سقدر خادم واسم من مذكور ٢٠

سكر الله ٩١، ١٠٣

سمس الحى ٩٦

سمس الدين عليجان ٥٨

سمس الدين فخر ١١٨

سذكر نايه پندت كسمدري ١٢٢

سذكر نايه لاله ١١٩

سذكر نوسارى ١٢٢

سهاب الدين مولانا ١٢٥

اسى ام سمنان ١٩

سدر سفيكه راحه ١١٥

سدرس فلم رجوع كن نه عند الصمد

سفعه ٩٧

سایم حادہ جعفری ۲۰

سایم سلطان رجوع کی نہ جہانگیر ناسا

سایم سکولہ مدر ۷۰

سایم من ادی الحس ۲۳

سایم سلطان ۳۷

سایم مدر ادرادی ۵

سایم مدر ۷۶

سایم علی مدر می ۱۰۲

سایم علی حان مدر می حواہر روم ۲۶، ۲۶، ۵۷

سایم مدر ۱۹

سایم الدس اسفرنگی ۳۷

سایم دیسانوری مولانا ۴۷

سایم رجوع کی نہ حوس وک زای

سایم مدر حان ۱۰۷

سایم کھان ناسا ۵۷، ۹۱، ۹۳، ۹۵، ۹۸، ۱۰۰، ۱۰۵، ۲۵

سایم حسن میرزا اصہانی ۱۱۷

سایم مدر ۳۴، ۴۷

سایم عالم ۶۷، ۷۶، ۱۰۹، ۱۱۳، ۱۱۹، ۱۲۶

عارف جلدی ۳۵

عالمگیر اورنگ رب ناسا عاری ۵۷، ۵۸، ۵۹، ۱۰۹، ۱۲۵، ۱۲۶

عالمگیر بابی ۷۶

عامر ۱۷

عامر بن حذره ۱۰

عداد اللہ برادر رادۃ فاضی عصمت اللہ حان ۱۱۴، ۱۲۷

عداد اللہ بدگ بسر مدر عد اللہ بدگ ۷۳

عداد اللہ حان همسدر رادۃ ناموت روم حان ۱۲۷

عداس ساہ ۹۲، ۱۲۵

عداس بابی صفوی ساہ ۱۱۷

عداس بن حسن ابو احمد ۲۲

عدد الاحد حان نواب ۷۰، ۱۱۴، ۱۲۲

عدد اللہ رجوع کس نہ دراب حان

عدد اللہ آتش پر هروی ملا ۲۴

عدد اللہ اربعوں ۲۴

عدد اللہ الاماسی ۲۴

عدد اللہ بدگ مروارید بدوری ۱۲۵

عدد اللہ حاوط ۹۱

عدد اللہ حان ان ک ۵۰

صالح بن عبد الملك ابو الفضل بمدمی حراسانی ۲۰

صاحب منبرا ۹۵، ۹۶، ۹۸

صحاك ۱۴

صحاك بن عكلاں ۲۰

صدا، الدس يوسف ۷۸

طالب حق مولوی ۱۱۵

طاهر دکنی ۱۱۷

طاهر وحید منبرا ۱۱۷

طلحہ ۱۱

طوس بن اورندور بن ابدان ۱۴

طہماسب ساہ ۱۲۵

صايط خان نواب حلف دکنی الدرہ ۱۲۸

ابو طغر (والد محمد اہادر منبرا) ۷۴، ۱۲۹

طہرخان رجوع کی نہ روسی الدولہ

طہری نرسدری ۸۱، ۱۱۹

عدد الرحيم خانكناياں ۸۷، ۸۸

عدد الرحيم فرماں نويس ۵۹

عدد الرسيد ديلى ۲۹، ۵۴، ۵۵، ۵۶، ۵۷، ۶۰، ۶۲، ۶۳، ۶۴، ۶۵،

۶۶، ۶۹، ۷۰، ۷۱، ۷۲، ۷۳، ۷۵، ۹۵، ۹۶، ۹۸، ۱۲۱

عدد الصمد سدرى ولم ۸۴، ۹۰

عدد الورى مولانا ۷۸

عدد العدى حافظ بسر حافظ محمد على ۶۸

عدد القادر آخوند ملا ۸۹

عدد الكرم ۵۶

عدد الكرم قادري ۵۶، ۶۵

عدد الكرم بغير عدد الرحيم فرماں نويس ۵۶

عدد راكلى ۳۹

ابو عبيد بن الكراح ۱۱

عثمان بن رباح العليل ۲۰

عثمان بن عمار رص ۱۱

عيسى رجوع كى نه محمد مؤمن

عزير الله بكارى ساء ۲۶

عصم الله برادر رادى نافون ۱۲۶

عصم الله حان فاضى ۶۹، ۲۷، ۱۲۹، ۱۳۰

(٢٠)

عدد الله سرور الدس ١٠٢

عدد الله صراف ٢٤

عدد الله صدوقى ٢٤

عدد الله طنج ١٢٥

عدد الله وردى ٢٤

عدد الله ادو محمد ٢٣

عدد الله مرواريد روم مولانا ٢٥، ٧٧

عدد الله مسكن ولم ١٠١

عدد الله بن ابى اسحق ادو العباس ٢٢

عدد الله بن سعد بن ابى سرح العامرى ١١

عدد الله بن سداد ٢٠

عدد الداقى حداد ١٢٥

عدد الدامى زهاردى ٨٧

عدد الكدار الرومى ٢٠

عدد الكى حواحه ٣٨

عدد الكى مولانا ٢٤، ١٢٥

عدد الرحمن ٩٥

عدد الرحمن فرماں دوس ٥٦

عدد الرحيم ٦٣

علی مسہدی رجوع کن نہ سلطان علی مسہدی

علی نقی مندر ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۱۳، ۱۲۱

علی ہری مندر ۲۶، ۴۳

علی بردی سرف الدن ۴۶

علی بن انبی طالب رض ۱۱، ۱۷، ۱۴۲، ۱۴۴

علی بن عیسیٰ ابوالحسن ۲۲

ابو علی محمد بن علی رجوع کن نہ اس مقلہ

علی بن ہلال رجوع کن نہ اس نواب

عماد الحسینی العزیزی مندر ۲۶، ۵۶، ۵۷، ۵۹، ۶۰، ۶۱، ۶۵

۹۲، ۹۳، ۹۴، ۹۵، ۹۶

عماد الملک نواب ۶۵، ۷۷

عماد الملک عازی الدن حان ۷۶

عمر ثانی رجوع کن نہ عمر بن عبد العزیز

عمر حنام ۳۷

عمر سید سلطان ۴۳

عمر بن الخطاف رض ۱۱

عمر بن زرارة ۱۱

عمر بن عبد العزیز رض ۱۸

عمرو بن مسعد ۲۰

عصہ سید ۴۰

ابو عدل ۱۹

علاء بن الکصرمی ۱۱

علاء الدولہ بن ناسعہ ۴۷

علاء الدین مولانا ۲۵

علاء سدراری رجوع کن نہ وطب الدین

علامہ بن مبارک ۱ و الفصل ۲۴، ۲۵، ۷۹

علی ۳۴

علی احمد مہر کن ۸۴

علی اصغر حرامانی مدر ۱۲۵

علی بدگ رجوع کن نہ صائب مدررا

علی بدری مدر ۲۵، ۴۲، ۴۳

ابو علی الحسین رجوع کن نہ نظام الملک

علی حان سید بدری خواہر روم ۲۶

علی حان سمس الدین ۵۸، ۵۹، ۵۷

علی حراسانی مدر ۴۳

علی رضا ملا ۱۲۵

علی سدراری مدر ۴۳

علی کاتب مدر ۴۹، ۵۴، ۷۸

(۲۵)

فتح علیخان برادرزادہ، سب حان ۷۷

محر الدین مولوی ۶۹

فرامی رجوع کی نہ پریم کسور کدور

انوار العرش ۱۹

فرح سدر ۵۹

محمدة بحب بہادر سدرزا ۶۹

فصل اللہ سمیرا ۱۲۶

فصل بن سہل دو الراسدین ۲۱

انوار الفصل بن مبارک ۲۴، ۲۵، ۷۹

حقیر رجوع کی نہ شمس الدین فقیر

ملاطون ارمی ۷۱

مدرور جنگ رجوع کی نہ عاری الدین حان عماد الملک

فیض اللہ برادر حقیقی فاضی عصمت اللہ ۱۲۷

فیض اللہ ندگ ۷۵

فیض اللہ فاضی ۱۲۷

فیض علی بن مولوی طالب حق ۶۴

ہیلاٹ دگلز کریوں کونل ۸

قادر بخش ۱۱۲

(۲۶)

عبدالله الله حان ۱۲۹

عبدالله الله مدروس ۱۲۹

عارى الدين حان عماد الملك ۷۶

عقارى ۸۳

علام حسين حان رجوع كى نه كلو حان

علام على حان المسهور نه حوس دوس ۷۰

علام على حان (مصنف ساء عالم دامه) ۶۷

علام على مير ۱۰۸، ۱۰۹

علام وادر حان ۶۴، ۱۳۱

علام مكدنى ۱۱۴

علام محمد دهلوى حليفه ع، ۲۹، ۱۱۲

علام محى الدين ۱۱۴

علام نفس ندد حان حواحه حلف حواحه يوسف ۱۵

عداك الدين بن همام الدين المدعو دكواند امير ۱۰۴

عيلان بن سلمه الثقفى ۱۱

اس انى واطمه ۱۹

فتح الله شدرارى مير ۸۵

کسبی رجوع کن نہ محکمہ صالح

کعب ۱۰

کعبات حان ۵۵، ۱۰۳، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۲۱، ۱۲۲

کلمن ۱۲

کلمن مدرانو العیس ۶۴، ۷۰، ۷۴، ۱۱۲

کلو حان ۱۲۶

کلمن ۱۱۶

کمال حاکم ۴۲

کدول کس راجہ ۱۱۵

کدومرٹ ۱۴

گداڑی معلیورنہ میر ۱۲۸

گنداسب ن لہراس ۱۴

گوبی دابہ رای ۱۲۲

لکھن سنکھہ منسی ۱۱۲، ۱۱۹

لکھمی رام پندت ۱۱۲، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۳۰

لطف اللہ حان صادق ۶۲

لعل حان ن کعبات حان ۱۰۷

العالمی میں اسماعیل بن اسحق ابو محمد ۲۲

وامی رجوع کی یہ عصمت اللہ حان وامی

قدرت اللہ حان حکم ۴

ودسی ۱۱۸

ورسب ۱۲

وطب الدن بکندار کائی ۹۹

وطب الدن علامہ سدراری ۳۶

وطبہ ۲۰

ومر الدن حان نواف ۶۰

وام الدن حسن بن صدر الدن رجوع کی یہ دو القار سند

ابو فیس بن عبد مناف بن زہراء بن کلاب ۱۱

کانی محمد نرسدنی ۴۶، ۴۷

کاظم حسن مولانا ۳

کام بحسن ساهراده ۵۸

کرم علی منبر ۱۲۸

کرم الدن رجوع کی یہ حدیب اللہ وزیر حراسان

کرم الدن مولوی ۶۱، ۷۶، ۱۱۶، ۱۲۰

کسل سنگھ مدنی ۱۱۲

(۲۹)

محمد افضل القریسی ۶۰

محمد افضل لاهوری نامی نادری ۶۰

محمد اکدر ۱۰۶

محمد امیر صوی ۷۱، ۷۲

محمد ارہی مولانا ۲۵

محمد ناصر طعرا نوبس ۶۱

محمد ناصر میر ۵۹

محمد ترسدری کاندی ۴۶، ۴۷

محمد دعی ۱۱۲

محمد دعی الحسلی الخطیب ۱۳۱

محمد دعی الدین خان ۱۱۷

محمد خان بی میان محمد عاسوری ۷۴

محمد جعفر رجوع کی نہ کفایت خان

محمد حسن ۸۲، ۹۵

محمد حسن مدرسی مولانا ۲۶

محمد حسن حکیم ۱۲۹

محمد حسن حکیم مدرسی ۶۴، ۶۹

محمد حسن کسمدری ۲۶، ۵۸، ۷۸، ۹۱، ۱۲۵

محمد حسن مظفر پادساہ ۷۸

لعولہ ساعر ۲۰

اون کرن رای ۹۰

مامون عباسی ۲۱

مائی علی ۵۷

مدارک شالہ سیوری ۲۴

مدارک سالہ قطب ۲۴

اسی مکالد ۱۹

مکتوب رجوع کی نہ علی الکاتب منیر

مکتوب رای منسی ۱۱۲

محمد اسلم ۶۱

محمد اسمعدل ۱۱۲

محمد اسرف حواحدہ سرا ۹۵

محمد اسرف سعید ا ۵۵، ۹۵

محمد اصغر رجوع کی نہ اسرف حان منیر منسی

امو محمد الاصغہادی ۱۹

محمد اعظم سالہ ۵۸

محمد اصل ۱۲۶

محمد اصل الکسندی ۶۰

محمد عطا حسنی حاکم لکھنؤ مرصع روم ۶۱

محمد علی حافظ ۶۷

۱۔ محمد علی حکاک مہر کی مددرا ۶۶، ۶۷، ۷۷، ۸۲

محمد علی بن حنرالہ فرماں دوس مدرا ۶۵، ۶۶

محمد علی بن رزق روم ۶۶

محمد عیسیٰ ندھا ۱۲۱

محمد عقاری قاضی ۸۲

محمد فاسم ساد ساد ۲۵

محمد فساد مددرا ۹

محمد ویاہ الدین فاسم ۱۲۰

محمد گاسی مددرا ۹۱

محمد الماستری ۳۶

محمد مراد ۱۲۵

محمد مراد کسمتری سترس فام ۱۰۰

محمد مرزاد سمس الدین ۷۷

محمد مطهر رجوع کی نہ آل مطهر

محمد معز الدین عوری ۳۸

محمد مقدم ۶۰، ۹۱، ۱۰۵

محمد موسیٰ مددرا ۶۱، ۱۲۱

(۳۰)

محمد حسن مدررا ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵

محمد حسن مدرری مدر کلس ۷۰

محمد حفظ الانصاری العادری ۶۱

محمد حفظ حان ۶۴، ۷۰، ۷۱، ۱۱۲، ۱۱۸، ۱۱۹

محمد حکیم مدررا ۱۳۰

محمد خدا ندها بن ساه طهماسب بن ساه اسمعیل ع ۱

محمد حلیل مولوی ۶۹

محمد (حوازم) ساه ۳۶

محمد راهد ۵۹

محمد ساه (ناساه دهلی) ۵۶، ۶۰، ۶۱، ۱۰۷

محمد سرف پسر عدد الصمد سدری فلم ۹۰

محمد صادق طنابنائی رجوع کن ده مرید حان نواب

محمد صالح کسفی مدر مولانا ۲۶، ۱۰۱

محمد صالح کدوه لاهوری ۱۰۰

محمد ظاهر رجوع کن ده طاهر وحد مدررا

محمد عاند ۶۳

محمد عارف ناموت روم حان ۱۲۶

محمد نسکر ۱۲۶

محمد عسی مدررا ۱۴

(۳۳)

محمود ملا سیح ۲۵

محمی سدراعی ۲۴

مخلص رجوع کی نہ محمود حواہ

مرار ۱۷

مرار بی مرزا ۱۰

مرصع روم رجوع کی نہ بدر الدین علیخان

مروازید روم رجوع کی نہ سعد اللہ مولانا

مرید حال نواب ۷۵ | ۱۰۸، ۱۱۳، ۱۱۴

مسکور ۱۹

مسعود حافظ ۲۸

مسکن فلم رجوع کی نہ عند اللہ منیر

مصطرب رجوع کی نہ درگا پرساد لالہ

مظہر پادشاہ محمد حسن ۷۸

مظہر حال ۸۶، ۸۸

مظہر سلطان ۵۲

مظہر علی رجوع کی نہ مظہر حال

مظہر حال نواب ۱۰۸

معاونہ بی انبی سعید ۱۱

معینم عباسی ۴۹

(۳۲)

محمد موسیٰ بن کفایت خان ۱۰۶

محمد موسیٰ حسینی عرسی ۲۶، ۱۰۱

محمد منیر رجوع کن نہ سور منور

محمد منور حکیم ۱۱۸

محمد میسانوری مولانا سالا ۲۶

محمد ہدایت حسین ۲

محمد ہروی ۲۵

محمد ہار شیخ ۷۵

محمد بن ابی الکاد ۲۳

محمد بن نکس حوارم سالہ ۳۶

محمد بن عبد اللہ ملقب بحدی ۲۰

محمد بن عدوس الکھسپاری ابو عبد اللہ ۱۴

محمد بن علی رجوع کن نہ ابن مقلہ

محمد بن مطہر ۳۹

محمد بن مطہر مبارز الدس رجوع کن نہ آل مطہر

محمد بن دوسف القاری ۱۹

محمد بن مہاں ۱۳۰

محمد بن خواجہ مولانا ۸۳

محمد بن ربیع ۱۴۹

(۲۵)

مولانا بدرتوری رحوع کن نہ علی بدرتوری مدر حواہ

مولانا روم رحوع کن نہ حلال الدین رومی

مولائی ۵۵، ۷۳

موسس حان بن عبد اللہ حان اک گ ۵۰

مہدی ۵۰

مہدی عناسی ۲۰

مہدی الکوفی ۱۹

مہدی مدر بن مدر معصود ۱۳۰

میدان محمدی ۱۳۰

میدان ساء گورگان ۱۲۵، ۱۳۳، ۱۴۱، ۱۴۵

مدر حاجی ۵۵، ۹۵

مدر علی الکاتب رحوع کن نہ علی الکاتب مدر

مدر علی بدرتوری رحوع کن نہ علی بدرتوری مدر

مدر علی ملا ۷۸، ۸۲، ۸۳، ۹۳، ۹۵، ۱۰۱، ۱۰۳، ۱۰۶

مدر گدائی معلپورہ ۱۲۸

دادر رحوع کن نہ سدکر نانہہ پندت کسمیری

داعر ساء ۶۳

داگر مل ۱۱۵

ادس - معدان ۲۱

معور کاسی مندر ۲۶

معور الدس | محمد عوری ۳۸

معظم دکت بهادر ۷۳

معقول دبی حان دسر ادعام الله حان دعدس ۶۷

معددر بالله العنسی ۲۱، ۱۲۳

معصود حان ۱۲۵

معصود علی ۹۱

معصود مولانا ۸۶

ادس معفع ۱۵

ادس معقله ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۲۳

معهم آقا ۵۶

مقصود سالا ۴۱

مقصود عداسی ۲۰

مقصود مسکیر ۹۲

مقصود نس سلطان - طغر - عد

مندو مندر ۶۰

مفوهه رای ۹۰

ادس مندر ۲۲

(۳۷)

دور اللہ حافظ ۶۳، ۶۴، ۶۵، ۱۱۱

دور اللہ سدیج ۶۲، ۶۳

دور اللہ سوسدری فاضی ۱۴۲، ۵۱

دور اللہ محمّد رحوع کی نہ طہوڑی نرسدری

نندرام پندت رحوع کی نہ راحہ نندرام نندت

وارث علی ساہ ۱۳۰

والا حاہ ۵۹

نوروحہ النعکہ ۲۲

وحنہ اللہ ۶۵

ورس علیکاں ۶۶

وصفی رحوع کی نہ عدد اللہ مسکدن قام

ولا س حسن مولانا سمس العلماء ۲

ولند بس عدد الملک ۸

هاروں الرسید ۱۹

هکرانی مولانا ۲۵

هداسب اللہ ۶۰

هداسب اللہ رس روم ۲۶، ۵۸

نامدار حاجی ۵۹

نامی حواحه ۵۵

نادر علی منبر ۶۶

نصف حان، نادر در العمار الدوله ۱۱۹

نجم الدین ۶۳

اندر دم (مصنف کتاب الفهرست) ۶، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۹

نصرت ورزاد حضرت اسمعیل عم ۱۳

نصرت عاصم ۱۷

نصرت الدین طوسی ۳۶، ۳۷

نعمت الله فاضل ۶۵، ۶۳

نعمت الله ولی ۱۰۱

نظام رجوع کس به عاری الدین حان عماد الملک

نظام الحق ۶۹

نظام الملک ۳۷

نظام الملک حواحه ۸۴

نظام هروی ۸۴

نظامی ۱۴، ۸۳

نظری نسیانوری ۸۷

نعتس ورزاد حضرت اسمعیل عم ۱۳

بکدی واسطی ۱۴۷

بکدی بس دهم ۱۷

نردن اس انی سقیان ۱۱

عرب بس وکطان ۱۲۴

یوسف حلال الدن ۱۰۳

یوسف ساء ۳۶

یوسف صناء الدن بس مولوی عدد الرحمن حامی ۸۷

یوسف کاتب ۲۰

هداد الله لاہوری ۵۹

اس ہشام ۱۲

ہلاکو خان ۳۷، ۳۸

ہمام حواہ ۳۶

ہماون بادشاہ ۸۴، ۸۸، ۱۰۶، ۱۲۵

ہمم بہادر گسائیں راہ ۱۱۵

ہوارب کامدب صاحب ۵

ہور ۱۲

دافوت جمال الدین ۱۲۵

دافوت روم رجوع کن نہ عدد الدافوی حداد

دافوت روم خان رجوع کن نہ محمد عارف

دافوت مسدعصمی ۲۳، ۲۴، ۲۶، ۲۷، ۱۲۵

دافوت بن عدد الله الرومی الکھوی ابو الدر ۲۳

دافوت بن عدد الله الموصلی ابو الدر ۲۳

دافوت بن دافوت بن عدد الله رجوع کن نہ دافوت مسدعصمی

دھلی سدیگ دسپاوری رجوع کن نہ دھلی واسطی

دھلی صوفی ۲۴

دھلی مالک بن دندار ۱۹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سنداس و نئاس مر حدای را عَرَّاسُهُ - که حطوط سماعی
 آفتاب را بر صفحای اولاک بقلم مدرّج نگاشته - و حمد و سپاس
 مر معبود حقیم را حَلَّ حَلَّه که مساطع صمغش عروسِ قطرب
 انسانی را بهمولی و صورت مرتّب - و دیربوی طلال صفای اند پند
 حوس مدرّج ساخته - در کنار فانیب نفس ناطقه نهاده -
 فَنَدَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنَ الْخَالِقِينَ * * * قطعه *

ای کرده ر کلک صمغ درکت بشر
 ر انسانی دو نفس دسده احسام و صور
 هر حرف که از حامه حکمب رده سر
 طعرائی فصا گشته و عدوان و در

و لگنونه ربّانی چهره دل آرای کلام - تعبِ سندِ انام - امّی لقنی
 اسب - که دکنِ عالم - و دوآند دنی آدم - از بطن عدم بقطع
 حصرِ معترض الطاعه او اسب - و سرحِ رویِ کونین بخاره کاری
 مساطعِ سقّاب او وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ - آب و رنگ
 بحسارِ حنّیب - رنگِ آمیزِ حامه سربِعت و صمغِ برداری

الرفع - معددی الاطیاف بالنکسب المذبح انسان عن العصل
و الاحلال عن اعدان الکود و الافصال - ندر الدور - صدر الصدور
محکمہ عالیہ علی پور - حداثہ مسدطہ مولانا حذراف حسنہ نعدہ
الله بکلیل العقران - مع المبعث فی حید الرضوان - اس مرحوم مدرور
بالا بسنن مسند عرب کرسی سنی مجلس سوک - رندہ المتکدین
و المقسوس - ودوة الکونین و الصوفیین - سالک مسالک تحقیق -
صاعد مصاعد نصیب - دوسدہ کاس رحمتی مولانا و بالعلم
و الفصل اولانا - حلد آسیان - مولانا کاظم حسنی رحمہ اللہ المان -
بکرمة سید الانس و النکان - مدر مہدی فرمانفرمای ممالک
ہندوستان - ناروحہ قدان بصاع - و عدم اسدطاع - و احلال
امور ماموری - و کارهای شخصی از مدنی مدد و عرصہ نعد -
جمع آوری مداف و اوصاف و حالات حوش انوسان انانی
و عربستانی و بالخصص حادر فلان ہندوستانی را بردم
ہم حوش لازم دانستہ با حمال شاهد مطلوب از نظر طالبان
مکتوب نماد و حرکات سوفی در طعفات نوعی بدید آند - و بواسطہ
آنکہ درس اوقات مدافع مهم و کمالات فاسد و ناراض کاسد اس
امدعہ نعدستہ کہ حمہور امی مکتاج اند نطاق نستان منظمس -
و نکلی معدوم و مدرس گردندہ - و ذکر حذر نمای سحر نستان -
و حامیہ عذر افسان انسان - کہ در اعجاز رقم طراری - طعندہ رن

نامه طرب و اداس - و عرصِ بخت ازل از نفس انگیزی
 بزرگ بزرگ اندام و ابتاد - نفس ربانی صورت دلآرای او -
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ عَلَى آلِهِ وَ أَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ * * قطعه *

خادم لعلی که فکر آدم آمد

مقصود وجود هر دو عالم آمد

رو ماه شرف نامه نامی وجود

آری سرف نامه ر خادم آمد

و بخت بخت رخت - و صلوات طنداد - بر آل و اصحاب او که

حیات ملک بیضا - و هُدف طرب رهرا - و فارسان مبادی دس -

و حارسان سرع مدس اند - باد *

اما بعد حوسه چیس حرمی ارباب اسعداد - احقر هدا -

محکم هداست حسین مدرس زبان عربی و فارسی در پرسندوسی

کالج واقع بدار السلطنت کلکده عَمَرُ اللَّهِ دُبُونَه - وَ سَفَرُ عَیُونَه - وَ حُسْرَه

بِیْ تَوَمِّ الدِّیْن - نَحَبَ لَوَاِیْ سَیِّدِ الْمُرْسَلِیْن - انس سرآمد علمای دوران -

و سر سلسله و قهای زمان - علامه الاعلام مرجع الانام فدوة المتکدس -

رئیس المعسرین - جمال المله و الاسلام - نهجه النعالی و الانام -

دور الفصله - سمس العلماء - مولانا ولایت حسن مدرس مدرسه عالی

کلکده - آدَامُ اللَّهِ فِیْضَانِ تَرَکَايَه عَلَی مَقَارِی الْمُسْلِمِیْن - انس مرحوم معفور

حلد آرامگاه - سید الافاضل سید الامايل - معمر الانساب بالنسب

و افعال نصر - ملاحظه نمودم دندم - فی الواقع نعل و طبع آن
 خیلی سانسده و ساناں اسب - اگرچه درین خصوص بدر کتب
 عدیده بنظر رسیده - یکی امدکال الفصلا بصیغ ممدرا سفکلاح
 ایرانی و در سده هزار و دویست و نود و یک در طهران طبع شده
 اسب - و لیکن مصنف مذکور چنانکه ظاهر اسب در مطالب
 بنظر داسده - اول آنکه دکرسی و چهار نفر از مسافران خوسدوسال
 عراقین عرب و عجم موده اسب - دوم آنکه عذاب برداری و روم
 طرازی بخدی موده اسب که بنظر احاب موحس - و ندیده
 فارسی گویان اهل ایران مودس آمده - و نسکه دوم کتاب المسمی
نقط و خطاطان بصیغ حدیب آندی نربان ترکی که در قسطنطنیه
 در سده هزار و سه صد و سیس طبع شده - و بصیغ سوم از حصر
 والا مودب - سپهر مغرب - ناشید نظری - بر حدس و طلب -
 گل بوستان حسمت و سهرناری - ثمره سحره در آب و کامکاری - سمس
العلماء الکرام - ناح الکلاء العظام احل اکرم کلمدب هوارب صاحب
آدام الله احواله و اند احواله نربان فرانسه اسب - که در پاریس در
 سده هزار و ده صد و هشت مملادی حله طبع بوسده - حون در سب
 مطالعه و واری نمودم - دندم دکر چند حلد دیگر بدر در مسئله
 خطاطان دارا اسب لکن مصنف معری الله کتاب خود را از روی
نسکه مباح الخطوط که در سده هزار و دویست و چهل و ده هکری

دگار خانج چمن و رسک ارژنگ مانی اسب - نکلی معدوم العدر -
 و معقود الانر گسنه و نسخهای گوهر سلک سان درین آوان - ار
 گردس دوران - در اطراف و اکفاف جهان - چون رسنک معصم
 لالی و مرخان مدشر - و هر حنه و دانه اش در رحنه و سگانی
 صایع و مدسر گردیده - لهدا مدتی حدّ و جهد را پدیس نهاد
 معصود و بحصول اس مرام بدل همب را مصروف داسم -
 چنانچه مصداق هَمَّةُ الرَّحَالِ دَلْعُ الْجَدَالِ - نسخک فَلَمَّى الْمَسْمَى
 مذکور^۱ حوس نویسان از مصداق مولانا علام محمد هفب^(۱) فَلَمَّى
المدخلی ترام - وادس دهرنداً در سال هزار و دویست و سی
 و نه رابع سده - بدسب آوردیم - که اوراوش ار مرور دهور -
 و مرور حوادث گردش ماه وهور - و نواتر نواب سهور - مانند قلوب
 غاسعان پراگنده - و چون زلف عروسان آسوده بود - بدوب نظر -

(۱) مولانا علام محمد المشهور هفب فلهی المدخلی ترام دهلی الاصل
 و ار حمله شاگردان حکیم فدرب الله حان موده - در انشا برداری درین فارسی
 عدیم المنل و در علم عربی فی العجالة ربطی بدر بحصول کرده بود - و باواسام
 رسم خط مدل کسج و تعلیق و سملیق و دلب و شکسته و شفعه و رباعان
 مهارتی تمام داشت - و گاهی درین اردو اسماعیلکن بدر می گفت پس ار
 مدت زمانی حلالی وطن کرده ار دهلی نلکهدو آمد - چون مایل بقی طب بود ار
 خدمت صدرا محمد عسبی اکسپاس اس قی شریف نمود و وادس در سال مذکور
 اتفاق ابداد - رحمه الله علیه *

الطمن و فوج البدان بلادری و وفات الاعیان و مقدمه انس خلدون
و غیرهم - انکاد نموده - و چهار مقاله تربیت داده و عبار
سلس در سلک بحر در آورده - مقدمه کفای مذکور معرر داسدم -
با نظر ناظرین نفس حسن قبول گیرد *

مقاله اول در بیان حدوث رسم خط عربی *

مقاله دوم در ذکر حدوث و انکاد اقسام رسم خط

اهل برس مدیم *

مقاله سوم در ذکر حدوث نقاط و حروف معکمه

در سلسله اسلام *

مقاله چهارم در بیان تاریخ و حوش نویسی بر

سندل احوال *

و در حقیقت جمع و ترکیب - و نظم و ترتیب انس روانان
مربحه - و حالات صحنه - که اسرار حکمت آمر - و نکات رعیت
انگیز سال مانده عبرت مستنصران - و عبرت ناظران اص - و فنی
فوائد اتمام - و روش انصرام حواهد نایب که در نظر عالیحداد -
سامی القاف - احذر برج سهام و نسال - رحسندده گوهر
درج سعادت و مقام سمس المدارس و امکاب - بدر المعالی
و المقام ربه العلماء المحققین و دولة العلاء المدققین -

رضا علی شاه قادری در هندوستان تصدیق نموده بود احد و تربیت داده است - و رضا علی شاه مرحوم غالب مطالب خود را از روی نسخه ترکی سابق الذکر انداس کرده است لهذا چندان توحیه مذکور حوس فلان عطارک نسان هندوستان نداسده اند - و انس نسخه موصوفه هم دارای آسامی حوس نوسان هدد است و هم مسدل بر دگر مسکین فلان خارج * و از فرار تول داکدور چارلس رنو نسخه دیگر انس ددگرفه موصوفه در کنایهخانه مذکف برطانیه (برتیش موزیم) لندن موجود است - لکن از آنکائیکه دایمان آن ساهد دلدربای سوج و شدگ - و آسدن ساعد سپیمین آن نسخه وردگ - ندسب بخواهد آمد - لهذا نارهود و موررحمات - و تحمل مسفات - نسخه مذکوره را تربیت و تطیم نموده در اسپانک سوسانته بمطارج انظار مدارک اراکین عطامس در آوزدم بعد از ملاحظه امر عالی صادر سد - که کذاب مذکور ناسلوب معروف بر نور طبع آراسده شود * و نادر ترئیس و نددم نسخه مذکور مطالب چند که معقد فوائد اصلی - و مدیح بنای کلی است - در انس نسخه آورده - اگر چه از معدومین نامناحرس - در هر زمان و بهر زبان - بلغات مختلفه - و مصامین مسنده - متون صکاف مسکون است - و لیکن انس بنده ناچیر هیچچندان انچه از اموال مسنده که مکمل وثوق و موجب اعتماد داسده از کذاب معدومه مثل کذاب القهرسب انس نددم و کسف

مقاله اول در بیان حدود رسم حَطّ عربی

در مطالعه کنندگان که رای حقایق برای انسان مسرق
السمعی دانش و کمال - و مجمع التخریس معارف و اتصال
اسب - محقق بخواهد بود که در هر فردی از فرد - مؤرخین
و مصنفین عبارات متعلقه روانی و نباتی درین خصوص عنوان
نموده اند - و این گمان نامعانی اطرو و دوف بصر کتب نوار بصر معادله
را ملاحظه نموده - و بعد از استکشاف کلی اندکاب نموده آنچه
بناظر ظاهر بینان دور - و ندیده حدیث سناسان بر دنگ و معانی
آمده - ثبوت و صحت آن پرداخته - الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا *
قول اول آنکه اول کسیکه صانع و مخترع رسم حطّ عربی و فارسی
و سایر رسوم کدانب سد حصوف آدم عَلِيٍّ بَدِيًّا رَ عَلَيْهِ السَّلَام
بود - که سه صد سال قبل از وفات خود این رسوم را بر گیل حام
مفسس و مرتب نمود و آن گلهای حام را در آدس گذاخته در زمین
پدیان داسب چون هنگام طوبان وقوع و ظهور نام و ساکنین
روی زمین همگی عزن و نابود شدند - و سفینه ساحل سلامت
رسد - پس کشتی سیفان بر کوه خودی فرود آمدند - و بدرج
تر ربع مسکون مقدس و مقدس شدند هر فردی رسمی از آنها نماند -

سرکار سوکمندار آدورد دندسون روس صاحب لا رَأَيْتَ سَمُوسَ إِبْرَاهِيمَ
 نَارَعَهُ وَ دُورَ أَحْلَافِهِ طَالِعَهُ - وحدان مسبطات - رئیس اصحاب
 السوروی - و سر حلقه ارباب الفحوی - الادب المحقق - الکبر
 المدقق - سمع انکم بلدرائی جراح دود؟ ندائی - نرا عظم سپهر
 عام و هنر - سرکار حالات آبار خورج هَؤُلَاءِ بِدِیْرِ صَاحِبِ اِم - ای
 اِفْ حِجْ - اِسْ دَامَ اِفْدَالُهُ الْعَالِیُّ وَ عَالِیْکَلا مَجْدَتِ هَمْرَا
 مصباح رموز دکنه دانی معنای کمر معانی - فائد المثل و النظیر
 العلامة الکبری - سید الکماء الکاملین - سعد النعلاء العاصلین -
 رده دالان علم را سر جسمه آندکاب سرکار عالی وفار کر دل دگل
 کرین و یلالت صاحب - صَانَهُ اللَّهُ عَنْ حِمْنِ الْعَاهَابِ وَ الْآفَاتِ - بَکَا
 سیدنا محمد سید الکتاب - وَ بِحَرَمِهِ آلِهِ وَ اصْحَابِهِ رُبْعِی الدَّرَجَاتِ -
 علیهم صلوات اللہ و الفیاضات - و مجمع اراکس عظام
 انکم مذکور - ورنه موقع جدول برورد *

امد از ناهدان بصیر - و وفادان روسد صمد اندک هرگاه در
 محاری مسطورات سهوی نا اسداهی دند - یا خطائی نگرند
 دکنس حلق اصلاح و موده دکر حنری نا داند - و الله المستعان
 وَ عَلَیْهِ التَّوَكُّلُ *

و ابو موسیٰ بن عبد مناف بن زُہْرَہ بن کلاب او را دندند کہ من
 کذاب مندادم - هر دو از اسدی عالی تعلیم نمودند - و سرس
 عبد الملک نہ تعلیم ایسان برداشت - و رسوم حروف هجا و کذاب
 را دایسان تعلیم نمود - بعد از آن هر سه رسوم حکارت بطایف رفتند -
 و در اینجا علّال بن سلّمہ النقفی از ادسان تعلیم گرفت - و بعد از آن
 دسر از ادسان جدا شد - و دایار مُصَرِّف - و در اینجا عمر بن زُرّارہ
 از دسر تعلیم یافت - بعد از آن دسر عربی سام نمود - و آنجا بدعلم
 کذاب مسعود شد - بلادی (۱) می گویند - چون پریو سماع آفتاب
 اسلام از اُفوی مسروق بن مدین دمند - هجده نفر دایانی رسم خط
 و کذاب در طایفه فردس بودند - و اسامی اسان عمر بن الحطّاب -
 و علی بن ابی طالب - و عذمان بن عقیل - و ابو عذبه ابن الحراح -
 و طلحه - و یزید بن ابی سعدان - و ابو حذیفه بن عذبه بن ربه -
 و حاطب بن عمرو - و ابو سلّمہ بن عبد الاسد المتحرّومی - و انان بن
 سعد بن العاصی بن اُمّہ - و خالد بن سعید - و عبد الله بن
 سعد بن ابی سرح العامری - و حویطب بن عبد العزیّ العامری -
 و ابو سعیدان بن حرب بن امیّہ - و معاونه بن ابی سعیدان - و حُجّهم
 ابن الصّلب بن مَحْرَمہ - و علاء بن الحصرمی - رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰی
 عَنْهُمْ - نوده اسب * قول چهارم اندکه اول کسیکه صانع و موحد

و از آن نفسها صور حروف کتاب خود را تراز دادند مصنف کتاب
 القهر و نسب همین روان را بعدها از قول کعب که از راویان مشهور
 است - ذکر نموده - لیکن این را منکملۃ احوال صغیره و اخبار مردوده
 سمرده * قول دوم آنکه اول کسبکه واضح و مختصر رسم خط
 عربی شد - حصرت اندرس عَلى بُدِیْنِ و عَلَیْهِ الصَّلَوةُ و السَّلَامُ بود *
 قول سوم چنانکه در مدوح اللذان و عدرة بطریق و دو ذکر می نمایند
 اندرس - اول کسبکه واضح و مختصر رسم کتاب عربی شد سه نفر
 از اهل بولان بودند - که ویدیلۃ انسان در سرزمین ابدار ورود آمده -
 و در آنجا سکونت داشتند - اسمای انسان مرامر بن مره و اسلم بن
 سدره و عامر بن حدره بود - که بنائید و ابقان همدگر مجتمع
 و همدست شده حروف موصوله و مقطعه عربی را بمناسبت
 حروف سریانی انداز و اختراع نمودند - هر یکی از ایشان موجد
 و مخترع هیئتی خاص شدند - مرامر بن مره مخترع صور
 و دعوش حروف گردید - و اسلم بن سدره فصل و وصل را امتیاز
 داد - و عامر بن حدره حروف معکمه را تعین کرد - پس از آن
 جماعتی از اهل ابدار از انسان تعلیم یافتند - و بعد از آن اهل حیره
 از انسان آموختند - و پس از آن دسر بن هند الملک که صاحب
 دومه الکدیل بود - در هنگام پیام خود در حدره از انسان آموخت این
 بن سرف نمود - چون در مکه آمد سقیان بن آمده بن عبد السمیس

برسندل اسدعاق کلام - بعض از بعض نموده و چون و نال عرب
 فی الکمله کدری یافند - نسب بقریب لعب شهر ونبله انفراد
 پررب - که تا کنون این وادون در اصول - مسدک الدن اسب -
 اما در لهنه و فرع فی الکمله اختلاف رافع اسب - و اول کسیکه
 بقرنی نوبت - بدس و نصر و دماء و دومه و رندان حصر
 اسمعدل علنه السلام بوده اند - که اسل حررف را مقصل و مسرح
 وضع نمودند * قول احمر فردن بکن اسب - و نابل و نولف
 نفس سلیم و طبع مستقیم اسب - و بدر در نوارنج معدره و کتب
 مسنده همنس مذکور اسب * این ندیم می گویند که در آغار
 مراسم خط نویسی - رسم خط مکی بود چون این رسم شایع گردید
 و بمدارج کمالات برقی نام - رسم خط مدنی ازو مستحق نمودند -
 چون این رسم بدر در حکار و عزان عرب شایع شد - اهل نصره
 رسم خط خاص از رسم مدنی اختراع نمودند و بعد از آن اهل کوفه
 رسم خطی مخصوص از رسم نصری استخراج نمودند - که برسم خط
 کوفی در آفاق مشهور گردید *

مقاله دوم در حدوث و ایجاد اقسام

رسم خط اهل فارس قدیم

مورخین فارس درین باب - بنیانات متکلفه و رواناب معقوفه
 اوراق صحاف را مسکون و مرین نموده اند - اما آنچه رواناب

انس رسومات سد شش نفر بودند از اهل طمس - که ناس اسما
 موسوم بودند - اسكد - هوز - حطی - كلن - سعص - فرسب -
 و انس شش نفر بمفاسدت اسمای خود وضع خرّوب نمودند و خرّوبكه
 در اسمای انسان بود - از مدبل با و صاد و دال و ظا و غیر دالک
 را بر خرّوب اصلی ملحق و مرتّب نموده و بعض روات دیگر
 چنین ذکر می نمایند - که انس اسماء - اسمی پادشاهان مدس
 اسب و هلاک انسان در يوم الطلّه در زمان حصرب سعيب
 عَلِيٍّ نَبِيًّا وَعَلَيْهِ السَّلَام واقع شده بود * قول بِدَحْم آنكه اول کسیكه
 محط عربی نوسب جَمِيْر بن سدا بوده - و انس روات را
 انس هسام در سیّوب خود ذکر می نماید * قول ششم آنكه اصل
 لعب عربی لعب جَمِيْر وَ حَدِثَس وَ طَسَم وَاَرَم و حَوْدَل بوده - چه
 اندكها خلاصه عرب بوده اند - و مصداق برای قول انس اسب - که
 چون حصرب اسماعیل عم حصول محاورب حرم كعدّه شریف
 نمود و بسو و نامی آنکسرب در آن سرزمین مبتکره واقع شد -
 و بكد بلوع رسید - در مدبله هرهم مراوحب نمود - و بسب
 پندری حکم پدر بزرگوار ناآ و بيله مانوس شده - و بمعالطب
 ایسان پرداخت - و لهذا بواسطه موانسب و محالست انسان
 لعب عربی را احد نمود - و پندسده فرزندان آنکسرب بمروزر
 ارمده و آنام - بكدب حدوب و ظهور اشیا بسمنده هر سی را -

اجرای سربس محکوس موفق و مورد گردید - کدای عصب
 بدرون آورد - که در جمع لعاب محذوفه حاوی بود - و مردمان را
 بدوسیغ رسم خط و بوسن برعکس و ناکند نمود - لهدا مردمان آبرمان
 بواسطه بدروی آن موحد طریقت بدعلم و تعلیم رسم خط همب
 گماشتند - اس مفعّل ذکر نموده که اهل ورس را هفت گونه رسم ولم
 هسب که هر یکی از آن رسوم خصوصیتی خاص دارد و از دیگران
 ممتاز است - و از جمله اس رسوم یکی ریس بدفره است که
 دارای سه صد و سصب و پنج حرف است - و نال علم وراسب
 و بقاؤل و اسارات چشم و انبو و امثال اینها می نوشتند اس بدتم
 که در سبغه سه صد و هشتاد و پنج هکری و فسی و فاب کرد
 می گویند - که درین هنگام آن رسم خط بدلی معدوم و هنج کسی در
 ادعای ورس دارای آن رسم خط بسب * دوم کسبج که سرطنامه
 و اسبکاره رمن و قطعات حلی و حلی را نآن رسم می نوشتند -
 و انصا نآن نگین خادم و طرز ملبوس و فرش خانه را نقش
 و ریب آرائی می دادند - و بدروسکه درهم و دینار انسان بهمان
 رسم بوده - و عدد حروف بسب و هسب - سوم نیم کسبج که نآن
 کب طینه و فاسقه را عدد کدانت می آوردند و بست و هسب حرف
 بود * چهارم ساه بدفره که سلاطین و ملوک عجم داسدعمال آن حروف
 در میان خود شان نامه و نامه می نمودند و رموز امور سلطنت

مؤلفه بنظر رسیده از کتاب العهرست افراد نموده اند - والعهد
 علی الرواه - بعض گویند که در بدو امر کیومرث که قوم ورس او را
 آدم اوالدسر می دادند - مدکلم بلعب فارسی شد - و بمقتضای
 الناس علی ذین ملوکهم - وسالکون طریق سلوکهم لعب او را
 در عالم مفسر نمودند * و برخی برانند که اول کسیکه بفارسی
 نوسب نیوراسپ بن ونداسپ بود - که مسهور بصحاک است *
 و جمعی قائل اند که اوردون بن اعدان - پس از آنکه بر معموره
 روی زمین تسلط یافت - مملکت را بر بصران خود که سلم و طوس
 و انرج بودند - وسمت نمود - وهر کدام را بخصه محصور
 امتدار بکشد - و درماده ایسان ورمانی بران فارسی نوسب
 که بن دستور العمل رفتار نمایند * و این ندیم از کتاب الوزراء که از
 مصنفان ابو عبد الله محمد بن عدروس الجعفیاری است - نقل
 نموده که رسم نوسن بران فارسی نا وقل از زمان گسناسپ بن
 لهراسپ بسیار قلیل بوده - و مردم آتوب نوسن مطالب بنسط
 و فصل و سربج بهیچ گونه هفرو اعداری نداشتند - و بک کلمه را
 بدقت تمام بنسود بک صفحه می نویسند - و مطالعه کنند او بدر
 نسق القفس بکتن مطالب نمودی - در هنگامیکه بنساست رناب
 آرای افسر و دهنم سلطنت کردند - رسم نوشتن در میان مردمان
 وسعت یافت و حول ررنسب بن اسدمان ظاهر گشت - و در

وصل سیوم در ذکر حدوث نقاط و حروف معجمه در سلسله اسلام

حدوث نقاط و حروف معجمه را بچند نوع روان نموده اند -
در بدیه اسلام احد و تکمیل قرآن و قرآن سرب و احادیت
مقدس از افواه الرجال بود - که بنائید بلفظ از زبان همدگر
اصفا و حفظ می نمودند پس چون اسلام تکثیر رواج یاف
و سلسله اسلام قوی شد و رفقه اسلامیان بواسطه حروف منسبه
الصّور مضطر شدند - قوی هسب که اول کسیکه بوضع نقاط اعدام
نمود - مرار بود - و حروف معجم را عامر مبدع کردند - و بقول دیگر
او الاسود الذّکلی بنلعین حضرت علی رَضِیَ اللّهُ عَنْهُ اندها را وضع
نمودند - بعضی می گویند که بصیر بن عامر و بقول دیگر بخیتی بن
دعمر - تکمیل حجاج بوضع نقاط اعدام نموده بود - اما بحسب ظاهر
مجموع احوال استنباط می شود - که باند وضع نقاط در حین انداع
واحدراع حروف بوده باشد - چه بسیار مستند می نماید که حروف
با وجود مناسبت صوری با زبان جمع نمودن و اصکاف مصحف -
عاری از نقاط باشد - و نیز برآیند منبذ و احوال منکدره
اس امر ثبوت رسیده - که صحابه کرام رَضَوُا اللّهُ عَنْهُمْ اجمعین -
مصحف را از هر چیز حتی از نقاط هم بکردار نمودند - و اس

خود را بهمان رسم دس می کردند - و این رسم خط را از سایر اهل
 مملکت محقی و پیوسته می داشتند تا کسی براسرار امور
 سلطنت انسان واقف و آگاه نبود * پنجم تمام دندره و نامه دندره
 که دارای سی و سه حرف بود - و این رسم خط مخصوص اصناف
 عمومی اهل مملکت بود * ششم راز سهره که طبع سلاطین اسرار
 رموز سلطنتی خود را برعنا بناس حروف می نوشتند - و عدد آن
 چهل حرف که هر یک را سانی و صورتی مخصوص و شکلی
 جداگانه بود * هفتم راس سهره که بن علم منطق و حکمت
 می نوشتند و عدد حروف آن دس و چهار حرف و بعضا بنقاط
 بودند * و فاعده هجائی که متسی بروراس و بعضا هزار کلمه بود -
 داشتند - و این کلمات را هم موصول و هم معصول می نوشتند -
 و بعضی کلمات قری میاں مدسانها می نمودند - این همه رسوم
 قراریکه در کتاب القهرسب نوشته است - مذکور شد - چنانچه
 در زمان سلطنت طبعه فارس که تمامی روی زمین را مسخر کرده -
 و روی و مددن عمومی انسان در درجه علنا رسیده - این مرسومات
 در میان آن قوم سرب مداول بود - یکی بمعنای زوال
 آن دولت عظمه این مرسومات بر رفته رفته نکلی معدوم و نابود
 گردید *

نامعان نظر در اسلوب نویسی و طرح حداقل و طرز سطور وی نمود
 در ادای حق قلم او منحدر آمد - که صله و انعام مدکار از و هم
 و فداش است - لهذا مصحف را بوی ناز داد - و از حمله خوش
 نویسان انو بختی مالک بن دینار که مولای سامه بن لوی بن
 غالب بود - و مصحف را با حرف می نویسد - وفادش در سال
 یکصد و سی هجری وقوع بدین وقت - و از حمله کتاب مصحف که
 بحسب خط موصوف بودند یکی حسنام البصری و دوم مهدی
 الکوفی که در انام هارون الرشید بوده اند و نیز از آنکمله انو حدی
 الکوفی بود که در انام خلافت معتمد عباسی از نویسندگان بزرگ
 و حاذق درس معاصرین خود بود - و مصحف را بنهال لطاوت
 می نویسد و بعد انسان حماعی دیگر ظاهر شدند - از آنکمله ابن
 ام سیدان و مسکور و انو حمدره و ابن حمدره و انو العرج که در زمان
 ابن ندیم موقوف بوده اند و آنانکه مصحف را در رسم خط مکتوبی
 و مسوق و امثال آن می نویسند - ابن ابی حسان و ابن العسرمی
 و ابن رند و محمد بن یوسف القریانی و ابن ابی فاطمه و ابن مکیال
 و شرا سفر المصری و ابن سمر و ابن حسن المامح و حسن بن العالی
 و ابن حدیده و انو عقیل و انو محمد الاصقهای و انو بکر احمد بن
 نصر و یسر و انو العسمن بوده اند * ابن ندیم و حاضی حلیقه از قول
 ابو العباس احمد بن محمد بن نوانه نقل نموده اند که در انام

مسئله واضح می نماید که سابقاً نقاط موحود بوده است - و الا
تکرید از نقاط چگونه ممکن باشد و الله اعلم *

فصل چهارم در بیان تاریخ فن خوشنویسی بر سبیل اختصار

آنچه در کتب نوارنج معدوداً بنظر رسیده - و طرف نغین
و محل وثوق است - اینکه در صدر اسلام اول کسیکه نفوس مصحف
دارای هنر بلند - و رتبه ارجمند - و مدارج سعادت مند و مرموف
نخس خط بود - و اسعار و احبار خوش اسلوب - بنظر معروف - حب
ولد بن عبد الملک می نوشت - خالد بن ابی الهناج بود که
رسم خط او بخط کوفی مشهور آفاق است - و سعد او را بنی مدصب
مقرر کرده و او مخترع رسوم دیگر هم بوده است - چنانچه در شرح
العقیده مفصلاً مذکور است - و کتبه سوره مبارکه وَالشَّمْسُ وَصُحُفُهَا
به آب طلا بنظر عدله مسجد حضرت حاتم الاندلس علیه
السلام و الدماء نوسیده بقلم اوس - و روان است که حضرت عمر
بن عبد العزیز رص ازو خواهش نمودن تمام مصحف نمود - پس
مصحفی بندها است هنرمندی و طرز دانی و دهنده نامام
رسانید - و رد می بود - چون نظر حضرت عمر ثانی رص بن مصحف
گرامی افتاد - نوسند و بر سر و چشم مالید - و ملاحظه بنسار

الکندر - فلم الثلاثين - فلم الرندور فلم المعراج فلم الحکرم -
فلم اليهود - فلم القصص - فلم الحرفاج و این حمای در اصداف
 این گونه رسم خط نهانست مہارت و انداز را احتیاج طرزهای سنس
 و املوهای دلنسی سپهر تمام داشتند - انتهی * وندک طبعه
 بدوهایم طاهر شدند احداث رسم خط که مسهور بخط عراقی است
 نمودند و بنویسند در برفی دادن آن سعی کما بعضی می کردند -
 چون امر خلافت تمامون عباسی دایر شد متحرک صدق
 بخوبی خطوط کردند - سپس شخص دیگر طاهر شد - که مسهور
 به احول معزز که از تمام رموز کتاب مطاع و ناخبر و ارسا نکات
 ماهر بود - پیوسته مراسم و فوائد خط تکلم می نمود - و مخترع
انواع رسوم نویسی کردند - و بعد فلم المربع - و فلم النسخ -
 و فلم الریاسی که مخترع آن دو الیاسی فصل بن سهل است -
 و فلم الرفاع - و فلم عمار العکله این نوع رسم فلم دیگر طاهر و مسهور
 شدند - بعد از اینها اسحق بن ابراهیم بمیمی که مکنتی نانی
 الکسین و معلم معتمد عباسی و اولاد او بود - او هم در اتمام
 عصر خود بدرس کتاب و سرآمد کل مسهور و معروف بود -
 و در رسم الخط رساله نالیف کرده - و مسمی بکفه الواسع نموده -
 و اسحق بکسیدل این کمالات را از این معاندان و علامش ابو اسحق
 ابراهیم اللمس نموده و این شیوه مرصیه را در میان اقربای خود

خلافت بنو امیه^س اول کشیده بنو سنان مصحف مشهور و بحس خط
 معروف بود طئه^ع بود - که از وفور هدر مبدی و حداف طبعی
 رسم خط را بچهار نوع استخراج نمود - ناسبتان بعض از بعض
 و بعد از آن در اوایل خلافت بنی عباس درین فن صفاک بن
 عجلان فرد دهر و وحد عصر خویش گسب - و نارد باد کسسهایی
 معروف و دلپذیر - عروس خط را رب و زینت بحسیده - و ناس
 در سده یکصد و پنجاه و چهار و موع نام - و سپس از استحقاق بن
 حماد در خلافت منصور و مهدی عباسیان در فن خوش نویسی
 مشهور و معروف گردید - و مجمعی از طلاف در حلقه^س درس مسو
 و تکمیل انس فن شریف نمودند و اسامی انسان یوسف کاتب
 او ملقب بلقوة ساعر - و اسراهم بن المتحس که در یوسف رنده بربری
 حسنه و سفیر خادم فاسم بن منصور و نداء کاتبه حارثه انس و دیوما
 و عدد الکبار البرومی و شعرائی و انرش و سلیم خادم جعفر بن
 یحیی و عمرو بن مسعدة و احمد بن ابی خالد و احمد الکلبی
 کاتب مامون عباسی و عدد الله بن سداد و عثمان بن زیاد العابد
 و محمد بن عدد الله ملقب بمذنی و ابوالفضل صالح بن
 عدد الملک بمذنی حراسانی اسب - و حملگی دارای رسم خط
 اصلیه موزونه شدند که عبارات از دوازده نوع رسم و لم اسب - ناین
 بعصیل و لم الکلیل و لم السکلاب - و لم الدنجاح - و لم الطومار

احسن واعلی می نوشند - و از اولاد اسان ابو محمد عند الله
وانوالکس بن ابی علی و ابو احمد سلمان بن ابی الکس
وانوالکس بن علی بوده اند - و در خانواده اسان اس طرز
وسنگ خوش نویسی بدرجۀ رسید که از مبدعین نامناحری
هیچ کس بدرجۀ اسان نرسیدند صاحب کشف الطیون می نویسد
که این معقله اولس کسی است که مبدع و مخترع رسم خط بدیع
است - لهذا نام نکوس در دایره حیات نامش ویاصل نامی
است و بعد از بن علی بن هلال معروف نامش الدوات طاهر شد
و رسم خط بدیع را بهنام خوش اسلوبی و نظری بسیار معروف
ترتیب داده - در سال چهارصد و سترده هجری وفات یافت
در مبدعین داده شد که در نویسن نام اسلوب و آنداری نام کسی
مانند او نامش او بوده ناسد - اگرچه این مسئله اول مخترع آن رسم
است - و صلاب او در دیگران بهکم مستوفد و هم من نام
حسن خط است - اما این نوات اس طریقه را بدعص و بدطیف
کرد - و بحلۀ نکلی تکلی داد و کسوف بهکم و طرار
پوساند و سنج او محمد بن اسد الکاتب بود - و بعد از اس النوات -
ابو الدر طاهر شد - که نام او نایوب بن عند الله الموصلی بود و در
سال سیصد و هیجده هجری وفات یافت و بعد از او ابو الدر نایوب
اس عند الله الرومی الکموی بود و در سال سیصد و بیست و سی
هجری وفات کرد و بعد از آن نایوب بن نایوب بن عند الله الرومی

حاجی داسب - و نامی حوساں و اولاد او اکسبات ابن کمالاں
 دموده گری سبب و ننگ نامی از معاصرین حود زبوده - خصوصاً
 برادر او ابو الحسن که ودم مقدم و فعل بفعل بمسلک وی پیری
 دموده - و کذلک سیرین ابو القاسم اسمعیل بن اسحق بن انراهم
 و پسران او ابو محمد القاسم بن اسمعیل بن اسحق و ذریه او
 ابو العباس عبد الله بن ابی اسحق و انس گروه رسوم خط را
 بروحه ادم و اکمل تحصیل نمودند - و در آن عهد و زمان در
 حسن خط و طراوت نکات کتاب - احدی بنیاد انسان نرسیده -
 و از حمله نویسندگان بروحه المعینه و انس ممدور و رنعلطی و رواندی
 دوده اند و آنصاً حوس نویسانکه در سلسله رزرا حوس فلم
 بوده اند - یکی ابو احمد عباس بن حسن و ابو الحسن علی بن
 عیسی که وفاتش در سده سه صد و سی و چهار وقوع پیروی
 و ابو علی محمد بن علی بن مقله که مولد سربقس هذگام عصر
 در روز پنجم سده دسب و یکم سوال سده نویسنده و هذک و دو
 و وفاتش در یکسده دهم سوال سده سه صد و دسب و هسب اتفاق
 افتاد - و برادرش ابو عبد الله الحسن بن علی و مولد سربقس
 اول فخر روز چهار سده سلج شهر رمضان المبارک سده نویسنده
 و هذک و هسب - و وفاتش در سهر رنج الاحر سده سه صد و سی
 و هسب وقوع پیروی - و انس دو برادر طرح حوس و لمی را
 بعینا مدارح رسوم درمی دادند - که بمسب کتاب سلف ممران

محمود و حواجه عبد الله مرزایند اس رسم خط را بپایه اعلی
 رساندند چنانچه صدک حوس نویسی اسان در اطراف
 را کلاف عالم مهندس کردید و در زمان امیر تیمور گورگان حواجه
 میر علی دیریری از رسم و تعلیق خط ششم را انداع نمود که ام
 دستعلیق نامند و از شاگردان او دو کس اس رسم را پیسگاه شمس
 والا براد گذاشتند و در معاصرین خود رفته تفرق نامند یکی
 مولانا جعفر دیریری - و دیگر مولانا اظهر - لکنی در اس موصوم
 علامی ایراد نموده و می گویند که خاطر دامل دارد بواسطه آنکه
 ساحتوط دستعلیق که پس از زمان حضرت صاحبقرانی بوسه
 بودند - بنظر درآمده اس - و از حوسنوسان دستعلیق مولانا
 محمد اویسی اس و سرآمد همه مولانا سلطان علی مسهدی
 اس که خط را درین طرز بدیع بپایه والا نهاد - اگرچه از مولانا
 اظهر تعلیم نگرفته اما از خطوط وی بسا استفاده نموده
 و بنص وافر برداشت - و بس کس از شاگردان مولانا درین
 طرز خط مشهور آفاق شدند یکی سلطان محمد خندان - دوم
 سلطان محمد نور - سوم مولانا علاء الدین - چهارم محمد هروی - پنجم
 مولانا ربیع الدین عددی بدشاپوری ششم محمد فاسم ساد بسا
 و هریکی بطرز مخصوص بدلرانی گروشی ممتاز گس - دیگر
 مولانا سلطان علی سدر مسهدی و مولانا هجراتی که درین خط
 رفته دارند و بعد از اسان سر دهر حوسنوسان دستعلیق مولانا

المستعصمی بود و وفات او در سال سیصد و نود و هشت هجری واقع شد - و همدس نادوت مستعصمی است - که ذکر حیر او مسهر آمان در اطنان الرجال الی یوم التلاق نقل هر معجل و نقل هر محتلس است و بعد از آنها چندینکه در طدعة مناخرس شهرت یافته اس سن رسم العلم است که مشهور بثلاث و تسع و تعلیم و رجال و متحقق و رافع است - و اشخاصیکه در اس سن سرف خصوصاً در اس سن رسم فلم سرحلقة نویسندگان عالم در سلسله بنی آدم بوده اند - اس مقله - و اس الدواف و نادوت - و عدد الله اربعون و عدد الله صراف - و نکیبی صوفی - و سدیج احمد سهروردی و مبارک شاه سدوفی - و مبارک ساه قطب - و اسد الله کرمانی اند - و از حمله مساهیر کتاف در بلاد روم حمد الله بن سیح الاماسی و پسرش دده جلیبی - و حلال - و جمال - و احمد دوه حصاری و ساگردان او حسن و عدد الله الاماسی - و عدد الله فرنی و غیردک اند انتهی - ابو العصل علامی بن مبارک می گوید که در مناخرس مولانا عدد الحکی که مدسی انوسعد منرا بود - در خط تعلیق بد طولی داسب و مولانا درویش اس طرر حط را از او بدرجته اعلی رسانید اما از مدسیاں هدد هیچکس در اس اشرف حان که از مدسیاں حصرب شاهساهی حلال الدس اکثر غاری بود نمی نوشت و حواحه عدد الله صدوفی - و ملا معی سدراری - و ملا عدد الله آتش برهردی - و ملا انو دکر - و ملا سدیج

بسم الرحمن الرحيم

در حمد

ای طمعه لطف رب مسی کرم
اورا عطا رحسرواں روم
معصومه رحمت نیکبانی که بیض
شادانی خط نام رحف العلم

در نعت

حور حامه اسلام در آورد ندسب
نفس خط نسیم دین اعیان نسیم
سد سستعلی گو لب امعش
نارار زمان ثلث انگار سکیم

بر آگاه دلائل حنرف پر روس اس - که اس اعصونه آمدش
که او را خط خواندد چون عالم فندم بی سر و بی اسب به او را
ندان اسب نه او را دهان در هر زمانی هر طائفه روسی خاص
در نقوش آن پرداخته - چون هندی و یونانی و سربانی و تنطی

مدر علی هروی است - اگرچه ظاهر ساگردت مولانا رس الدین
 کرد اما از خطوط مولانا سلطان علی استعاضه تمام نمود - و از حدود
 و هدایت خویش بدین روستا بدین نموده - تصرفات نمایان نادگار
 گذاشت یکی از انسان پرسید - که میان خط شما و خط مولانا سلطان
 چه فرق است گفت که من هم خط را بکمال رسانیده ام این
 آن نمایی که در خط مولانا سلطان علی هست در خط من نیست
 دیگر مولانا ملا محمد حسن دینری و مدرس احمد مسهدی
 و ملا حسن علی مسهدی و مولانا سید محمد دینپوری
 و مدرس معروف کاشی - و مدررا ابراهیم اصفهانی اند و دیگر کاتب
 حادروم مولانا محمد حسینی کسمری است - که در عهد سلطنت
 پادشاه محکامه حلال الدین محمد اکثر پادشاه عاری مسند کتاب
 مورث بداد سرفیس بود آنکس - و دیگر از استعاض مسهور و کاتبان
 معروف که لوای شهر در این من بر افراشته - مولانا مدرس عماد
 مروندی و مولانا عبد الرشید دینلی - و مولانا مدرس محمد موسی
 حسینی عرشی - و شاه عزیز الله بخاری - و خلدیه علام محمد
 دهلوی و هدایت الله (رس روم) - و مولانا مدرس محمد صالح کسبی -
 و میر سند علی حال دینری حواهر روم و غیر ذلک هستند
 که شرح احوال انسان در ضمن کتاب مذکور است - هَذَا مَا أَرَدْنَا
 أَنْ نَرُدَّهُ بِهَذِهِ الْقَمَلَاتِ - وَاللَّهُ خَيْرُ مَعْنٍ إِيَّاكَ نَعُدُّ وَبِهِ تَسْتَعِينُ
 وَ آخِرُ دَعْوَانَا إِنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ *

معدل به سطر به تارنگ
 اندرویش سفید بی تارنگ
 به درو پدچ به درو تانی
 ملک خط را سب رنگ استانی
 گر لم سعب ناسد و گرسب
 دسب را رس و ران بداند سب
 خط اول بکو نمی اند
 دریمس گر بکو بود ساند
 خط اوسط کی خطا باشد
 گر محرب کی روا باشد

در بیان ساختن مداد یعنی روشنائی و ترکیب
 آن که استادان متقدمین یعنی بیافوت
 مستعصمی و غیره هر یک ترکیب
 مرکب بر وضع خود بیان نموده

اگر خواهی که سبسی سیاهی
 بگویم تا بر بعضی کماهی
 سیاهی بود ما بیکور آن سب
 که اندر دندلا تران و روان اند

و معقلی و عدری و انگریزی و فرنگی و کسمیری و کوفی و هندسی
و رنجانی و روحانی و عدرة - در بعضی کتب عدری را تأدم نسبت
کنند - و طایفه نادریس که حظ معقلی را برده اند داده *

در بیان قلم

بدانکه بهترین قلم آن بود که پخته باشد یعنی نه خام بود و نه
سوخده و نسل پختگی آنست که رنگ لعاب سرخ بود و نه سفید
و نه در سقیدی زردی باشد و نه در سرخی سیاه رنگ بود و قلم
ثقیل باشد و محکم - و اندرون او سفید باشد - و رگهای قلم راسب
نداد - و اگر رگهای قلم راسب نباشد - در کدک لایق و مانع
نست - و در درازی شانزده انگشت یا دوازده انگشت باشد
و سطرپی آن از سر انگشت کوچک - و اگر سنگ و سبزه باشد عمده
نست * در قلم شش تن بود سه از آن حسن سه از آن قبح - سرخ
و سبز و سنگی - و دیگر سنگ سب و سیاه * * ایات *

اولاً میگویم بیان قلم

بند و اس حرف از زبان قلم

قلم سرخ رنگ می ناند

نه نه سفیدی چو رنگ می ناند

نه سیاه و نه کوبه و نه دراز

باید گزین ای جوان ز روی بیار

هاون آهلی و برنجی - بالای دوده و صمغ چکانند و صد ساعت

سحق کنند * * * * *

هم سنگ دوده را آگ است هم سنگ دوده مارو

هم سنگ هر سه صمغ است و اندک روز مارو

برکت است که دوده بکنند - و در کاعد پیچند و در حمیر بگردند
و در نور گرم بر سر حسپ بپخته دهند تا که آن حمیر بپخته گردد
و پس از آن بیرون بآوردند و دوده را در هاون با کوزهائی آهلی برینند
بعد از آن صمغ عربی را در طوطی کنند و آب دران اندازند مقدارى
که حون نگذارد نفوت غسل بود - پس پارۀ صمغ حل کرده را در هاون
برینند و آن دوده را در آب صمغ حمیر سازند - و بسیار ندسته بگویند
و نمالند بعد از آن مارو را بگردند و بسکندند - و دوچندان آب درو برینند
و برگ حنا و برگ مورد از هر یک یکدرم و همه بر سر مارو برینند -
و آب مارو و آب راج و آب خوف بیجا ساز برینند - و نکسانه روز
بگذارند و بعد از آن بر آتش دهند و بخوسانند و کفچه ریند *

در بیان روشنائی پایدار

احتراع خوشه‌سازان در خط بیست

کرده حل انس عقده را هر کس برعم بگذرد

تا سود بکشد اندک متصل هر حرف را

آورد نقاش نادان را صدای ران بسوز

و لکن چون سواد دنده نماند
 که در آتش حلال پیدا بماند
 بداند هر که از اهل میسر است
 که احضار سیاهی چار چیز است
 نخستین راگ دوم دوده پاک
 ولی هم سنگ نماند دوده ما راگ
 سیوم حرور سناهی هسب مازو
 ولی مازو بود هم سنگ هر دو
 بود حرور چهارم صمغ خوشترنگ
 ولی هر حرور او را سار هم سنگ
 سیاهی چون به پالوده رسانی
 و کرباس لطفیس نگذرانی

چون راگها عربد الوحود کمناف اند اگر نماند ددل او ست نمائی
 کنند * * شعر *

راگ سوری سرح ناسد فلقندیس اسعید دان
 سیر فلقندیس است و ناسد رزد راگ فلقطار

و احود برین همه رزد است مازو را حرکوب در دو چندان آب نکسب
 بحسداند و نا راگ سوده در طرف آهلی علیان نمانند که نصی
 باز آید و بعطیر کنند و در ظرف مرخم با در سنگ سماق - بصورت

حمامه گونه خانه هم دست در این خط و
 حسک گردد در نوبت سراسر و
 گرسرر اوید میان سی سر و می کند
 با مرتکب از سگاف او کند او چون که در
 ریش آن روستی نکسان بود - پوشش و
 سرزند بحر در اندک هر طرف از هر
 پارچه لگ را یکی بر بعد از آن با هر دو دست
 ده سارس با نماید از رطوبت پس اثر
 پس دونه آن پارچه را بر قرار بکنند
 ناکه از چین و شکنج امن بود او سر سر
 یک نه دیگر سر نالایق آن کسی پارچه
 حسک و نازک در مماش از حدس محمودی نگه
 در میان آن که نازک نه مکتوب را
 با در آید نصف ریز و نصف دیگر بر
 ربع ساعت کی توقف تا که از بر آن بحر
 نصف سی پاره بطور ناطراں دسده در
 با ر آب و با ر آب بر کسی سر اندک با
 نه نه پست خط که بحر ریش چنان سد حلوه گر

مردمان دنده و ز کردند ابعادش بفر
 لدک کوسدند در احدا را اوسرا بیست
 چون میسر شد نم ای نسخه از وصل خدا
 نعم حق را پوشیدم ز باران دگر
 کرده ام اظهار آن اسرار بر مسدق خط
 تا صدق سال گوس او گردد ز نظم پر گهر
 روی کاعد را بکی آهار و پستش را مسار
 از کمال احتیاط خود چو گل رنگین و بر
 بعد از آن بر روی کاعد مهره کی بر پست او
 تا که از آئنده ناسد در نوسنی صاف بر
 بویای سر را نازک کی چون سرمه سا
 حل نما در آب خالص ای گرامی نامور
 بویا یک حرد بندان روستایی دان دو حرد
 حل در آب بویا کی روستی را سر سر
 میدهد بحرب انیس را مصرع بی سمار
 آب ساده در سیاهی گر کدی داخل دگر
 گر شوی محتاج احراقی فلم ای نکه دان
 گیر آب بویا کان آب ندهد خود سر
 بعد از آن بنوس هر چندی که منظور بود
 خط سکسکه بسج تا تعلیق تا خطی دگر

در ذکر حوشیو بساں

صداء الحق حسام الدین چلی مرید (۱) مولوی روم به
 بسملی کتاب خوب مقرر شود ر حوشیو بساں روم
 بود *

(۱) حنا مولانا حسام الدین چلی که نام اصلی اسان حسن
 این معنی ن حسن ن احی ترک بوده - بموجب ذکر اندک و انعام
 صفحه ۱۹۵ مرشد حنا مولانا حلال الدین وصی بوده است چنانچه
 مینویسد - که در آخر حنا مولانا روم دست از ادب در دامن تربیت - معنی را و
 المعنی چلی حسام الدین مولوی رد و مرید او شد - و مولانا کتاب مینویس
 ناشر چلی حسام الدین می گوید من المادی المعنی الی الدین
 ای صداء الحق حسام الدین بنابر این بدون دلیل که سبب شدیم در
 مدنی این مینویس و ذکر شد مینویس دانش نا حوشیو بساں
 و اما در تذکراتی متعدده دیگر بر خلاف این مسئله است چنانچه حسن الدین
 احمد افلاکی - در کتاب خود المسمی بهاد العارفین که ناشر مرید حوشیو
 مولانا عارف چلی سرراده حنا مولانا روم در شرح حالات مولانا و اولاد
 و اندام اسان در سینه هفتصد و بیست و چهار مصنف مولانا حنا ذکر مینامد
 که حسام الدین چلی یکی از مریدان خاص حنا مولانا روم و معتمد را
 و در شرکاء ناز و مددگار او بوده است - و این قول اصح می نماید - و اما
 حسام الدین چلی بموجب ذکر سقیده الاولیا صفحه ۱۹۵ در سینه
 سقیده و هشتاد و سه هجری وقوع پذیرفته رحمة الله علیهم اجمعین
 ۱۲ مصحح *

حوں زماناں سد درا دگر رنگی حسک کن
 و زماناں نسب دگر صدر کن لمح البصر
 بعد ازان برپس کاعد رنگ کن از رنگها
 احمر و اصفر کدود و سدر عثمانی دگر
 بهر اس دگر اندک سالها کردم قلاس
 ناسعی آمد سراں رسنه در دستم دگر
 در بیان و در بوسنی ورن سدار آمده
 منسود از دگره معلوم بر اهل هدیر
 سالها اس راز محقی بود در خاطر مرا
 تا ر جسم مردمان اس حدس ناسد مستدر
 هدج کدهی بهر اس دگر بر ندوام بهق
 رانکه دیبا فانی و نایسب علم داد گر
 گرمو کوسی در خطا از حوس دان سهو العلم
 ورله می بدهنده ام اس راز ای فرجده فر
 لنک می ناند درا از بهر اس عقل تمام
 تا نه بینی سام را از نقص ندائی سحر
 کثرت گفتمار می ناسد بطورها گران
 دس سد کرده علی اسعار خود را محضر

سيف الدين اسفرينگی^(۱) مورد صاحب علم و صاحب سخن بود
و چند خط را خوب می نوشت و در زمان سلطنت چندین خان
و اولادش خط نستعلیق و رفاع رواج نام - و سيف الدين اسفرينگی
خوسنودس عهد سلطان سیدخراسب *

نظام الملک^(۲) وزیر همعصر عمر حنام و حسن صاحب
صاحب دفتر خوسنودسی گذشته که باوجود علم و هنر و بیان -
خط نستعلیق و رفاع بکمال خوبی مینوشت *

خواجۀ نصرالدین طوسی^(۳) در هر علم صاحب کمال بود - و در
جمع خطوط بد طولی داسب و خوسنودس بود در روزگار هلاکو خان
مختار سده بالکل فلاح ملاحظه و بیج کرد حدائقه درین باب خود گوید *

(۱) حالات مرثیة سيف الدين اسفرينگی در تذکرۀ دولتشاه مطبوع بوزیر
در صفحه ۱۲۶ مذکور است - و سلطان سیدخراسب در سده پانصد و نازده هجری
الی سده پانصد و پندجاه و دو سلطنت نمود حدیب السیر جلد دوم
حر و چهارم صفحه ۹۷ * ۱۲ مصحح *

(۲) نظام الملک ابوعلی الحسن در سده چهارصد و هشت منولد
شد - و در سده چهارصد و هشتاد و پنج وفات کرد - برای تفصیل احوال
حدیب السیر جلد دوم حر و چهارم - صفحه ۹ ببینید ۱۲ مصحح *

(۳) خواجۀ نصرالدین طوسی تولدش در طوس در سده شش صد و
هفت و وفاتش در سده ششصد و هشتاد و دو وقوع نام - برای تفصیل احوالش
دوای الوفا جلد دوم صفحه ۱۴۹ و روضات الجنات فی احوال العلماء
و السادات صفحه ۵ ملاحظه کنید ۱۲ مصحح *

سند دولفقار^(۱) در عهد سلطان محمد خوارزم سالا ساعر
و حوسلونس بود *

خواجه همام^(۲) در وصف ایلانک محمد ساهراده^(۳) ممدوح
شیخ سعدی باوجود فصلات حوسلونس بود و ایلانک محمد
ساهراده نیز با وصف علم و فصل حدی خط را نمرینه کمال رسانیده *

(۱) در مسئله روزگار سند دولفقار ده نام اصلی آن در گزار سند
قوام الدین حسن بن صدر الدین علی است - تذکره نوریان اختلاف خود را
چنانچه در تذکره دولخسالا صفحه ۱۳۱ و هفت ایلانم مذکور است - که ظهور
سند معقور در روزگار دولت سلطان محمد بن دکن خوارزم سالا (که از سند
پایست و بود و شش الی سند شش صد و هشتاد سلطنت داشت) بوده است -
و بموجب عرواق العاشقین و آندکذکر آدر سند مرحوم بواسطه آن و صدره
عرا المسمی بمقانیع الکلام می مدانیع الکرام که در مدح صدر اعظم محمد
الماستری وزیر خروان ایستاده بود - ستاریمی از وزیر مدینور در دست داشته
در عراق بمحمد بنوسف سالا ایلانک لار رسید و در حرک ملایمان سلطان
مسلک گردید و وفات آن سند عالی شمار در سند سس صد و هشتاد و نه وقوع
ناوب رحمه الله علیه ۱۲ مصحح *

(۲) بر حسب تذکره دولخسالا - صفحه ۲۱۹ - خواجه همام الدین
از جمله شاگردان خواجه صدر الدین طوسی است و از اقربان مولانا قطب الدین
علامه سمرقانی است - و در شهر سند ثلاث عشر و سبع مائه وفات ناوب
و در تذکره آسوده است و حانواده او معدن است ۱۲ مصحح *

(۳) سلطنت ایلانک انونکر بن سعد بن رنگی ممدوح شیخ سعدی
علیه الرحمة از سند سیصد و نوب و سه الی سند سیصد و پندجاه و هشت
بوده است حدیث السیر جلد دوم - حر و چهارم صفحه ۱۲۹ * ۱۲ مصحح *

عبد راکانی^(۱) مرد همدان و ناصی و شاعر و حوسنوس
 گذشته کدانی در عام معانی و دیان و طعنه‌های حوسنوس نام شاه
 ابواسحق درسی کرده منکواسب با آن نسخه و طعنه‌ها تعرض
 حضور در آرد مردمان حضور گفتند که اندوخت منکواسب آمده و شاه
 بدر مسعود است عبد راکانی نمود که هرگاه دعوت سلطان
 مستحکم میسر گردد - واهراالان مقبول و علما و همدان و شاعران
 مستحکم و منکواسب ناسد - چرا ناید که کسی درج و منکواسب
 علم نماید نه مجلس شاه ابواسحق نارینه بازگشت و مدرم ناس
 رباعی گس *

در علم و همدان حوسنوس صاحب می
 ناید عربان نسوی حوار حوسنوس
 حواهی که نسوی مقبول ارباب زمی
 کنگ آرد و کنگری کس و کنگری رن

آل مظفر^(۲) حاکم سیراز و فارس ناساهی مسعود و همدان

(۱) حواهی عبد راکانی در دیار شاه ابواسحق حاکم سیراز و فارس
 که از دست محمد بن مظفر حسب روایت دولسایه صفحه ۲۹۳ در سنه
 سبع و اربع و سعمائه و حسب الذکر تواج معنوی در سنه نهان و خمسین
 و سعمائه کسبه شد - موجود بوده - برای تفصیل احوال مذکور دولسایه
 منبوع نورب صفحه ۲۸۸ ملاحظه کنید ۲ مصحح
 (۲) مبارالدین محمد بن مظفر از سنه هفتصد و صد و ناس
 هفتصد و صد و نه سلطنت کرد و این حکایت سند داده را دولسایه
 در صفحه ۲۹۴ ذکر کرده ۱۲ مصحح *

* رباعی *

سال عرب حوسس صد و پنجاه و چار بود
 روز دوسده اول دهمده نامداد
 حور ساه ناساه سماعیلیان رنج
 درحساب پس نك هلاکو نایسداد

سلطان اویس^(۱) ناساهی لطیف طبع هدمند نكومطر
 عالم و ساعر بود نك واسطی چنان طعنه خوس خط و صورت ناكس
 میدوسب كه خطاطان نامی و مصوران آن عصر خیران ماندندی *
 حواجه عددالحی مدسی سر دودر و در حوسدوسی سرآمد
 روزگار دوده دردم نوده و ساگرد سلطان اویس است *

ملک معزالدين محمد عوری^(۲) پادشاه هدمند و درسداس
 حوسدوس ووی نكس خلدنوس دوده *

(۱) ذکر حالات سلطان اویس مفصل و مسروح در حذب الشیر مغلده
 سوم، از حر و اول صفحه ۱۳۶ مذکور است و سلطنت از ار سده هف صد و
 پنجاه و هفت الی هف صد و هفتاد و شش دوده و ابن مضمودكه مصنف
 درباره سلطان اویس و حواجه عددالحی ذکر ی نهاند از دیگر دولته
 (مطبع نورپ از صفحه ۲۶۲) احد دوده است ۱۲ مصحح *

(۲) معزالدين محمد بن سام عوری از ساه نك صد و شصت و ده
 ناسه شش صد و دو سلطنت کرد ۱۲ مصحح *

در علم و هنر صاحب کمال گذشته - همب خط را بخوبی
مفروض است - و هرچه می‌نویسد دلچسپ می‌نویسد سبک
مذکور مفروض حواحه حافظ سدرار (۱) است *

(۱) حواحه عَلیّه الرَّحْمَۀ نظم‌های چند - چون سلک لالی منثور
در مدح شاه منصور دارد از آنجمله چند بیت که نوز منثور بدست اسرار
نظامی و دسّ سوره گفته درین مورد ذکر می‌نمائیم *
* اشعار *
عدس نا بود مطهر عدل و حرر * فلک نا بود مریخ حدی و نور
حدیو حیدران شاه منصور داد * عمار عم از خاطرنش دور داد
نعمد الله ای خسرو حم نگد * شجاعی به‌دادن دنیا و دین
منصوریت در حیدران رفیع نام * که منصور ناسی بر اعدا تمام
و سدرار عدل که مطلع رسک مطلع آفتاب است بطریق بهشت آورده *
بدان که رایت منصور داد شاه رسد * بود تیغ و ساربان و مهر و ماه رسد
و در مسئله سده وفات حواحه عَلیّه الرَّحْمَۀ اختلاف است چنانچه در سده
دولشاه - صفحه ۸ م مذکور است که وفات حواحه حافظ در سپهر سده
اربع و تسعمین و سیمانه بوده و در لب الدوارنج و خلاصه الاخبار بموجب عدد
حای مصلح وفات و بنا در سده هفصد و نود و یک ذکر نموده اند - اما آنچه
درست و تحقیق پیوسته اندک بطریق تعدیه در اعداد دهمه خاک مصلح
در سده هفصد و نود و دو وفات است و وقوع یافته و همین تاریخ را
در نقباء الانس صفحه ۷۱۵ و حدیث السیر جلد سوم حرر دوم صفحه
۳۸ و حررانه عامره صفحه ۱۸۱ و کشف الطیون جلد سوم صفحه ۲۷۲ ذکر
نموده اند ۱۲ مصحح *

و حوسنوس بود - حلد خط مبدوشت - حکایت کردند که روزی سلطان
مظفر در مکتب در آمد که سند را در کتابت مسعول بود پرسند که
این کودک پسر کسب گفتند که پسر سید عصب است - دند که
حمال نا کمال و فراسنی ربا و کلامی موزون دارد معلم را پرسند که
در مکتب کدام کودک بهتر می نویسد عرض کرد این سید راده
سند حلال نامی محمد مظفر - سند حلال را طلب فرمود و گفت
بدونس نا خط برا بناسا کنیم سند ددنه این قطعه نظم کرد -
و کتابت حوسخط نموده بدست سلطان داد * * قطعه *

چار چیز است که در سنگ اگر جمع شود
لعل و یاقوت سود سنگ بدان حارائی
پایه طیب و اصل گهر و استعداد
برین گردن مهر از فلک میانی
در می این هر سه صف هست ولی می ناند
برین از تو که حورسند جهان آرائی

محمد مظفر در حسن خط و رباعی شعرو ناللب سید راده حنرا
نماید - و سند عصب را گفت که این پسر صاحب فصل است - و او را
در ملازم خود گرفت - و سید عصب روزگار محمد مظفر وزیر بود *
ساده منصور (۱) نادر شاه ایران نادر شاه دی سوک و سخاات

(۱) سلطنت نادر منصور بن سلطان مظفر از سده هفتم و بود نا سده

هفتم مد و بود و پنج بوده برای تفصیل احوال حبیب السیر حلد سوم

خروج دوم صفحه ۳ ملاحظه کنند ۱۲ مصحح +

دستعلیق مینویسدند لکن این مرد بزرگوار فواید در خط دستعلیق
مقرر نموده و تراکمی بهم رسانده - و از ساگردان او دو کس کار پس
دستی بردند یکی مولانا جعفر دینوری و درومی مولانا اظهر
در زمان امیر ندمور صاحبقران حواحه منیر علی شهرت پیدا کرده *
میر علی هروی و ملا میر علی سدرای و منیر علی خراسانی -
دو سه استکخاص دیگر خوشنویسان همنام در زمان امیر ندمور صاحب قران
گذاشته اند بوسه هریک بظرف درآمده - بوضع علیکده علیکده -
قوت دست و زوئه هر همه داشتند - حواحه منیر علی در عهد امیر
صاحب قران بناده از جمیع خوشنویسان شهرت داشت * تاریخ وفات *

سلطان ناصر آنکه مثل او سلا نبود

در هفتصد و سی و یک آمد بوحود

در هفتصد و هشتاد یکی کرد خروج

در هشتصد و هفت کرد عالم پذیرد

هفتاد و دو سال و یک ماه و هشتاد روز عمر یافت * جهانگیر سلطان (۱)

و عمر سیح سلطان (۲) - و مدران سلا گورگل (۳) و میرزا سلا رح

(۱) عداث الدین جهانگیر در سده هفتصد و هشتاد و هفت وفات

کرد ۱۲ مصحح *

(۲) عمر سیح در سده هفتصد و نود و هفت دنیا را وداع

نمود ۱۲ مصحح *

(۳) خلل الدین منیرا شاه از سده هشت صد و هفت الی سده

هشت صد و ده در آذربایجان و عراق حکمرانی کرد و در همان سال بعب

سلطنت را پذیرد نمود ۱۲ مصحح *

حواحه صدر علی بدربری^(۱) از نسخ و تعلیق خط هشتم انداع
نمود که آنرا دستعلیق گویند - و آن تمام دور است پس در هم خط

(۱) فاضی نورالله سوسنوی در محالاس المومنین اسعاری چند
که مستعمل بر حالات مولانا صدر علی بدربری است - از رساله منطومه مولانا
سلطان علی مسیحی نقل کرده - يَتَمَنَّا لِلْقَائِدِ - در اینجا درج شد *

معدوی

نسخ و تعلیق گزین و حلی است + و اصح الاصل حواحه صدر علی است
حسین بود تا علی ارانی * سندس بدر مبرسد تعلی
ناکه بود شب عالم و آدم * هرگز این خط نبود در عالم
وصع و مبرود او ر دش دوش * از خط نسخ و ور خط تعلیق
بی ملکس ارکان سکرتبر است + کاملس از خاک پاک تصویر است
دکلی نفی او ر نادانی * بی ولایت ندیده تا دانی
گانهانی که کهنه و نو بند * حوسه چندین حرم او بند
در حیدر خطوط دود سگرف * راوسدادان سنده ام این حرف
خط پاکس چو سحر او مودون + شب بعریف او رخ او ورون
ند ملاحر بمعجم الاوصل * سنج سدرین مقال سنج کمال
آنگه سعرس چو مدوهای جکند + شب سدرین بر از ندان و روند
همه روندن ارس جهان حواب * رح بهند در نعلان دراب
بهر سان راحه حوائم و دالم * روح الله روحهم حوائم
در مرآت العالم نوبده که مولانا بدربری معاصر کمال حکمتی المودوی شده
لای و نمائنده بوده است و شریقه از حالات وی بدر در آید اکثری
خاند اول صفحه ۱۱۴ مذکور است ۱۲ مصحح *

* قطعه *

گردن نه حقایق زماں را و سر مبدی
 کار بزرگ را ندوان داسد مکتصر
 سدمرع وار از چه کنی قصد کوه فاف
 حور صعوه خورد نایش و روزنر نال و پر
 ندرون کی از دماغ حلال محال را
 نا در سر سرف درود م-د هوار سر

سافرادلا ناسنعر^(۱) اس شاهرخ مدرادر عام و هنر خوشنویسی

گوی از افراں رنوده - و سس فلم نویسی - در هنرمندی و هنرمند
 نواری سهره آبان و خط و شعر در روزگار او حنلی رواج نام -
 گویند چهل کاتب خوشنویس در کتات خانه او بکتاب کلام الله
 و کتب فارسی و عربی و ترکی مسعود بودی - و مولانا جعفر
 ندریری - سرآمد کتات و رئیس الکاتبین دربار وی بوده - بعد از خسرو
 پرویز چون ناسنعر سلطان کسی بعسرت و بحمل معاس نکرد -
 و شعر عربی و ترکی و فارسی نیکو گفتی * * و له *

گداجی کوئی او سد ناسنعر

گداجی کوئی حویان ناسنعا اس

(۱) سافرادلا ناسنعر در سده هشت صد و سی و شصت و نهار نامی

بهادر^(۱) هر چهار پسر امیر دیمورس کج و ساعر و خوشنویس صاحب علم
و هنر بوده اند * و از ناساهاش عصر که هفت فلم دران عصر بوده -
سلطان الاسطان احمد عزاد حلف سلطان اودس جلاد که
به سس هفت فلم نویسی - بدل از رسول حضرت صاحب فران
سلطان احمد اس قطعه گفت - و از دسب خود بهفت فلم
به خوشخطی کمال نویسه برد صاحبفران فرسداد * * قطعه *

گردن چرا بهفم حقایق زمانه را
رحم حرا کسبم بهوکار مختصر
دربا و کوه را نگذارم و نگذریم
سدمرع وارز پر آرم حسک و در
نا نا مراد بر سر گردون بهفم پای
نا مراد وار در سر هم کسبم سر

مدران ساه و ساهراده مدررا جلدل نموحب ارساک امیر حواف شافی
دطم کرده - و خوشخطی تمام فوراً درست نموده برد احمد تعداد
فرسداد - و آن اندسب *

(۱) مدررا ساهرج در حراسان و مارندران و سسکستان در سده هشت صد
و هفت ادالب داشت و از سده هشت صد و هشتاد در سترار و اصمهان و عمر
دلک و مالقرمائی نبود - و در سده هشت صد و پنجاه والا ساعر آخر پدش
گروه ۱۲ صفحه ۴

مولانا در اواخر عمر در شهر اسرآباد اقامت نمود و معروف مولانا

محمد کاندی (۱) نیز در حطه اسرآباد است *

مولانا سیمی در شش خط مهارت داشت - در هرفس مورد

مسعود صاحب کمال - اول در دسائور بودی - بعد از آن در مسهد

مقدس رومی ساکن شد - و بعد علاء الدوله ساهراده بی ناسنغر -

مولانا سیمی (۲) در یکسانه روز سه هزار بیت نظم کرده - و بطور

کتاب خوشنویسانه نوشته - و در آن معرکه خاص و عام مسهد جمع

بودند - و تقاره و دهلی میزدند - نه قصای احاب برحساب -

و نه طعام خورد - و نه خواب کرد *

نکئی واسطی (۳) در شش خطاطی صاحب کمال مسهور است -

و در شاعری و علم و فنه بگانه شهر - برزگار حافان معفور شاهرح

(۱) وفات مولانا کاندی در سنه هشت صد و سی و هشت اتفاق افتاد -

برای شرح حالش تذکره دولتشاه صفحه ۳۸۱ - و حواله شماره - صفحه ۳۸۵ -

و حدیث السیر حلد سوم - صفحه ۱۴۹ ملاحظه فرمائید ۱۲ مصحح *

(۲) ابن واده را تذکره دولتشاه در صفحه ۳۱۴ نیز در کرده و نای

شرح حالش نیز در آنجا مذکور است ۱۲ مصحح *

(۳) نکئی واسطی مسهور مولانا نکئی سدیدک دسائوری است - و دانش

به حدیث ذکر حدیث السیر در سده اندک و حدیث و تلمیحات اتفاق افتاد - شرح

حالات وی در تذکره دولتشاه صفحه ۴۱۷ - و حدیث السیر حلد سوم - حرر

سوم صفحه ۱۴۸ مفصل است ۱۲ مصحح *

سلطان انراهدم^(۱) از بنابر دیمور این ساه رح میزرا مهم و دکی
و حوسونیس و ساعر و در علم سنان سرآمد رمانده فانون دواور فارس
بحط خود نویسه - و خطوط فارسی و عربی نکمال رسانیده که نقل
خط نافوت مستعصمی کردی - و منصران آنرا نکواشش خریدند
ساهراده مدکور مولانا سرف الدین علی نردنرا طلبیده زر حطمر
صرف کرده درخواست دارج دیموزی نموده و مولانا در وقت بتری
آن کتاب پپاس خاطر ساهراده نالیف نموده نه طغر نامه موسوم
ساح *

مولانا کانی - نام او محمد اسب و مولد و مدسای او فرقه طری
و راوس بوده که از اعمال برسیور اسب در اندای حال به نساپور
آمده - در خطاطی و حوسونسی قدرت کمال داسب - و نسبت
حوسونسی نکلیس او کانی اسب - از جهب نافردانی از تراکمه
ناحوس^(۲) گشته اسن وطعه در حق اسکندر بن فرانیوسف گفته *

* قطعه *

رن و فرزند ترکمانرا گاد * همکرو مادر سکندر بد رای
آنکه ناگاده مانده بود اروی * دادگان نلسکر چعبای

(۱) سلطان انراهدم در بلج از سده شش صد و دواوده تا سده شش صد
و هفده مالک ادیس و دیهدم بود - و در لرستان در سده نسب و شعب نهر
مالک الرقاب گشت و در سده شش صد و بی و شعب رحب سقر آحرک
ست ۱۲ مصحح *

علی مسهدی (۱) رساله در قواعد فن خط بطور شعر ودها در تمام هشتاد
و مسروق و معروف مسهور و معروف است *

حَسْبُكَ كَاعِدُ سَمَرْقَنْدِی

میکس وک اندر حردندی

کاعدی پسر از خطابی ندسب

حاجب آنکه آزمائی ندسب

مدر علی الکلب از سادات هرات است - نام پدر وی محمود
که متخلص برقصی است - و مدر علی ساگرد سلطان علی بوده
جامع جمیع علوم - در عربی و فارسی و شعر دخل تمام داسب -
شاعر نازک خیال است - مخدوم نخلص می کرد - چندی در بخارا
دیر سکونت کرد چنانکه خود مفرغید *

عمری از موی دنیا بود وندم همچون چنگ

تا که خطّ من بدچاره ندس فانوں شد

طالب من همه ساهان جهان اند و مرا

در بخارا گگر از پسر معدسب خون سید

(۱) وفات مولانا سلطانعلی مسهدی بموجب ذکر مرآت العالم در سده
نهمصد و دو بوده اما در حدیث السیر و ناس در سده نهمصد و نوردده مذکور
است - وَاللّٰهُ اَعْلَمُ و تفصیل حالاندر حدیث السیر جلد سوم خبر سوم
صفحه ۴۴۳ و مجالس المؤمنین ملاحظه کنید ۱۲ صحیح +

سلطان بعصل و اسدعداد شهرت یافت - خصوصاً در علم شعر و خط
صاحب وی بوده است - و چند کتاب نظم آورده - و کتاب
اسراری و حماری تالیف نموده - و سخنان اکابر و اسناد انرا
تضمین دران نسخه آورده - و انی هدایا آن حمله است *

* شعر *

مکس اسرار حالش را می دید و رعش را معشون
به رنگ و بوی و حال و خط چه صاحب روی رسا را
مولانا سلطان علی مسهدی در خط مستعین مسهورتر از
آدم که احیای نوسن تعریف ناسد - در مسهد مقدس بتعلیم
خلای پرداخته مرد مریاض و متوزع بود - و شعر هم مدگف -
و ان ایات اروس *

مرا عمر سست و دوسد نس و کم
هدوزم حوان سب مسکدن و لم
نوادم نوسدن حقی و حلی
هدوزم که العبد سلطان علی
و انی شخص بزرگ از همه بهتر بود اگرچه نام چند کس
خطاطان دنگرم مثل سلطان علی فابی - و سلطان علی نموری
و سلطان علی حراسانی - و سلطان علی موری و عده گذشته اند
چنانکه خط آنها در مرقعاف تعدد کیده نظر در آمد - و از سلطان

حوسدوسی مثل حواحه مدر علی (۱) که بود یعنی راصع الفاء ل
 است و مدر علی الکاتب تصور کردن و هم و خیال - و خطاطی حوا و
 پیدا شدن محال - خط آنها در المثل است - که هر قدر حوا را
 قطع مدر علی گویند - هر کدانی و هر مرفعی که مدروسی دارند
 انما را حوا نوسی و گاهی - لکن نوسند سندی این تراک
 دهمرسدن حلی دسوار است - مرفعی که جهانگیر ناساه از سو
 حوا درس کرده بود - گونا ناع بهاری بود سندی و صحیح شده کندی
 سند ملاحظه شد مردم در اکثر نوسند نام تراک و روزگار بود
 حلی را در هم انداخته اند - و این انما دارند مدرسه بحارا از و ص *
 * قطع ناریج *

میر عرف قطب رحمان عوف دهر

ساحب چندین مدرسه نوالکتاب

(۱) مراد ازین حواحه مدر علی - علی بن هلال الکاتب المشهور دین
 نواب است این حکاک در وفات الاعیان جلد اول - صفحه ۳۷ (مطبوعه
 ایران) گفته که در تاریخ وفات وی اختلاف است برخی بر آنند که در سال
 چهار صد و نسیب و سه وفات کرد و بعضی گفته اند که وفات او در
 حمادی الاول از سال چهار صد و سترده بود - و در تعداد مدفون گردید
 و همین اختلاف را بدر در مجالس المؤمنین فاضل نورالدین سوسنری ذکر
 نموده - شرح حالات او را در این حکاک در صفحه مذکور هر کس بخواهد
 ملاحظه فرماید ۱۲ مصحح *

سوحث از عصه دروتم چه کدم چون سارم
که مرا نسیب ازس سپهر زهی نیرون سید
خونده و نسیان جهان ساعر اسرت نوشید
ساعر عیس مرا بن که سراسر خون سید
حس خط نهر خلاصی ر خون می هسم (۱)
و که خط سلسله ناجی من محکمون سید

ر انس * هما باسم مهدی از مطبوعات اوس * * هما *

حوس آنکه دعوی مدلا گردیده
بدانکه ر حونس و اوردا گردیده
نیکارکی از وید حرد وارنده
در میکده ها بی سرو پا گردیده

همراه عدد الله حال ادبک بیدار ماند و گویند نه آسنای سرش
مومن جان سرافرازی داسب اندکس آب و هوای نکارا مواقی طبع
ندامده - و از آنجا نه بهانه سفر بلاد در آمده - گلش خط را رنگ
و نوی تازه و زودن بی اندازه داده - مسام عالم را از ریاض و رباح خط
خود معطر ساحب - و در اصول و معا از همه خوب در دوسب -

(۱) در محالین المؤمنین این مصرع چنان مذکور است *

مصرع

۱۱ م ص ۳۵ *

انی دلا در دم از حد خط آمد امروز

(۵۳)

۲. *قطعه **

الا ای بی‌طیّر حِطَّةً حِط
کسی ندوشده از دو در جهان نه
چو از کلک تو گردد دال مرموم
ر دور رلف و ودّ دلبران نه

** قطعه **

جسم صاد و رلف دال و ودّ الف
طَرَّة لام اسب و دهان مسم مراد
کلک آسناد ازل زنی پدم حرف
صد آلم در روی حان ما بهاد

** قطعه ۱*

مرا اگر نوداد عطاردم داد
که کمسدم من و از کلک من چه کار آمد
هرار سال نداد که تا بداع هدر
روی دانس چون من گلی ندادد

** قطعه **

حد در وادی حِط میکند اندل لگ و بوی
سد و آن نکرده و خون من نفسین نارع نال
نمخ چراسب که با جمع نگردد داهم
هسب حِطَّاط به دی نرد چه رد او سر محال

بوالعجب ان اسب که نارجم او

۹۴۲

مدرسۀ عالی مدرس عرب

فوائد خطوط سبعة را برای ساهراده سلطان مطهر مظلوم ساحنه -
در آنکا داد سخنوری داده - خون تعریف خط خود را بنکو گفته -
و احاطۀ اسعار رنگس او را در این معنصر گنگاس ندیده - بر چند
بندی از دیوانس اکتفا کرده *

ساعمر نادر سخن و ساحرم

در من خط بدر نسی ماهرم

قص مسدحا ردمم می چکد

آب حیای از فامم می چکد

* رباعی *

با کلک دوستی دو اعجازما اسب

بر معنی اگر لفظ کند نارجماسب

هر دایره را فلک حلقه نگوس

هر مدّ را مُدّت اسام بها اسب

* رباعی *

هر کس که نه صفت حطم ندیده گساد

دل بر خط دلبران مهوش ندهاد

در عالم خط مدم مسالم امروز

آسدادان را حدیث خطی دیشب دداد

مدرحاحی بسر خواندند آقا عند الرشید که خیلی مایوسه
 خالص بودند - و عزیز و محترم میدانستند بستعلیق بطور آقا خوب
 می نوشت اکثر نقل خط آقا نموده است - گویا آقا نوشته است
 از کنده معلوم میداد که نوشته مدرحاحی است *

سعدای محمد اشرف از ساگردان رشد آقا عند الرشید بود ..
 نوشته است برویه آقا حلی رندست بنظر در آمده *

مولائی ساعر از ساگردان آقا گذشته - هم در حلی و هم در
 حلی بسیار خوب رونق اسناد می نگاشت *

چندر بهان مدسی^(۱) و سمع بهان از ساگردان آقا عند الرشید
 در بستعلیق بودند و خط سبکینه از کتابت حان تحصیل نمودند -
 در هر دو خط نکنا گذشته اند - مدسی و طبعه و کتابت هر دو
 نموده بوده از نظر گذشته *

حواحه نامی از ساگردان آقا عند الرشید در نوشتن خط بستعلیق
 نکمال قوت و سیوری سرآمد همه معصراں خود بوده - اکثر کتابت
 و خط و طبعه ها نوشته او دندلا ست *

(۱) چندر بهان متخلص انور هم و مصنف چهارچمن حدیب ، کرمان
 بهان نما در سال هزار و شصت و شصت و مطابق قول صاحب تذکرة شمع انجم
 صفحه ۹۲ - رساله هزار و هشتاد و سه و اب کرد ۱۲ مصحح *

موت دس و ووفی ر حط و دوق طبع
طابو محبت و اسباب کباب نکمال
گزارش بدیع و صورتیست یکی را حقاً
دهد وائده گر سعی نمائی صد سال

گویند در درگاه عطاری نیست - شخصی درخواست مقرر داد کرد
ووراً فلم را براسیده همان دم بسرعی تمام نوسب - که ازل تا آخر
نربود - روی نا اکثر ناران میگفتی که هر چند خط من از خط
سلطان علی فانی است لکن آن نمکی که خط او دارد در خط من
نیست رهی انصاف و منصفی که بزرگان از حق نمیگردند (۱) *

دارا شکوه (۲) پسر ساهجهان ناسا شاکرد عدد الوند
آما است - باوجود اسعال امور ساهرا دگی و دیگر علوم بروی آما
عدد الوند ساند کسی مثل او نرسیده باشد *

(۱) در تذکره شمع انجمن مدر علی کاتب معنون را معاصر حامی
گفته و در مآثر العالم مذکور است که وفاتش در سده هجری و سب چهار
ایمانی اعداد اما اصح احوال اینکه وفاتش تقریباً در سال هجری و پنجاه واقع بوده -
و از مصنفات او دو کتاب یکی المسمی برسم الخط و دیگر المسمی بخط و سواد
در کداندانه مشارکت برایش مبرورم موجود است - و در حدیب السدر - جلد سوم
حر و سوم در صفحه ۳۵ اشاره در حالات او بعنوان بوده ۱۲ مصحح *

(۲) واث شاهراده دارا شکوه در سال نهم و شص و نه هجری و در

نوب ۱۲ مصحح *

کشد - و سون بمحصل خط رانده از حد دانست با خط ناس
 رانده رسد - در اوایل عهد ناسااهی عالم (۱) در عهد احمد و
 گوردیده *

خطس نکردند مانی و دس در راد است

که این سبب نام کار حرب استاد است

عالمگیر او را با وسایل ساهرانگل برگماست - رفته رفته بمحصل
 نویسی داروغگی بناخانه سرهزاری حاصل نمود اگرچه در اوایل انام
 بدش ای خطس سرسور رسیده تمام عمر در زکات اورانگ رفت
 در کسب و دکی مانده عمدگی بهم رساند رزری ستمی از
 فلهندان بود ازس برسد - که حال از رری خط تمام کس ستمی
 منقرض اند کتب زوری از رری خط مدر عمان - و زوری از خط او
 عهد الوند دلمی - و نآقا انجان فانی میداست - و بسیار پاس
 خاطر و نواص و عظیم و رسل و رسایل و حسن ساوک و دانیان و در

(۱) این از کتب دیگر مثل مرکب العالم و غیره بطور رسیده آمده

مدر ستم علیخان حواقر روم در عهد صاحبزادانی ساهران وارد هندوستان
 گشت و از حضور وی بخطاب حواقر رومی مسرت گردید - و نام ستم الدین
 مسجد اورنگ رب عالمگیر منصور شده سرانجام بر او را شرف در عهد سلطنت
 عالمگیر بداروغگی کتابخانه منصوب شده و طبع شعر بدو داده در ستم بکار
 و نو و چهار شعری بدار ناوی ششاد ۱۲ مصحح +

عند الرحمی فرمان نویس ساگرد آقا عند الرسند نوده - و طعه‌ها
و نوشند حق او دنده سد - لیکن در فرمان رور نسب حلی
معلوم منسوب *

عند الرحمی فرمان نویس از نلامده آقا عند الرسند - دروند
آقا فرمان رور نسب می نوب در طعه و فرمان مداف در خط
از دیگران زاده ناده سد *

عند الکرم بدیده عند الرحمی فرمان نویس در آران دره اسب
نوشند اس بزرگ رور نسب و دلچسپ اسب - نوشنده‌های او نبدار
دنده سد - و طعه نوشند بی ساحت او در و غیر موجود اسب *

عند الکرم قادری حوسندوسی گذشته - و نبدار خوف مسو
بهم رساننده - اصل نوشند او نبدار ملاحظه کرده سد - و در عند الکرم
نام حوسندوس اسکا در دیگر هم گذشته اند در عهد محکم (۱) «ا» -
و حماله حوسندوسان مسلم الندوت بودند *

سند علیخان حواهر روم الکسیلی گویند از نبدار اسب نام
پدر وی آقا معدم اسب که علم خط در ولایت تکسپ کرده بودند
آنجا مدفوس - و بودند میر عماد نبدار مسو کرده - و چله‌ها

(۱) معتمد شاه نادر شاه دهلوی از سده هزار و صد و سی و سی سده هزار

و صد و شصت و یک نو اورنگ شاهی اسب ۱۲ مصحح *

هدایت الله لاهوری خوشنویس زندگیا گذشته - و بطور
میر عماد خدای حوس اسلوب و دلچسپ بوده - و در سه استیلاص
دیگر باسم هدایت الله در خوشنویسی گذشته اند و نوشته آنها در
از نظر گذشته *

میر محمد نادر خوشنویس عالمگیر است (۱) - خط این عری
بسیار سیرس و دلچسپ و مصدق بنظر در آمد - و ناسا را خط
میر مذکور بسیار پسند آمد - چنانچه در اکثر رفعات خود ذکر نموده -
و نه اوسنادی والا حاک و عده سرافوار فرمود *

محمد راهد مرد مسان و خوشنویس بسیار زیست گذشته -
آخر دوره عالمگیر مسندلی بوده - هرچه می نوشت بمات
و سدرن مینویس - و در فن تصویر هم دستگاشی داشت *

حاجی داماد از خوشنویسان نامی است - اکثر قطع و حقی
این بزرگوار درون آوا نداده شد و مرد مسان بوده - و هرچه نوشته
بر وضع نیکو و سانسده بوده - در دور فرح سیر (۲) بوده اکثر
بشهراده را اصلاح می داد و اوسناد مشهور گذشته *

(۱) دوره سلطنت محی الدین اورنگ رب عالمگیر حدایت از دوازده
استیلاص می شود از سه هزار و هشتاد و یک و سه هزار و صد و هشتاد و دو
است ۱۲ مصحح *

(۲) مدت فرمانروائی فرح سیر چنانچه از دوازده مسعود اعداد از سه هزار
و صد و بیست و چهار تا سه هزار و صد و سی و یک اعداد داشت ۱۲ مصحح *

مزعی بوده - گویند معارضهٔ حدیث در دکن ارس جهان درگذشت
و بعضی او را از دکن دهلی آورده مدحون کردند *

سید الدین فلیحان ^۱ سر او در خطبات خواهر روم مخاطب
گشته - لیکن در خط برابر شاگردان پدر خود نهد - چنانچه
نوسه اس معه کنه در دفتر موجود است *

هدایت الله ریس روم ^(۱) گویند در ابتدا بطور محمد حسن
کشمیری مسی منکر - و بعد از آن از سید علیخان خواهر روم خط
احد نموده بمسی سنانه روز خط را نکمال رسانیده - رفته رفته داروغه
کتابخانهٔ عالمگیر شده - و اکثر نسخهٔ دیوان حافظ بموجب ارسال
دادگاه خط خفی میفرست - و به اوستادش ساهراده کام بخش
و عذره سرور شده - حق اندیش که قطعهٔ خط هدایت الله ریس روم
بخط در آمده - که بهتر از نوشتهٔ خواهر روم حال بود - عرض گوی
سبب از اسناد برده است لیکن خود را کمترین می دانست هرگز
الفاظ بکثر و عجب بر زبان ندانده - در آن زمان اکثر شاهزاده‌ها
و پسران محمد اعظم شاه و عذره شاگردان اس بزرگوار حوث نوسه اند *

(۱) در تاریخ محمدی مذکور است که در مهین اورنگ رب یکی از کذاب
معنر بود - و در شاه هزار و صد و هشتاد هجری در احمد نگر طوعار عالمگیری
عمر خود بمقراین موت بمقرص لهر ۱۲ مصحح *

محمد اسلام^(۱) گویند مردی و مرداص - حوسدوس خط
 سدعلق بوده - اکثر مسی و قطعاً دستخطی او بمطالعه و مساعده
 در آمده - بموقع و بطور خوب میخواند و بوضع آوا رسیده کتاب
 منفرمود - در خط وی مناد و ستریمی حاوی ظهور میداد *

میر محمد موسی سند صکاح الدبب ناسخه و منوط
 سرهنگ - حوسدوسی مشهور - بواژه میر عماد کتاب میخواند - هم
 قطعاً خوب می خواند - و هم کتاب خوش آید میگرد - و در
 دوره محمد شاه در سالک حوسدونسان حضور مدساک بود - و اسناد
 رای شده رای دیوان حاله سربعه اس *

میر محمد عطا حسن خان منکلی به نکسین مخاطب
 بموضع روم اس محمد ناصر طعرا بونس در هندوستان اسپار دارد -
 صفحه چهار درونس بموضع ارساک نواب سجاع الدوله بهادر^(۲) دران

(۱) محمد اسلام نسر محمد حقیق الانصاری القادری مصنف کتاب
 التسمی بفرجه الناطوس (در تاریخ مسلمانان هند از ابتدا تا سده هزار و صد
 و هشتاد و چهار) در زمان نواب سجاع الدوله در دفع آباد بوده - سانه
 که محمد اسلام خو درین سابق الذکر همدن ناسد وَاللّٰهُ اَعْلَمُ ۱۲ مصحح *

(۲) نواب سجاع الدوله صوفه دار اودهه از سده هزار و صد و شصت
 و هفت تا سال هزار و صد و هشتاد و هشت بود و شرح حالات میر محمد
 عطا حسن منکلی بنکسین در تذکره شعرائ هند مازحه مولوی کریم الدین
 در صفحه ۲۱۸ نسر مذکور است ۱۲ مصحح *

محمد افضل الکسینی حوسنیسی از حوسنیسان نامی
 است - لیکن اکثر نوشته اس طور حواصر رم و هند است الله دنده شد -
 گویند در سرکار نواب و مرالدین خان (۱) در اندا بر اوسدان پی منبر منو
 امداد داس - اندر طعنه حق و گداز او دنده شد *

محمد افضل المرسی حوسنیسی رندسب - اکثر طعنها و گدازت
 و مسی برونه آواز د ارشد نو ۵۱ - الکفی خوف می نوسب - در
 مسافده اکثر دگوارس رسده *

محمد افضل لاهوری نامی وادی نوشته اس دانا بر همه
 همنامان بر حاص دارد - و گویند که مسی را برابر مسی آوا رسند
 رسانده - مردم در دور محمد شاه ناساه (۲) او را آفای نانی
 میگفتند *

محمد منیم مردی حوسنودس مسهور کتاب حظ حق
 دسار خوف میگردد - و ساگردان او اکثر حوسنودسان رندسب
 کدینه اند - در کالی مسجد دهلی سکوب میداست - عالمی را
 ارس مرگ بزرگ فصد رسده - اکثر بطور منو عمام نوشته اند *

(۱) و مرالدین مخاطب نامندمان الدوام در سلسله وزارت محمد شاه
 مرحوم ناساه دهلی سرافراز بود - و در سده هزار و صد و سب و یک هجری
 داریق ارب گریس گویند ۱۲ مصحح *

(۲) محمد شاه ناساه دهلی از سده هزار و صد و سی و یک الی سده
 هزار و صد و سب و یک رسده ناه و سب داندیشی بود ۱۲ مصحح *

شاه اعر الدین در اوایل عهد روزگار بود - و در اواخر عمر ترک
لباس دنیوی کرده مرید شاه ناصر صاحب سد ار ترک قدس
صاحب ادب و دینی تحقیق رسانیده - مسی خط دستعلی حلی بطور
آقا مدغم بود - و معلومات دینی از روحی رسائل ابن داس - گویند
در شاه گردی معوی و حریف مملو مسعها و قطعهای آقا عبد الرشید
مقدم سهل رسیدن افکاز این جهت بقور وف درگاه خط را
به روی رسانیده شهرت پیدا کرد - اکثر از دینداران عهد ساگرد
میکرد - لیکن قدر باوجود لباس بسیار یک طعنه صاحب بطوری
رسانده - دستخط شاه صاحب دنده - مگر مسقی حقی و حلی
سرسری در خانه حوسوسه رای دانگی که ساگرد رسیدن بود بطور
در آمد *

محمد عابد حوسوسه مرد حلی و خوش گپ از ساگردان
شاه اعر الدین صاحب دوده - با قدر حلی انکاد داس *

نعم الدین حوسوسه موی دسب صاحب کمال از ساگردان
شاه صاحب گذشده *

شیخ نور الله حوسوسه از ساگردان عبد الرحیم دوده - گویند
در اوایل حایط نور و هیرة این بزرگ استفاده کرده اند - و پسوای
اس علم دوده واقعی اس اسب که در خط مسی و کتاب و طعنه
او مناب و سدری زنده از کاتبان ماسدی طاهر و عدل اسب *

ربخته هندی بعبارت رنگین و مایلین تصدیق نموده - و در خط
تسلیس و تسبیح و سقعه گمان دستگذا مینداس - اکثر نوشته اس
نقطه در آمده *

سند اعجاز روم حان حطاط ربود سب - صاحب کمال روس نام -
سر دوفر بکنه برداران با عباس و لطافت و اهللب - نوشته این هم
مهر دوات و هم مرکبات بسیار در لکهنو دیده شد - فی الواقع کاتب
حوسنوس نامکمال بوده - اکثر نوشته آقا عند الرشید طعه و مسق
در سرکار او نقطه در آمده - خود هم بطور آقا حدلی سفرس
و دلچسپ مدعوس *

حلقه سلطان ار ساگردان سنج نور است - این مرد بسیار مستان
بود در مسق سفادروزی و دماغ سوری خط را بکمال رسانیده - اکثر
در مسجد لطف الله حان صادی سکونب داسب رفته رفته در آخر
عمرتسب حسر افراسیاب حان (۱) شدن ادبار بافعال مندل گسب -
و بدرجه عمدگی رسیده - و داد عنس و کامرانی در بترانه سالی
داد - در علی گده از ساهکپهان آناد همراه و دانلا نواب مذکور رفته
سکونب ورزند - و همانکا فوب شد *

(۱) افراسیاب حان در سال هزار و صد و نود و هشت هجری در دلاوا

فوب آگوه کسده شد ۱۲ مصحح *

آورده اند - دندۀ اسن مسدای را بپیر از دندن آن نوزایی سارند - گهیم
 دسار خوف و رخصت شدیم - دار دنگر بموجب اسد عای حادث جدو
 معه بدر لعمان حکیم دستخط حاص آفا عند الرسند دولیکانه
 آن بزرگ والاصاف رونم - حافظ صاحب از دندن حق و حلی
 و عدله حلی مخطوط شدند - نا دو بهر روز بمطالعۀ خط آفا صرف
 شد و از دولیکانه خود هم نوسندۀ حد و سندی آورده بملاحظۀ و عدله
 در آوردند - در آن وقت از ساگردان حافظ صاحب لاله سرب سنگه
 و مینا و حله الله موقوف بودند *

حافظ حورسند برادر حافظ نور خط دستعلی بطور مدر عماد

حرف مبدوسب - در لکهنۀ نا فقیر بهاب احلاق مقرر مودند *

مدررا مکمل علی بن مدررا حبر الله فرمان نویس - حونس میدان
 عند الکرم قادری از اسنادان مسلم النوب است در لکهنۀ نا بعد
 بهاب احلاق مقرر مودند - در نویس خط حق و حلی حادث و علمی
 نگار برده بروند آفا عند الرسند کنای زمانه - رونۀ آفا را نه کمال
 رسانده گوی سبب از هم عصران خود رنوده مدت مدید
 در سرکار عماد الملک گذرانده - و جدی در مرج آند سکون
 ورزیده - راف را در لکهنۀ عهد نواب آصف الدوله بهادر ملاقات مدررا
 شده - و قدر که از مدیم والۀ و مسدای سدر خطوط اسانده است -
 بموجب تحریر و بزرگ بمطالعۀ فاضی نعمت الله که از ساگردان
 رسند مدررا بود - زوری نکانه آن صاحب کمال راف - دندم مودی

حافظ نور الله مورد صاحب کمالی گذشته - بروئے آفا عند الرسيد
 این بزرگوار که نوسده اسب کسی نه نوسده - فقیر بعد هنگام علام قادر
 در لکهنؤ در عهد نواب آصف الدوله (۱) بهادر از ملاقات این بزرگ مسرور
 سده - اول نکه-رنده بموجب ترغیب فیض علی بن مولوی
 طالب حق بکانه اس رسدم - دگر محوسی دما در پند آمد -
 صد چند انکه می رسدم بلا تکلف دندم - حافظ مردی بوده
 مدوام و خلی و خاکسار حق دند ادصاب آسدا از عجب و دگر
 خدا بوده اسب - باری خلی احلاط و نواع بدندم رساندند -
 آحرس از نوسده و قطعه و مسن بمطالعۀ فقیر در آوردند و در آن
 عصر هفت دند ملا حسن کاسی بموجب فرمایش آصف الدوله
 بهادر نقل آفا نوسده بود - حکوم که حه حادو رومی در آن نگار بوده -
 ناع و بهاری بود بنده را هرگز دل از دند او ستر نمسد - نا در
 بمساهده و ستر آن گذسب - بی اعراق این بزرگ باوجود کمال هرگز
 عرور نداسب - و بهاب سترس ربانی و حوس کلامی و احلاق
 بی نظیر داسب نا در دکار ساهکها آناد در میان ماند - از احوال
 حقیط حان و مدر گل و حکیم میسر محمد حسن و عدرة برسان
 می رسند - و فرمودند که سنده ام که نوسده آفا از شهر همراه

(۱) نواب آصف الدوله را رسندۀ اناب در او شه از سال هزار و صد

و ششاد و شصت الی هزار و دویست و دوازده هجری بود ۱۲ مصحح *

بندیده مرئی منسد - و چشم را نور می بخشند - و سواى شهرکلى
 و طعنه حلى خوب مى نویس - و خط هندی و خط نسخ و رنجان
 و لب را در خوب در استعمال مى دانست *

مقدول بنى خان پسر انعام الله خان دهى^(۱) شاعر - مرد
 منقى و حاتم الطبع و صالح در خط نستعلیق از ساگردان میرزا
 محمد عباس - کتاب حقى بطور اسناد حلى بکوبى و خوش
 اسلوبى مى نویس - چنانچه اکثر کتب دهنده خطى خود بر صفحه
 روزگار بادگار گذاشت *

حافظ محمد على از خوشنویسان و دهم نادساهی - خط نستعلیق
 درونه آبا عند الرسد خوب مى نویسد - و در دستکاری نهان کمال
 داشت و خط نسخ هم مى نویسد - و در رسم اسنادان میرزا
 حواى بکى نهاد^(۲) سرقرارى و سرآمدى داشت *

(۱) مولانا سید محمد در مجلس بیکار مى گویند بنى بخلص انعام الله خان
 حلف اظهار الدین خان - اهلش از سر هدد است و مولود و منسای وی
 همان آباد نام میرزا مطهر بک است مربوط بوده و بعد از دهم داشت ۱۲ مصحح *

(۲) علام علمخان در مقدمه سیه عالم نامه گفته که شاهرآه حواى بک
 سر حلال الدین سیه عالم نانی بوده و تاریخ نسب و تبارخ بک بک بک المعظم شده
 هزار و دویست و سه هجری از حرانگ دلدایع میرزا آباد عقیق سناوت - اما
 حسب الذکر میرزا نام مولانا حیدر الدین بک تاریخ نسب و چهارم شعبان - سنه
 هزار و دویست و دو هجری در بارس از دهم جسم خلاصی یافته روحانیان
 بدو شده ۱۲ مصحح *

دورانی حصرِ صورت فرسوده شد ^{مَدَنَتُ} الاخلاق - در اول ملاقات
 حبلی نپاک و مهربانی و گرمکوسی و الطاف در حق خاکسار
 مددول داشتند یکپاس در استعسار احوال دهائی و آسانان
 گذرانیدند - بعد از آن تمام و کمال نوسنه‌های قدیم و جدید خود
 آوردند - تا در در ملاحظه و سیر آن کدسب - پند نامه و گلستان
 که برای وزیر علیخان نوسنه مطلقاً و مذهب مرتب شده بود -
 از دیدن آن حبلی معظوظ شدم - گویا مدبرای مذکور تمام موب
 و صنعت تکریر خود در آن صرف کرده بود - و ترکیب و کرسی
 و دوا و کسب همه درسب داشت - در آن اناج مدبرا صاحب
 بر اوسدانی مدبرا وزیر علیخان برای اصلاح خط نستعلیق مقرر
 شده بودند - که بعد چندی روزی فقط در تحت هدایت نمودند -
 از ساگردانش فاضل نعمت الله و جلیعه نعمت الله و مدبر بنار علی -
 خوف می نوشتند *

محمد علی بن زین روم در خط نستعلیق دوش بدوش والد
 خود بوده - در خط حلی قوت و مبادی زبانه از پدر خود دارد -
 این همه از کثرت مسی اوست *

مدبرا محمد علی حکاک مهرکس از ساگردان مدبرا محمد علی
 این مدبرا حشر الله است - مرد حوس طلعب و حوش کلام - در علم
 و هنر بهر و فاضل است - و در فن مهرکمی در آن عصر بنعدیل
 سی سهدم بوده - یک تکحرف از برادر اعلی و ادیب و مردم در دیده

مولوی محمد حلیل مرد بزرگ خوشنویس صاحب علم و فصل و مریض و مباحی بوضع منعمین - و طبعش چارکندانه حرجی دانداری است حظ نساعلیق برویه آفا عند الرشید احماد کرده حلی مسی می نمود - تا وقت مرگ مسیس ناعه ندیده - در ساک اوسندان منبرا فرخنده نکت بهادر مباحی و ممدار بود *

حکیم میر محمد حسن مرد ممدار عمده خاندان تا اخلاق بهایب ملواصع حوس گفدار صلاحیت شعار حظ نساعلیق در اوایل از خلدعه سلطان اخذ کرده - رونه رونه بطور آفا عند الرشید مسی نموده حظ را نکمال رسانیده و نوسنه آفا عند الرشید بشار بندا کرده جمع نمود - و در نسخ خاص ساگرد قاصی عصمت الله حان بوده حلی مسی نموده - اکثر سنهارة و بدعسورة بطور قاصی خوب نوسیده - در علم موسیقی و ساعری بد طولی داشتند سدار خوب می نواختند از نازان خاص و معتقدان تا اخلاص مولوی فخر الدین ^(۱) و دس سره بودند - در آخر عمر درک لباس دنداری فرمودند *

(۱) مولانا فخر الدین سر مولانا نظام الحق در خاندان چسبیده نعت داشت - و مردی صالح و درویش مسرور بوده در علوم طائفری نور صاحب بد طولی بود - از تصدیقات او کذاب نظام العقاید و عدوه است در صده همار و صد و بود و نه هجری وفات کرد - و در حوار حصرت قطب الدین بختیار کاکای علیه الرحمه مدفون است ۱۲ مصحح *

حافظ عبد العزیز پسر حافظ محمد علی در خط نستعلیق و نسخ و رجب مسیح والد خود رسیده بودند - در بخارا در سرکار حسینه بیگم تصنیف اوسنادی مدرا حرم و عترة پسران مدرا حواص بحسب نهادر مدنها گذرانیده - رفته رفته بعد از بیگم عظم و سان پیدا کرده نگار خدمات کارخانه حاج چندمی داخل سده عمده گی حاصل نمود *

حافظ ابراهیم مرد حللی و معنی و منور ع - نستعلیق و نسخ در وضع خوب منبوس - کتاب سدرن و دلکسب می نمود - علاوه کتاب بصور^(۱) داشت - و از اسنادان مرشد ارادگان^(۲) بوده است *

حافظ نواز الله پسر حافظ ابراهیم خوش نویس - ذات با نرکاس بهائت حللی و انسل کامل الصفات حسنه است - در خط نسخ و نستعلیق خوش نویس والد بزرگوار خود است - در خاندان خود در خوبی اخلاق بی مثل و بی مانند است - در فلهه مبارک بدستور آبا و اجداد خود بر اوسنادی ساهرانگان مامور و معمور است *

- (۱) مراد از لفظ بصور درین کتاب شرحا که ذکر شود انوالصو معنی الدین اکبر شاه دانی است که از سده هزار و دویست و بیست و یک الی سده هزار و دویست و سی و سه در فلهه دهلی ریاست داشت ۱۲ مصحح *
- (۲) در هندوستان شاهزاده را بلفظ مرشد ارادگان خطاب می نمایند و درین مورد اشاره به نسوان انوالصو معنی الدین اکبر شاه دانی است ۱۲ مصحح *

سید محمد امیر رضوی بن صاحب منیر صاحب الدب
 از سادات عالی مدار است - حوال مہذب باخلاق حسنه - و مری
 ناظر وار حسنه - خوش طبع - سدرس زبان - نارس - ننگ اساس -
 در ہنر پنچہ کسی و کسی و نانگ و مصوری و نقاشی و لوح
 و جدول و صحافی و علامہ ہندی و سنگتراشی و عبرۃ دستگاہی کمال
 دارند - در اوایل عہد حکومت حفرل بیرون صاحب فرنگی ملاوات
 و تعارف معہر ہند ممدوح بہر سادہ - و در آن اہام دکانہ و لاطوی نام
 فرنگی ازہ می نصیحت اوسدندی آغا مہر را وعدۃ اطفال می بودند -
 حظ مستعلق بطور و دما می ہوسند - چون اس سند نرنگوار نا معور
 روز بروز تعارف و استحکام بہر سادہ چندین بار تعریف حانہ آمد و روب
 کردند - دندم کہ اس سید دسب فابل و دہی دکی دارد - بروئے آغا
 عند الرسید - برعب و دکرص کردم - و حظ آغا در آن روب
 کسی ندیدن ہم ہمداد - و اعتبار ہم نمکرت - و اس خاکسار
 دوسدہای آغا عند الرسید ملاحظہ اش کداند - بلکہ بارہا قطعہ آغا
 برای نقل بطریق رعاب حسب ہمدای او دادم - و ہرگز در ربع
 درین باب دداستم - بعصل الہی در اندک زمان بمس سدانہ روز
 حطس رونق گرفت - رونہ رونہ عالم اوسدادی و حظاطی بر افراس -
 ہرچہ می نویسند بروئے آغا دلچسب و سپہری می نویسند -
 و ہوسدہای مس و قطعہ آغا اول ہدای و رہنموی معور راعم

مدرس ابوالحسن عرفا میرزا سید محمد مصطفی النعمان از سادات
 روحیه - بزرگانش اهل ولایت بوده اند - از دوشه پست در
 سابعدها آباد وطن احداث کرده - خوشنویس پاک نهاد - در خط
 نسخ و نستعلیق از شاگردان محمد حقیق حان - خط را برود، آبا
 عند الیوم تکمال خوبی کتائب میگرد - و نویسی مینویسد -
 مدتی ریاضت نواف عند الاحد حان گذرانیده - بوده بوده کتائب
 نموده - از افراط کتائب نه خوشخطی و بعید قواعد خوشنویسی
 چه نویسم - بی تکلف اگر راست نویسم دروغ معلوم شود - در آخر
 عمر در سلک خوشنویسان حضور مینماید سده کتائب خود در مصحفه
 روزگار بادگار گذشت *

مدرس محمد حسن حلف الیوم مدرس - صاحب اخلاق صالح -
 بطلان علم و هنر آراسته و پندارنده - در خوشنویسی برادر والد خود -
 از چندی در لکهنو در سرکار مرشدزاده مدرزا سلیمان سکوة نهادر بصحبه
 مدرس مدسی گیری سرقرار است *

علام علی حان المشهور به خوشنویس از خوشنویسان و دهم
 حضور اقدس - مرد خوش بفر و خوش ظاهر - در علم محاسن
 حلی مهارت داشت - در شعر دهره و گد و لعلقه گفتگو از افران
 خود گوئی صنعت زبده اخلاق محمودس از شهید و سکر سدری در -
 صاحب حاضر بود *

با هر کس با حلاق و احلاص بیس می آند - در خط دستعلیق کمال حاصل نموده - دوش بدوش اسناد رسیده - و مسی را بطرز آوا عندالرسید بدرجۀ اعلی رسانده - با راقم از وندم انکاد دلی و دمانس رانطۀ بی تکلفی رانده از نگانگب و نکجهپی اسب *

میرزا عبدالله دنگ پسر منرا عندالله دنگ ساگرد سند امیر رصونسب - از انام طفولت بکدمب گذاری منر مذکور مصروف مائده اطاع اسناد را سعادت خود دانسته - و اسناد در فواید خط دستعلیق را از ته دل نوی آموده - از فرط محبت از حمله دلامده منار گردانیده دوش بدوش آغا منرا که از همه ساگردان منر منر بهتر اسب گسته - العرض خوشنودس مسلم الدنوت اسب - و در خوشنودس نادساهی بکطاف منر روم سرافراز (۱) *

مولائی صاحب مردی پاک نهاد - انسان صلاحیت شعار - بحسنه حاصل - در اوایل عمر سون خط دستعلیق بسیار دانست - رفته رفته رونۀ آفا بکمال رسانده - و نه دبع خط آفا عندالرشید خیالی مصروف مائده - از کثرت مسی - نقل خط فرد نه اصل رسانده - در علم آسنائی نگ رو و نکجهپی اسب - از مدت مدید نه اسنادی مرسد رانده منرا معظم بکب نهادر منار - و از حضور نادسای بکطاف آفای ثانی سرافراز اسب *

(۱) در هنگام استعمال دائرۀ بلوای همد عبدالله دنگ دهلی را گذاشته در سرکار مهارجه بخالد روم و آنجا منار و سرافراز کردند ۱۲ مصحح *

دست آورد - حالا بوده بوده بهمرسانده و بهر نوع که ممکن شد جمع نموده - اکثر قطعه و مسوی تعلیم سهل حریده از دستکاری خود مطلقاً ساخته - و خود هم نقل نوشته آقا نوشته در آن نام عند الرسید مرقوم نموده دستب حریداران مسلمان خط آقا دروحد - و از گرفت مسوی - خط خود نیز بهرندت رسانده که نقل کرده دست او را از اصل حلی غور می خواهد تا فرق سازد - از چند سال عرس آقا عند الرسید در ماه محرم مقرر نموده - اکثر اسانده و خطاطان و عدّه سپهر ساهکها آبان در مجلس مذکور حاضر می شوند - و ملاقات نکند بگر مسرور و ساد کام میگردند - و در تذکار خط و خطاطان میگردانند - با قدر دوسمی و اخلاص و استحکام قلبی است - و سررسیده حفظ العبد از حاندن مرعی - و بظاهر از دل و زبان - حاضر و غایب نکسان (۱) - وَ اللَّهُ أَعْلَمُ بِالْصَّوَابِ *

آغا مدرزا (۲) حوال صالح سعادت انکساف از دلمند تا دمنر و ساگرد رشید سید امیرصوبه - انسان مسلم الطبع حلیق حلیق مدواصع

(۱) سید محمد امیرصوبی در ایام تلواصی همد که در سده هزار و هشت صد و پنجاه و هفت میلادی واقع شده بود گلوله محلولی بوجود مبارکس رسد - و دارفالی را وداع نمود ۱۲ مصحح *

(۲) تاریخ وفاتس " آغا مرگدا " ای هزار و دویست و هفتاد و چهار

هجری ۱۲ مصحح *

نمیرسد - بلکه دیدن حس احتراع و انداع و انکاد و احداث دیدن
 خاستن حشرات می ماند اینهم لطف خدا دان است - ساگرد سنج
 محمدنار نام - حد عارضی خود بوده - در اندا و اوانل عمر
 در نارار درینده کلاں دهلی بر مکان خود نسسده سعل مَهرکمی میگردد -
 سده سده ندهن مسندم و رای سلیم و خودت طبع بی اعاب
 و امداد عمری اس من را بدرجه اعلی رسانده - در اندوب
 در اطراف و اکناف مدل اس همرمد درس من کم کسی ناسند
 و باوجود بهم رسانیدن عرف و مَوَّل و اِمَلاک و اندار در هم چسبان
 خود مطلقاً عصب و دبر ندارد - و برای ندسب آوردن بوسه‌هایی
 حوس بوسان خصوصاً حظ آقا عبد الرشید دلمی در حظیر
 مدهد - و آنرا بجای اوسناد برد خود ممدارد - العرص شخص
 بی نظر است *

حواحه علام نفس بعد حان ^(۱) حلف حواحه بوسف در حظ
 دستعلی و سکسده و سعده نکدای روزگار داماد نص الله ننگ حان -
 ار چندی ندسب وارسنگی مراج ترک لناس دندوی کرده نگوسه خانه
 نص کاسانه ناک حق اوقات بسر منقرمانند *

(۱) حواحه علام نفسند حان نام صنف مذکور هدا معاصر بوده ۲ | مصحح *

مر. محمد خان بی میان محمد غاسوری ملایم حضور والا حوالا
 مکمل منصف باحلاق حمده و اوصاف پسندیده و خط نستعلیق
 نوی می دوست - از ساگردان رسید میر گلن اسب - کتاب
 بطور خود بوجه احسن مبدماند - و رونق اسناد را نکمال رسانیده
 و نسبت کثرت مسی در من حوسدنسی معادل و هم پندک امثال
 و افران خود اسب نا مولف خدلی محکم دارد - و در سرکار
 مدررا ابوطهر ولدعهد نهادر (۱) نصیحه حوسدنسی و کتاب وعدره
 ممدار اسب *

نادرالدین علیخان متکلم بمرجع روم - خوانی حردمند صاحب
 دانش سلم الطبع - و طریق مروت و مدارا به اعلی و ادبی مرعی
 میدارد - و حوسدنسی که در هر خط مهارت دارد - و در علم شهرکشی
 و حکاکانی بی عدیل و بدبطر - و در عقل معاس بگانه - و شهرکشی
 در خط نستعلیق و نسخ و شاسندری و انگری و غیره ناآشن شادسند
 بحلوله ظهور می آرد - آنقدر قوت دست و دوا طبع در اندک
 دراکت و اسلوب و کرسی ندی دارد که عقل هم پیسگل اس من بدان

(۱) مراد از ابوطهر ولدعهد نهادر - نهادر شاه دانی اسب که در سنه هزار
 و دویست و پنجاه و سه هجری بمذهب ریاست ولعه دلی رسید - و بعد از
 بلوای هند مأمور بمسافرت رنگون گردید - و سلسله سلاطین عظام بمهواره هند
 اوجاع ماقوص گردید ۱۲ صفحه *

مملکت - در علم عربی و فارسی و شعر و سخن در هفت تلمی
و هفت رباعی شهره آفاق خط دستعلیق در وضع مدبرانه منظمه علی
و نسخ در وضع نافوت - و سفینه نحوی منطوق *

میرزا ارجمند عمده دوله‌مان - مرد فاضل - انسان کامل - مدبر
میرزا ارجمند خان معلی‌پوریه است شخصی بی‌هم و عقل صاحب
هفت - خوشنویس و مدسی و شاعر و مصور سرآمد زمانه بوده -
بچندینی بکدام میر مدسی گریه نواف عماد الملک ممدار بوده -
خط سفینه را بکندش عنوان می‌نویس - در آخر عمر در احرائی
همراهان مدبرانه فتح علیخان^(۱) برادرزاده نسب خان سکوت
میداد *

مولانا خواجه عبد الله مروارید روم^(۲) انس خواجه سمن الکون
والدین محمد مروارید - سالها ناسدخان وزیر سلاطین - و از اکثر صدادند
و اسراف کریمان کرمان بوده است - انس بزرگ فاضل نادرحد فصل
و اسناد حطس در رعنائی ککنج الطاؤس - و اسناد در دنگونی

(۱) مدبرانه فتح علی خان در سال هزار و دویست و سه هجری وفات

کرد ۱۲ مصحح *

(۲) خواجه عبد الله مروارید روم المنکلیص ندان در سده نه صد و
دویست و دو هجری نورهای فردوس شاداب و تفصیل حالس در دنگونی دولتشاه
صفحه ۱۵ و جنب الاسر حلد سوم حروسوم صفحه ۳۳ مسروح است

۱۲ مصحح *

میرسور^(۱) بخلص - محمد میر نام - مازراتی درویشی
و شاعری در نوشتن خط نستعلیق و خصوصاً سجع و در وصف خواندن
سعر - نامدار و نگار روزگار گذشته - صوفی مذهب و طریف
الطبع بود *

عماد الملک عاری الدین^(۲) باوجود صیغه دراز و اسعال امروز

(۱) در زمان شاه عالم که سلطنت دهلی متعالی و مبرلرل شد -
و مردم متفرق شدند میرسور در سده هزار و صد و نود و یک بلکه در آمد اما
و سعنی حاصل نمود و بهرشد انان رف آنگاه هم در ششدر خرب بود
در زمان نواب اصف الدوله (۱۲۱۴ - ۱۱۸۸) بلکه در مراجعت نمود و باستانی
نواب سراجار گردید فلان زمانی بعالی حرس گذرانند و بعد ساکن حوار
رحمت آله گردید - و بدان خالس در آنجانب صیغه ۱۹۸ و گلش بدکار
و تذکره سراجی هند بخدمت مولوی کریم الدین صیغه ۱۴۰ مذکور طالبان
ملاحظه نمایند ۱۲ مصحح *

(۲) عماد الملک عاری الدین حان فیروز جنگ مخاطب به امیرالامرا
پسر راده نظام الملک اصف حاه بود - و وزارت احمد شاه (۱۱۶۷ - ۱۱۶۱)
و عالمگیر نای (۱۱۷۳ - ۱۱۶۷) رنده ادبکار داشت - چون در سال هزار
و صد و هفتاد و سه نواب عالمگیر نای وقوع نائب عماد الملک ناری دنیا
شد در من شعر گوئی سحر الدنای بود - و منخلص نظام و دیوان نظام
از مصنفات اوست - در کالپی در سده هزار و دو و سب هجری درینا بوضا
حنان ساکن گردید - و سرخ حالش در حران عامره صیغه ۵ و متأثر الامرا
حکام سوم صیغه ۸۹۱ و گلزار انراهم و نهمه عدالت و عیونک مسطور
است ۱۲ مصحح *

هفتدوسن اسب - سنار خوب و نازک نوسنی همه اوسنادان
و خطاطان او را نوسنادی قبول دارند - و گویند که اکثر نادرشاه
او را مخاطب برزس روم صاحب - و در انوالفصل و نوا نیکادو
رومی معسوف ساجده از خطس کدنها و قطعهای حقی و حلی
نمطر در آمده *

میرخلیل الله ساه از سادات عراق عجم اسب - در ملک دکن
برد ابراهیم عادل ساه (۱) آمده بپایه عالی رسد - و در شهر نیکاپور
نوس خطاطی تمام نامیج خود نواخته و نادرشاه دکن او را از جانب
خود حاضر نموده بآنرا فرستاده سر بلند صاحب و اس انداد
از ساه آنرا در صفا اوسب *

حورسند عراق از دکن می آید
کان لعل نکان خوشترس می آید
سر دودر جمله خوشترسها چها
یعنی که خلل بکسی می آید

گویند و می گویند که کنان برزس بصف زمان ابراهیم عادل ساه میر
مذکور بخوشخطی نوشته گذرانند - نادرشاه حلی معطوط سد -
و مخاطب به نادرشاه فلم صاحب - و بر بخت خود ناسندده و زرا

(۱) ابراهیم عادل ساه نانی از سده ده صد و هشتاد و هشت الهی سده

هزار و سی و هفت در مملکت دکن فرستاده بود ۱۲ مصحح *

و رباعی کَسَاطُ الدُّعُوسِ نواحی مانوش دلهائی عسائی را بی مانوس
کرد - لاجرم طبع سلطان روزگار محمد حسن مطهر ناسا پپوروش اس
فاصل خوشنوس حلی مایل و مصروف سده - و اس مرد صاحب
معروف از امور خطر مدارت و وزارت استعفا داسب - و عذر
مستحواسب - و آرزوگی کسی روا نمیداسب - کذاب بخت بعلن
و انسانی مولانا بخت بعلن بسیار دنده سد *
* رباعی *

خوشنوس کسانکه را با مسند

در سر رح مردمان نادان بسند

کاعد ندر دند و فلم نسکسند

وز دسب و زبان حرف گنوان رسند

صدا الدین یوسف ^(۱) اس مولوی عبد الرحمن حامی ناخود
وصل و کمال عربی و فارسی و عذره در خطاطی خیلی مهارت
داسب - خوشنوس نمثل بوده دست بعلن را بطور علی الکاتب
خوف می نوشت - نوشته اس بسیار دنده سد *

محمد حسن کشمیری ^(۲) دست بعلن دوس از خوشنوسان

(۱) وفاتش تقریباً در سال ۹۵۰ هجری وقوع پدید یافت ۱۲ مصحح *

(۲) در آئین اکبری صفحه ۱۱۱ علامی مدوینده که مولانا محمد حسن

کشمیری بخطاب ریس حامی مشهور آقا - شاگرد مولانا عبد العزیز و بهدر

از استاد می نویسد - و کار آگاهان و برا بیانه ملا مدر علی پنداشند اندی

وفاتش در سال ۹۵۰ هجری و در سن ۱۲ مصحح *

گویند خوانی مبدلای خطوط او هر چند در حواس نمود مالکش
 داد - بهی صد روپنه بدس آمد - سوک نکرد - نه اسم عربی
 مبدله نمود - ظهوری^۱ بدسری از مداهان اوسب - و او را در
 انسانی خود بقره‌های رنگس و فایده‌های دلدسین سنوده - و اس
 ادنات در مدح او گفته *

* مطلع *

حمامه می درسم ر دسین سرکسد

ناگهان خطی بقطرها درکسد

مثنوی

در آراس صفت روزگار * ربانند خطس حو خط نگار
 بسر خط نویسی علم راں نمط * که رجسار خوان کدد مس خط

رباعی

حوسگویی دسد از وامس هرکه نگف

نوکس چه گهرهای معانی که نسف

گر حار نوسب در دل حصم جلد

وز گل نوسب بر رخ دوسب سگف

(۱) نور الدین محمد ظهوری بدسری در سال هوار و نسیب و چهار با

هزار و نسیب و پنج هجری وفات یاف - دکر خالس در مبدع الدوارج بداولی

جلد سوم صفحه ۲۹۹ و مرآة الجمال صفحه ۱۱۷ مسطور اسب ۱۲ مصحح *

و سایر اعدان دولت ترکاش داده بحاکم اش رساندند - تاریخ خطاب

مستطاب آنسب * تاریخ خطاب *

سایه عالی نسب حاکم الله
چون مستحضر نمود ملک رفیع
پیش اوسناد و پیر اندام
نادرشاهی سناره حاکم و حشم
سایه عادل که از بی حاکم
سند از دست خصم نفع و علم
از سناهی کلک گلگودس
رو سپید است در دمان و لم
اوسنادی که گس از دانش
در حریم هنر چنان محرم
کر ضرر فلم تولد نافع
گرچه برحاسب از زبان فلم
قطعه برد از بی تعلیم
باب زان قطعه خسرو اعظم
که بفرمان او قلم گردود
سه و را حواله نادرشاهی فلم
سال تاریخ این حقیقه خطاب
۱۰۲۷
شایه گردند نادرشاهی و لم

ر مسقیس دمی هرکه فارغ نسست
چو رنگ حنا روت خطس ر دست
مکن حر بنکرتن اروات عرف
که صورت نمی آند از صورت حرف

ساهراده پرور را تعلیم خط میگرد - و بعد وفات ساهراده ترک روزگار
کرد و نوکری بدول نکرد - و در همان جا (۱) در گذاشت *

مولانا حواحه محمود (۲) ساگرد بلا واسطه ملا مدر علی اسب -
خط حق و حلی او ندرجه اعلی اسب گاهی که قطعه و کتاب
حق را بنام ملا مدر علی میگرد - مردم کم می شناختند و میر علی
برسم مطابنه قطعه در حق او گفته * قطعه *

حواحه محمود آنکه نکند می * نوک ساگرد اس فقیر حقیر
بهر تعلیم او دلم حق شد * با خطس بافت صورت بنکرتن
در حق او نرفته تعصیری * لنگ او هم نمیکند تعصیر
میدونسد هر آنکه از د و نیک * حمله را نمیکند بنام فقیر

(۱) وفات عقاری در صنف انه مد و هفتاد و پنج شعری و فوج بافت
و شرح حالس در منتخب النوازع بداولی حلد سوم صفحه ۱۸۵ مذکور است
۱۲ مصحح *

(۲) حواحه محمود بنسبوری متخلص متخلص بهرین در صنف نه مد
و شصت شعری طومار عمر طی نموده اسب - و حمله نظامی و هفت دیگر تعلیم
خاص وی نوشته در کتاب خانه درس مدریم موجود اسب ۱۲ مصحح *

رباعی

آنانکه بحسن حواضر حسدند
 در عدد گهر گدسده خطس حسدند
 خطها همه آب در حراساں از سرم
 وزه بعرق عرافناں می سسندند

گویند در همانجا رحمات حق بدوست - و از نوسدهای خود کتاب
 بورس وعدۀ در جهان نادگار گداسب - فقیر راوم خطوط و کتاب
 دستخطی او در بلدۀ لکهنو در کتابخانۀ بواب آصف الدولۀ بهادر
 ملاحظه کردہ - و بسیار دندہ - تراکب در خطس ربانہ از کاتبان
 ننگونہ معلوم می شد - و بطور حقّی و حلیّ محمد حسن رونق
 میسر علی مرموم - لکن بخط رونق آفا نمیرسد بلکه نوسندۀ مدررا
 محمد علی و حافظ نور بر نوسندۀ او درجیح دارد *

فاصی احمد عقاری ^ش پسر فاضی محمد عقاری از ابران اسب -
 و شاعر خوشگو و بدله سنج و خوشنویس - خط نستعلیق را بدرجۀ کمال
 خوب می نویسد - و این اسعارس از دستخط او بنظر در آمدہ -
 صاحب طبع و خلد دسب نودہ اسب * * منہوی *

چهل سال عمرم بخط شد تلف
 سر زلف خط نامد آساں بکف

ملا سعد سمرفندی (۱) بسیار دانستند و حوسدنوس -
در اکثر عام و هدر آراسده و پیراسده و مراحم ناساهاده
ممنار بود *

مدر فتح الله شدراری (۲) مرد فاضل و حوسدنوس - در سده نه صد
و بود از دکن بملازم رسیده مسمول مراحم حسروانه گشت دانستند
مندکر بود - در فون عام عقلی و نقلی از علمای حراسان و عراق
و هندوستان امیدوار داس و در زمان خود در کل عرصه عالم مثل
و فون خود داس و در علم عربیه از بدفکات و طلسمات بدر
بهره مند بود - چنانکه آسناجی پرار آب صاحب که خود حرک
میکرد - و آرد میشد - و آئینه صاحب که از دور و نزدیک
اسکال عربیه مرئی میگفت - و رنگ چرخ دوازه بدرق
سر میشد *

(۱) ملا سعد سمرفندی در سده نه صد و هفتاد هجری در کابل بخوار
رحیم الله بدوست شرح احوالش در مذهب النوارج جلد سوم صفحه ۱۵۲
مذکور است ۱۲ مصحح *

(۲) مدر فتح الله شدراری در سده نه صد و هفت هجری در
کسیر بدار بافی شناوت و تفصل حالس در مذهب النوارج جلد سوم
صفحه ۱۵۴ مرقوم است ۱۲ مصحح *

عبد الصمد سدرن فلم^(۱) دار حضور حلال الدین اکبر ناسا بود -
 حظ تسدعلین خوف می نوسب - و حطس نهان سیرس - مرد
 نابل و ساعر درین ناهیه نظر کنما اتر حصر جلدیه الهی است *
 ملا علی احمد مهر کس^(۲) بحمدح خطوط دسنگهی کمال
 ناسب - و در همه خطوط مهر را صاف و خوب میکند - و سحرهم
 دیگر میگوید *

(۱) مولانا عبد الصمد ولد حواحه نظام الملک که وزیر شاه شجاع
 سمرقانی بود - در آ در بدر سرب حضور مبارک ناسا هانوس رسند - و در سنه
 ۸۵۰ و ۸۵۱ و ۸۵۲ هجری بدر گابل ادراک قص حضور هانوی نمود
 در زمان اکبر ناصب چهار صدی نابل گردید - و در سال نسیب و دوم خلوس
 اکبری در فتحپور سگری امن دار الصرب مسکوکات دولتی شد - و در سال سی
 و یکم خلوس دیوان مملک ملغان گردید در مهارت فلم چنان هنرمندی بود
 که صورت مبارکه احلاص و دانه حسکاش نوشت بقصد ادوالس در حاکم سوم
 اکبر نامه صفحه ۱۹۵ و آئین اکبری صفحه ۱۱۷ و ترجمه انگلیسی آئین
 اکبری از بلاحم صاحب صفحه ۴۹۵ مسطور است ۱۲ مصحح *

(۲) در آئین اکبری - صفحه ۴۸ مسطور است که فولاد را کسی بران
 مولانا علی احمد دهلوی ناسب - حظ شناسان او را درین صنف بی همنای
 روزگار دانند - عمر او معلوم خطوط را نوالا باگی رسانند لکن تسدعلین را نس
 دلیرت آزاد - اس نیه را ار بدر خود شیح حسن برگوب و ار دند کار کرد
 مولانا معصود کشایش ناصب و ار همه در گذارند انهی نظام هروی در طعانت
 اکبری هم ورا ذکر کرده و دو سه بیت از کلام او نقل نموده ۱۲ مصحح *

میرزا عند الرحمہ خانکشان^(۱) حلف الصدق بفرم حان اسب
بعد فتح گجرات بمذنب خانکشان و سپہ سالاری رسیده و مصدر
خدمات و فتوحات عظیم شده - از مهم و دانس و علم و کمالات آن
بزرگ بهاد هرچه نویسد از صد یکی و از بسیار اندکی اسب -
در حوسنوبسی مهارت کمال رسانیده - و در هندی خیلی دستگاه
داس و حظ هندی خوب میدوست مولانا نظری نيساپوری^(۲)
از حمله رعا و مداحان اسب سغب بر علما و فضلا و محقق
با فقا و طبع نظم از را موروثی اسب - در درازا اکبری بمصاف
و کمالات از ارباب دولت فرس خود نداسب - و در عزل رحمہ بکاش
مذموم *

(۱) میرزا عند الرحمہ خانکشان در سده ده صد و سصب و چهار
هجری مولود شریفش اقبال افغان - و در سده هزار و سی و نسی هجری
از حصص ناسوب بعالم لاهوت سفایب - و شرح احوال با فتوحات و مهمات
و عدهها در سخته ملا عدد الدانی بهاولدی المسمی بمآثر رحمی دندلا سد
و امسال که سال هزار و ده صد و نه میلادی اسب بمصعب این
مقدر برای انسباتک سوسایتی کلکده - طبع و نشر از شروع شده
و الله ولی المؤمنین ۱۲ مصعب *

(۲) طائر روح نظری نيساپوری در سال هزار و نسی و دو هجری
و نسی دس را شکسته ساحار حنا پرور بود ۱۲ مصعب *

خجندیگ (۱) در ودون حرفیات علم و حکمت خصوصاً در خطوط

و موسیقی ممتاز بود *

اسرف حال (۲) مدرّس مدسی از افاضل و بی بود - نام آن بگانه

عصر محمد امیر اسب و ارسادات عربی بود - و هفت
خط را خوب مدّوس - در زمره امرای اکبری انظام داسب *

مظفر حال (۳) مظفر علی نام از خوشخطی بهره تمام داسب -

از نویسندگانی برتر داسب بود - نمونه امیر الامرائی رسیده -
در نگاره در خانه فاسالان (۴) کشف شد *

(۱) خجندیگ از امرای چنده اسب - و در درج رجال دولت اکبرشاهی

مفکر بود - شرح احوال در منتخب الذرائع جلد سوم صفحه ۲۲۳
و اکبرنامه جلد دوم صفحه ۸۲ متصل اسب ۱۲ مصحح *

(۲) اسرف حال در سده ده صد و هشتاد و سه هجری در بلد گور رحمت

هندی برتیب - بنام حالس در مآثر الامرا جلد اول صفحه ۷۳ مسطور است
۱۲ مصحح *

(۳) مظفر حال در سده ده صد و هشتاد و هشت هجری در ولایت دانه

کشف شد - بنام حالاس در ترجمه انگلیسی آئین اکبری صفحه ۳۴۸ بدر ۳۷
مذکور است ۱۲ مصحح *

(۴) ذکر حالات فاسالان در ترجمه انگلیسی آئین اکبری که از

مصنف بالاحسن صاحب است در صفحه ۳۶۹ متصل اسب ۱۲ مصحح *

رسیده - مدت هفده سال دیوان باسفر لال مانده و چهار
 هزار سوار داسب - در سده نهم و هشتاد و نه (۱)
 در گذشت *

رن حال کوکه^(۲) در فهم و عقل و دانش و سایر کمالات مثل خط
 و تصویر ممتاز - و در سخاوت و دیگر صفات حمیده سرآمد اندیش
 روزگار - نمفص پیکه رازی سرافرازی داسب *

ملا عدد القادر احوذ^(۳) حضرت خلیفه الهی در علم و هدیه عربی
 و فارسی و علم خطوط صاحب کمال بوده - در آخر عمر سفر حج
 احدثار نموده *

(۱) اصح این است که نورمل در سده نه صد و نود و هشت هجری
 لباس هندی از بن برون نمود - شرح خالص در ترجمه انگلیسی آئین اکبری
 صفحه ۱۵۳ بهر ۳۹ دلب است ۱۲ مصحح *

(۲) رن حال کوکه در سده هزار و ده هجری از عالم خاک به عالم ارواح
 پای ملحق شد شرح خالص در منتخب التواریخ جلد سوم صفحه ۲۳۵
 و ترجمه انگلیسی آئین اکبری صفحه ۴۴۳ بهر ۴۳ مذکور است
 ۱۲ مصحح *

(۳) ملا عدد القادر اسناد حضرت خلیفه الهی خلیل الدین اکبر سال
 (۱۴۱۳) بود - اشاراتی در بیان خالص در ترجمه انگلیسی آئین اکبری
 صفحه ۵۴۵ ، ۴۸۵ رفته است ۱۲ مصحح *

*

مهرزاد نوح^(۱) و میرزا داراف^(۲) پسران دیوان خانکاهان ولد ندرم خان
خط نستعلیق و نسخ را خوب می نوشتند - اکثر قطعه و هفت عدد
نسخ خطی این صاحبان بنظر درآمده مطلقاً و مذهب و کاعد و ررسان *
حواحه سلطان علی^(۳) ملقب بافضل خان از امرای خدمت
آشنایی همانون ناساها بود حضرت خلیفه الهی حلال الدین
اکبر ناساها بخطاف افضل حانی سرافراز فرموده - در عقل و کناسف
و خوشخطی بهر کمال ناسف *

بودرمل از طایفه کهنری نوشتند چنانک دست و خطوط
نخوسخطی و فکی مینویس - نوشتند مطهر خان درنده و زاراب اکثری

(۱) مهرزاد نوح پسر مهرزاد عدد الحرم خانکاهان در سده هزار و نسیف
و هسیف هجری از عالم ملک تعالم ملکوت روان شد - تفصیل حالش در ترجمه
انگلیسی آژند اکثری صفحه ۱۵۹ مسرور است ۱۲ مصحح *

(۲) مهرزاد داراف برادر صدکور در سال هزار و سی و پنج هجری از
رباسف فانی رباسف نافی فابر گردید شرح حالش در ترجمه سابق الذکر
صفحه ۱۳۳ معروف است ۱۲ مصحح *

(۳) حواحه سلطان علی در سرکار همانون ناساها در سده بهصد و پنجاه
و سی هجری امتدار داشت و در سال نهم اکثری بسرف آستان نویسی
استعداد نوده - و مورد اوصاف عرش آشنایی شده پیاپی والای امارت و منصب
سده هزار و سی و پنج گردید - مآل کار او و تاریخ وادش بنظر برسداده ملاحظاً از
مآثر الامرا جلد اول صفحه ۶۵ * ۱۲ مصحح *

شاهزاده خسرو^(۱) بن جهانگیر نایسای در علم عربی و فارسی بهای
 مهارت بهرسانده بود - و در فن حوسطی و ایسا کمال داشت *
 سلطان پور^(۲) بن جهانگیر نایسای شاهزاده عالی همب -
 در علم عربی و فارسی و نوشتن خطوط بهای آراسته و بدراسه بود -
 اکثر اوقات را بکتاب کلام الله صرف مینمود *

شاهزاده حورم^{سپهسالار} بنی ساه جهان نایسای در تحصیل علم عربی
 و فارسی و خط نستعلیق بهای مهارت داشتند - حلوس روز دروسیده
 بن بکهار و سی و هفت هجری - بهمرسی و هفت سالگی -
 هشتم جمادی الثانی در مسجد الخلافة اکثر آمان در تحت سلطنت
 واقع شد - و خطبه بنام نامی و القاب سامی رونق بدوید
 و دران عصر از حوسطوینسان ملا نادر کسمیری - محمد حسن کسمیری -
 و معصوم علی - و میر محمد کاسی - و حافظ عبد الله و سکر الله
 و محمد مقدم در خط نستعلیق و تعلیق و نسخ و شکسته کوس کتاب
 مینواختند - و مدراران دینر بودند *

(۱) شاهزاده خسرو بن جهانگیر در لاغور سال ده صد و بود و پنج هجری
 مدم نمرینه وجود بهاد و در سده هزار و سی و یک هجری در دکن از عالم
 فانی بملک خاوندانی سوابد ۱۲ مصحح *

(۲) سلطان پور در سده ده صد و بود و هشت هجری در گائل
 مدولند شد و در مسم صفر سده هزار و سی و پنج هجری در نرمانپور رحب آخرب
 نسبت ۱۲ مصحح +

رای مدهور^(۱) بس رای لون کرن از معررس در حکمران سعید
 حضرت خلیفه الهی مسوونما یافده در خدمت شاهزادگان کامگار سلطان
 سلیم یعنی جهانگیر ناسا درگ سدا حظ و سواد پیدا کرده - سده
 ساعری و حوسطی دهم رسانده *

محمد سرف^(۲) پسر حواحه عبدالصمد شیرین فلم - صاحب دانش
 و علم و هنر - در عربی و فارسی و حوسطی و طولی داشت - و از
 درگاه والی اکبری رو داده در خدمت شاهزاده سلیم نهادر یعنی
 جهانگیر ناسا ماده - و چندی بسبب مواعبات عرب و گوسه گیری
 احباز کرده - بنارنج نازدهم شهر جمادی الثانی سده هزار و چهارده
 هجری روز پنجشنبه انوارالمطهر نورالدین جهانگیر ناسا عاری
 در اکثر آباد در محک حلوس فرمودند - از اسماع انی هنر سر خود
 را بسکود درگاه ولسی نورانی صاحب و بکطات امیرالامرائی
 سرورای نام *

(۱) رای مدهور در سال نازدهم حلوس جهانگیری از دار وانی بعالم اند
 دیوبند - بنال حالس در ترجمه انگلیسی آئین اکبری صفحه ۴۹۴ بهر ۲۵
 معروف است ۱۲ مصحح *

(۲) بنال حالات محمد سرف در منتخب التواریخ جلد سوم صفحه
 ۳۱۰ و ترجمه انگلیسی آئین اکبری صفحه ۵۱۷ بهر ۳۵۱ مذکور است
 ۱۲ مصحح *

رعادت اندظام ملکی فرمود - که بعضی نمایند که فاضل کیست -
 آخر چون میر - ساه را مبارک بنامد - اقرنای منبر حلا وطن
 گسند پدس والی روم زدند - ساه روم فوجی از مور و مانج رانده
 بر ایران فرستاد - فوج رومیه بسی خرابی در تبریز و آنکودون نمود -
 صد هزار مردم علف دبح سپاه رومنه گسندد - و مردم عراق و حراسان از
 شنیدن بدل منبر ناسف بسیار خوردند گوشت سید از عص ناساه
 و اف گسند این طعه نوسه در فاجی خود پدس سنده گذاشته بود
 که از غسل فارغ گسند دادشاه دهک *

یک یک هدمرم دس و گنه ده ده نکس
 هر حرم که رف حَسَنَه لِّلَّهِ نکس
 از ناک عص آس کس را معرور
 ما را سر حاک رسول الله نکس

گوند منبر عماد نظور ملا میر علی منبوس - و روت او را نکمال
 رسانیده - و گوی حس خط از دس ملا منبر علی زبده - و بسیاری
 از طعهها و نثرهای نوسه اش در عالم اسدهار دارد و طعهها
 و مسوهای او را عرب نام اس - و سلاطین جهان خواهان خط او
 بوده اند - حدانکه در اوایل ساهجهان هر که خط منبر عماد میگذاشتند
 نکصدی معص نا و رعادت منسد - روم حدی یک که بطریق
 مشهوری بر حاسیه خطس نوسه دنده بود اس اس *

مدر عماد الکسندی مروندی حوسینوس مسهور آقان اسب -
 حظ مستعین بهدر ازو کسی ده نوسنه - در نلدۀ صفاهان نوصح
 دروسانه مدرس - اعدا ده امرا و ناساۀ نداشت - سالا عداس
 همداد نومان بکعب مدرس فرسناد - و حواهس نوسن ساهنامه
 کرد - بعد نکسال کسی را فرسنادۀ که اگر تمام سده ناسد نبارد -
 مدرس همداد نیک که از اول ساهنامه نوسنه بود ارسال نموده -
 و نبعام کرد که وجهه سرکار رناده نرس کفاف نکرد - سالا را اس معنی
 ناحوس آمد - آن روز را رد کرد - و واپس فرسناد و مطالبۀ زر خود
 کرد - مدرس انبات مدکور را مقرص نموده بهمداد کس از ساگردان خود
 تسلیم کرد - هرنگ نیک نومان حاضر کرده - در نیک لحظه آن وجه را
 تسلیم محصل نمود - اس معنی بحاطر سالا گران آمد چون مدرس
 موصوف منهم ده نسن بود - و سالا ممدوح ده اس گروه ده بود -
 اندرکک علاوه آن گردند نا آنکه روزی نباله - بمقصود مسگر فرمود
 که کسی نبعس اس سنی را نکسد - در سب همان روز که وف
 دمیدن صبح - مدرس برای غسل جمعه بحمام مبروف - آن مسگر
 مدرسنگدل کمن کرده نرحم کارک - کار میر نامام رسانند (۱)
 و خود نپهان سد - صبح اس خبر نباله سالا رسند - در طاهر بکعب

(۱) مدرس عماد مروندی در سنه هزار و نبعس و چهار هجری بدرجۀ

شهادت فارسد رحمه الله علیه ۱۲ مصحح *

و گویند که اکثر کینه بنام محمد حسن نوسیده - خط او را حلا
و اسنهار داد *

آقا رسید نام مبارک او عندالرسید دلمی همدرد زاده و ساگرد
مدر عماد اسب - رونه ملا مدر علی را بداند اعلی رسانیده - و در
ولا ب سهره خطاطی نداده کرده بعد مدتی مدر بموجب ادما در عهد
اعلی حضرت شاهجهان ناسا بهدوسن آمد - باوندی دارا سکوه
سرافراز و ممتاز گردیده بداند اعلی رسید و بنمبر ملک خطاطی
بود تا وصف کارش ترک مسی نکرده - و خدمت بدولتی
اکثر آنک داسب - در آنجا عزازت عالی و سرا و رباط دارد -
و در همانجا مدفن اسب - عرض که فوید و برنج در خطاطان
ماسنی نرده - و کسی مدلی این بزرگ ناهدور بر نیکاسه - و اس هدر
و علم بر او خدمت سد - و دارا سکوه شاهزاده و بنده شاهجهان ناسا -
و محمد اسرف حواحه سرا و سعدای اشرف - و عندالرحمن -
و میر حاجی و عدوه از ساگردان او کامل بوده اند و فوید او در سده
هرار و هستاد و نگ اسب (۱) حدانکه سعدای اسرف که ساگردش
در خط دستعلی بود - و در ساعری ساگرد مدر را صاب بود و طعه
در رطب هر دو بموجب اسدغای دیاب رب الفسا گنه *

(۱) در تاریخ محمدی می گویند که دیاب مرحوم عندالرسید دلمی

در سده هرار و هشاد و پنج هجری وقوع داشت ۱۲ مصحح *

* مینوی *

دُکِ حِدران کاکسِ نفسِ بهِراد
 بمعنی خط و در صورتِ برادران
 رواجِ صورتِ معنی شکسته
 اَرآنِ روزی که کُکسِ نفسِ بسته
 چو معمودسِ جهانِ دلِ پسِ نار است
 تو گوئی نقطه اش حالِ انار است
 دِکِ کُکسِ به بی دمسار گسته
 صریرِ حایمه حوسِ آواز گسته
 اَلّا ای روحِ روانِ حورِ ناز
 ر کعبه‌ها ساهیدی آمدِ نازار
 چه می‌پرسی که خطِ اوستاد است
 که این نفسِ حوسِ از کارِ عماد است

میرگاشی بصغائیعِ دهنِ بگفتنِ طعنه و رباعی مبادرتِ مفرمود -

این رباعی ازوست *

* رباعی *

حانِ از من و دوسته از بونستان و نده
 رنِ داک و سَنَدِ مسوِ پندمان و نده
 سگرینِ سحلی است بسببِ دسنامیِ نایج
 گرد لب سگرینِ نگرودان و نده

آن رهعب افلیم حط کلکس فلمرد داسای
 ون راصفاب سکن بودی صمیرش دادسا
 داسدی ار حامه آن چهرو حط آب و رنگ
 بودی ار کلک اس آئند معدی حلا
 سطرهای آن نکرسی بودی ار روی نسق
 حررهایی اس نیکری ودی ار روی ادا
 هر دو بودندی بهم چون صورت و معدی ورس
 هر دو بودندی بهم چون لفظ و مصمون آسا
 افعافاً هر دو در یکسال ناهم مدعی
 رحب بر بسند ار افعافا حاب دار الفعا
 گسب ار حرمان آن افلیم حط زبر و زبر
 او فساد ار وفس اس ملک معنی ار صفا
 ار برای آن فلم گردید ار سی سینه خاک
 بهرانی اوزان دنواں کرده پندراهی ودا
 دکنه گسب ار فوف آن حط را دکان دسگلا
 او فساد ار مرگ اس گعدار ار برگ و بوا
 سورس و عوعا فساد ار مرگ انسان در چهان
 نا حیرسد چونکه بدر عقل ار اس ماحرا
 روی نا من کرد و گفب اسرف نگو دارنج آن
 چون برا بودید انسان اوسساد و بسوا

کرده بود ارد عذاب خوشنویس و ساعری
 که وجود هر دو کردی افکار امام ما
 بود اسم و رسم آن عبد الرشید دلمی
 بود نام آن علی بیگ و دخال صایدا
 آن پسر همسر شاه سید عماد خوشنویس
 آن برادرزاده شمس الحقی شیر ادا
 شهر و روستا اسرار اقبال آن دارالکمال
 کسور بدر بود از دست آن عرس سا
 آن بهندوسدان نمودی خوشنویسی را علم
 آن به ایران داسی رسم سجدانی بهسا
 آن یکی در حطّ حطّ داور اولدم گذر
 آن یکی در ملک معنی خسرو فرمان روا
 طعه‌های حطّ آن جسم جهان را روسی
 سکه‌های سحر آن دل‌های عالم را دوا
 از سریر کلک آن آواز صورت بلند
 از سون حاتم آن حاتم معنی ندا
 آن بهندوسدان صورت صاحب سید و علم
 آن در ایران معانی صاحب کوس و لوا

لگ گئی ہے ولم دو حادو ہے
 مدد جہاں ہے کسو کی ادرو ہے
 اسسا لکھدا کسو کی طامب ہے
 ہے حالی بھی نو ایک دساد ہے
 سطر لکھدا نہیں حق کدا نہہ
 حظ ہے حویاں کے پس لب کا نہہ
 حظ میں کنسا ہی کوئی کامل ہو
 اوس کا کب نقطۂ معادل ہو
 حرف کس کس ادا سے لکھدا ہے
 کون اسے صفا سے لکھدا ہے
 ہے الف وامب نکور وناں
 لام ہے رلف سلسلہ مویاں
 دال کا حم رہے ہے اسسا حوب
 حدسے چھکنے ہوں مسسا ہو محسوب
 مدم حس لطف سے لدالب ہے
 دھن دنگ مہوساں کب ہے
 ہے کسس وارڈ نں حویاں
 دائرۃ دور دامی حویاں
 دائرۃ یوں کا اس دمط کھدکھا
 کہ حظ دلیراں پہ حظ کھدکھا

گفتم از ارساد بدو عقل در نازم آن
۱۰۸۱

بود با هم مردن آما رسید و ماندنا

منہوی شاعر ریختہ گوکہ در تعریف آقا عبد الرشید خوشنویس گفتم

میں نے حظّاط نہ علم نہ کہ
لیکس آما سے لوگ کم نہ کہ
ای حوسا و ما و عہد ساہجہاں
حسکی خدمت میں اسے ہوں انسان
یعنی عبد الرشید نہا ارساد
خوشنویسی کی حسّے دی ہے داد
حظ کی حودیکا اوسکے اندک نہدگ
صعّے روزگار کا ہے رنگ
ولا بصرف کہیں حو کرنا ہے
سکل نقّاش نفس بہرنا ہے
حیثرت اورای حسّ ہر بحر
مستی اوسکی ہے و طعّے نصویر
حظ سدّرس حو اسکا ناے ہیں
ہم حلاوت بہا اُٹھائے ہیں

تاج نصیب حظ حق و حلی است و ناعبدار بکنگی و حس
 حظ نابی اندکس ملا مدر علی و سلطان علی است *

مدر محمد صالح و مدر محمد مومن بسرائر مدر عبدالله^(۱)
 مسکن فلم - هر دو صاحب طبع نازک نگار سحرزوم اند هر طعنه حظ
 سان چون حظ حوروسان علم سرسب است و هم طعنه نظم سان
 رسک طعنه نهیب - دانه خروپ سان رب دانه سپهر است -
 و طعنه حظ سان مردمک دنده مهر - در میر صالح دنان سحروری
 کسب شد - در فارسی کسبی^(۲) و در هندی سنجایی نکاح
 می کند و چون مدر مومن دعوی سجن سنجی را بفر عرس سدر
 بگری نسانده عرسی^(۳) نکاح می نماید - چون هر دو را با نعمة

(۱) مدر عبدالله مسکن فلم از اولاد شاه نعمت الله ولی و از اهل
 نومد بود - از اکثر ناسله بخطاب مسکن فلمی سرافراز گردیده در شعر و صبی
 نکاح منگردد و مصنف پنج کتاب مثنوی و یک مکتب دیوان است - در سده
 هزار و نسیب و پنج هجری دربار ناسله حنفی را احبار نمود شرح احوال او
 در مذهب الدوارنج ندانوی حلد مضمون صفحه ۳۸۳ و فهرست انکلسی برنس
 مضمونم مضامین داکتر ربو صفحه ۴۵ مدکور است ۱۲ مصحح *

(۲) مدر محمد صالح کسبی مصنف مجموعه زار و اعتبار مصطفوی
 و ندرها بر بوده در سده هزار و سبب و یک هجری داعی حق را لیک
 گفت ۱۲ مصحح *

(۳) مدر محمد مومن عرشی در سده هزار و بود و یک هجری عربی
 در نای رحمت الهی گردید ۱۲ مصحح *

کذا لکھون اوسکے خط کی میں حویلی
 گونا بسوونر ہیگی محمولی
 مدعی کو جو خط دیکھا اس ہم
 حی سے حرف عاط اوٹھا اس ہم

گویند کہ ساعری در وضع و صدقہ گندہ گذارندہ - آقا ہماں
 و صدقہ را پوشاے ناو داد - ساعر مکرر بر آمد - چون طالبانِ خطس
 صدقہ را دادہ از آنکہ بوج صلہ و انعام در حال داس ناو دادہ آن
 و صدقہ پوشاے آقا را ازو گرفتند - و حامی ممدون گستند +

اسامی خوشنویسان خط نستعلیق کہ در شاہجہان نامہ^(۱) مرقوم است

محمد مراد کسمیری مخاطب سمرقند - سحر طراز حاد و روم
 اسب - مشکس و مان نکلم از سرم بارہ نگاری و لمس در خط سدہ -
 و فامرو خط را نکلم بہ درۃ خطی و فام گرفتہ بواسطہ کلک واسطی
 نراق ابنِ عظیم تر صفحہ انام گذارندہ - و از دواثر حروف حلقہ بندگی
 در گوس سائر خوشنویسان روزگار انداختہ - ناعناد خط سدا سان

(۱) مراد از شاہجہان نامہ تصانیف محمد صالح کندوہ لاہورست کہ در
 حالات شاہجہان پادشاہ نوسخہ و مسموئہ عمل صالح نمودہ - و تاریخ انعام کذاب
 لطیفہ قصہ آہی نامی شاہ ہزار و ہشتاد و ہجری اسب ۱۲ مصحح +

و خط و حال سر اوج کذاب صانع امرود تعالیٰ و طعاعس که حکمت
 حوسندونسی است بدناسب حروف رونق بازار و طعاعه ملا مدر علی
 سکسکه - و سگفته رونق الفاظ نگاشته کلکس آنروی بهارسنان معدی
 رنگین بکاک رنجه و مکنده العصه و لمس مرنده کمال صعب
 خط را آن مرتبه داده که ماندس در فامرو سواد همد و بداص ارا
 بهم نمی رسد و هرگاه بفان فص نداس بکوک در می آند
 روم نسخ بر خط نافوت لعل دیکوآن می کشد - و از سکسکه نونسان
 مدررا حمفر مخطاط کقاب حان (۱) و حلال الدس يوسف هرردو
 ساگرد محمد حسن حلف اند که در نگارش خط سکسکه و بستعلین
 امورر کسی تا آنها طرف نمیدواند سد - حصراً کقاب حان که از
 عابد و درج و لم نمودنائی مداد استخوان بددی درکیک سخن
 در صورت سکسگی درسم می نماید - و در من حونس باوحد
 سکسگی الفاظ به بدرومی درستی خط دعویٰ بقرد نموده کوس
 کنائی مدرود اَنَّا یَیْ یَلْعَطُهُ *

واصح و لایح باد که واضح خط سکسکه مدررا محمد حسن ولد مدررا
 شکر الله است و آن بزرگ ناک دراد از فراندیان حدیب الله مصدق

(۱) کقاب حان مطابق بدرة الامرا در صفة هزار و هشتاد و شصتی

صکسکه و هرحد طی بود ۱۲ مصدق *

هندی گوسنه خاطر است - نهمه سربان هندد نئس سان گوس
می گردند - و در دانه مجلس سان حون لب حلقه در گوس
و چون درستی اهل لب لب القصدۀ اعداد حون ساخته اند -
جندی سحر شعری سعار در مدح و مدعب دوازده احدر برج
ولادت برداخته - اعدان صوفیه ناسال آمدرس دارند *

سرف الدن عدد الاله عقدی کن بحس خط و درستی فلم
نگین دار نامدار بود - و هلمند زبردست روزگار در سده عقدی کلی
کار دست بسته مذکور و مهر حروف بر دهان اسنادان می گذاشت
حطس که مانند خط حوان آراس صفت حس است - بطرگاه
روستاسا معانی - و نئس فامس که حون خط صبح نئس دنده ابرور
است سرماده حدرانی صورت حطس بلطف معنی و تراک
نگانه دهر - قطع بحس رو اوسانه - با این همه آن نندار دوز
نکه نار عرصه نقرند بوده - و درس حوان سرح نکرند - دادم مره بر
دارد - و هر جسم زن نگرند می بردارد - و اسک مانند از صحبت
مردم دوزی می حواد *

میر سند علی ندری که خط رنداس ندرستی نرکند
و نیکوئی اندام چون رکنه فلم و درت از رسم نئس مدراس -
و ندرستی دزائر و مداف چون چهاره حوان نه آراس جسم و انور

محمد جعفر کفایت خان ولد محمد مهتم خان دندره میرزا
 محمد حسین اسپ - حوسدنوس و مکاسب و مفتح نوس بوده -
 اسپت حوس خرام فام را حوالا داده تعلیمی و سکسده را نمونده
 اعلی رسانده رتب و رونی دیگر نکسند و سرآمد حوسدنوسان
 عهد خود کردند که احدی را ناراحتی همدستی او نسد - و در زمان
 خلافت اند مدت ساهکپان ناساه عاری منظور نظر عذاب
 و تربیت گردنده نعطاف کفایت خان سرف امتدار نام و مرتب
 نسب و پنج سال ده صط دمام و استدلال نام خدمت دنیایی بی
 وخالصه سربغه ناساه همدوسدان بهسبسان کرد - و تأتس
 سانسده نوعی خدمت بنقدنم رسانند که هیچ مهندسی ناحص دوف
 دنواسب نعد کرد - و حظ سکسده را ناوجود اسعال امور سلطنت
 آن عهد - عکاظر ارتکاد کرده که کسی حرف گیر او نسد
 و رحلت خان معفرت نسان محمد جعفر کفایت خان دوم شهر
 رمضان سده هزار و نود و پنج هجری مطابق سده ۸ عالمگیری
 در دارالخلافت ساهکپان آباد *

دراب خان بی کفایت خان^(۱) نام اسی برزگوار عهد الله اسپ

(۱) صاحب تذکره السلاطین جعدائنه گوید که عهد الله دراب خان
 حظ نسج و ثلث ناس حوی نوشته که حظ نسج نوروم اوسنادان زمان مامی
 کسده از ادبای ورن نانی عسرون ۱۲ مصحح *

حذیف السمر^(۱) بوده است - که بنابر حسن بعضی امرای صفویه در زمان سلطان محمد خدابنده بی ساه ظهماسپ بی ساه اسماعیل به هندستان ازم بوسنان رسیده در حضور همایون مدطور اعرار گردیده نعدده در سلک امرایان اکبر ساه نادر ساه مملک گردید اندک زمان بسر برده خط مهاب بر صفحه حداد نگاشت خط تعلیق و دستعلیق و لب را تعاب حوب می نویسد - و خط سبکسته پس ازین صایقه و اسلوبی مقرر بنامش در خطوط مذکور سمرده نمید - مدرا محمد حسن اس خط حوس پوش و ندره کمال رسانیده - گویند در عهد نور الدین جهانگیر نادر ساه در سقه نهار و سپس^(۲) هجری تحلی درین حرامند *

(۱) حذیف السمر فی احبار افراد السمر از مصنفات عاب الدین بی همام الدین المدعو بخواهد امیر است که تولدش در سده هشتصد و هشتاد و نه هجری و وفاتش در سده نه صد و چهل و یک هجری و دوح نام - و نامش حذیف الله در هنج حا بنظر برسد و وجه تسمیه کتاب بحذیف السمر اس است که چون مددوح وی کریم الدین خواجه حذیف الله وزیر حراسان بود - لهذا کتاب را باسم مددوح تسمیه نموده و الله اعلم^{بما} ۱۲ مصحح *

(۲) سلطنت نور الدین جهانگیر از سده ۱۱۴ هجری الی سده ۱۳۷ بود - و درین مورد که وفات مدرا محمد حسن در سده هزار و سپس هجری نگاشته ساند لفظ نصف از فلم مختصر انداده بعدی در سده هزار و نهم و شش هجری فلم نسخ بر اوراق عمر حو کشیده ساند و الله اعلم^{بما} ۱۲ مصحح *

میدان لعل خان پسر کفایت خان افس دررگ هم خط شکسته
 بچند طریق نوسب و خوف نوسب - مثل رلف معسوفان عدربن
 موی پدچ در بچ هر صفحه را سیداسنان رار میساحب *

نواب مرید خان^(۱) اسمش محمد صادق طباطبائی سد صحیح
 الفسب از آنا و احدان - و عمدۀ حاندا و خود نیر از امرای اهل
 خدمت بادشاهی بوده - حلی مرد حلیق و حوس منس بوده - خط
 شکسته و تعلیق و باب و عذره را نمونده اعلی رسانده - و خط شکسته
 را بچندین طرز ارقام صندمود - و طور خوش آیند و دلچسپ اختیار
 نموده - و غیر چند قرآن سرب خط ربعا و ثلث و رسم مطلق
 و مدشب و چند نسخۀ کاسدان و عذره مطلق و مدشب خط شکسته
 و تعلیق خط نواب معدوح در لکهنؤ دنده - و مرتعۀ از او نمساهده
 و ستر در آمده - گویند از اکثر علی و دراسب خان پسران
 کفایت خان خط شکسته را احد برموده بود *

سایه امیر خان ندیره نواب محمد مرید خان جامع کمالات و مقوابع
 و با اخلاق حسنه و عمدۀ معاش بوده - در نوسن خط شکسته
 و تعلیق و عذره درش بدوش آنا و احدان حوس بوده *

(۱) نواب مرید خان از امرای محمد شاهب که در هند ار سده
 هزار و صد و سی و یک شعری الی سد هزار و صد و شصت و یک شعری
 سلطنت نموده ۱۲ مصحح *

مخاطب از حضور نادسایه نه درازای جان گردیده - خط شکسته -
 بچند طرز انعکاس کرده نوشت - و نموده اعلی رسانید - و هرچه
 نوشت خوب و پسندیده نوشت - از پدر و حد در خطوط خصوص در
 شکسته و تعلیق سبقت برده - تراکب و کرسی ندی و مناد
 در فلم این دی مرهنگ از دیگران ندش از ندس است - در انعکاس
 وضع و اسلوب - سحر سامری احترام فرموده - اگر ملا مبر علی خط
 شکسته اش را مبدد از بدستهای نویسی خویش دست مکنید -
 نویسه اش گل و رنگار و ناع و بهار است - هر صفتی رومس
 گلسی است - خردی دستخطی او مطلقاً و مذهب خط حلی
 و حلی که بنظر فقیر در آمده کسی ندیده ناست *

محمد اکبر نامس اکثر علی بن کفایت جان در دودمان
 خویش نویسی خود اساس و اصولی ندانن دیگر نهاده - طور دلکس
 و بهاد دلچسپ براننده مناد و تراکب صفت را بدست راز
 و گل و سبدل و رنگار از فلم نموده باوجود این در استخوان ندی
 و سلاسل سطور دل بردگی و شوقندگی بطارگان را نگار برده - نویسه اش
 چمن چمن بنظر فقیر در آمده *

محمد موسی بن کفایت جان درون در خود خوب نویسه -
 و دراز و کسش خوش آندد وضع خویش آندده احترام صاحب *

اکثر قطعهای دستخطی از مطا و مذهب دیده شد - در علم و هوش
و اخلاق نکدا بود *

میرزا حاتم ندگ خط شکسته بطور میو علام علی نکمال رسانده -
در انساپردازی و شعر حلی مهارت داشت - و در سرکار سالا عالم
بهادر سالا (۱) بی اورنگ رتب عالمگیر مدر مندی بود - و نسخه
انسانی او در عالم مسهور است *

میرزا محمد فدان از اولاد میرزا ارجمند معلپورنه است - صاحب
علم و هوش بوده - در شعر گفتن نعلات مهارت داشت - چنانچه
چند کتاب چنگر نامه بدظام در آورده - خط شکسته بطور دراب
حال بدرجه انصی رسانده - و خوب نوسنه که اکثر مردم خطاط
و مبصر در معالطه می افند - و نوسنه اش را خط دراندکان
داندند *

میر علی نقی برادرزاده میر علام علی است - در اوایل اصلاح
خط شکسته از عم خود گرفته - چون فوت دست بهاب
داشت مسی بنهار نموده خط را از اوسند گذرانیده - روده روده
نوسنه اش مقبول خاص و عام گردید - کتاب ناس خوبی و رونق

(۱) سلطنت سالا عالم از سده هزار و صد و نوده الی سده هزار و صد

میرزا احمد طباطبائی از اولاد نواف مرید حان اسپ - صاحب
مهم و دانش - خط شکسته و نسخ و عنبر را بروی حانان خود نکمال
رسانده و داد حوس فلهی داده - در فنی آباد از فقیر ملاقات
شده - نواحود فضايل و هدر حلی حلی بود *

نواف مطهر حان بن روشن الدوله^(۱) رنده امرايان عالیشان اسپ -
بشرح عمدگی و عالیشانگی و حوادلی و فیض رسانیم حلی از غایت
اسدبار محتاج تحریر نیست *

اس حانه چو آفتاب روشن

خط شکسته را برادر نواف مرید حان رسانده - اکثر کدانهای
دستخطی او بهای بروز و فوت و شدیدی - مطلا و مذهب بنظر
در آمده *

میر علام علی^(۲) سند عالی نسب در خط شکسته اوسناد و صب
بود - بروی دران حان خط شکسته را نکمال خوبی می نوشت -

(۱) روشن الدوله مسبق بطور حان در سلک امرايی معتمد ساه بود -
و بنای سبزی مسعود یعنی مدینه طالع در سده هزار و صد و سی و چهار هجری
و در بنای مسعود روشن الدوله در سده هزار و صد و سی و هفت هجری در
دهلی از بناهای حدیث اوسب - و در سده هزار و صد و چهل و پنج هجری
نسب الامور عقیدتی حرامند ۱۲ مصحح *

(۲) میر علام علی او بنای قرن دلی عشر بود ۱۲ مصحح *

کسمیری است - حلی و دانا و مسعود در هر علم و صاحب سلیمه
در معاش بوده - در آخر عمر به سفارش صاحبان عالی‌پایان انگریز بهادر -
بطامب لکهنؤ یعنی بنای سرکار نواب آصف الدوله بهادر نموده -
هرگاه نواب سعادت علیخان (۱) بهادر مسند وزارت را رب و رب
نخسید بعهده وکالت مقرر شده روانه کلکته گردید *

تکمیل حسن حال (۲) بسر فصل حسین خان کسمیری در علم
و هنر آراسته بود - و حظ دستعلی را از حافظ انراهم حلف حافظ
بور بوسه - رونق حافظ را در سب می بوس - و بر آمدنی
حاکمیری که هنگام رخت فصل حسین خان از لکهنؤ به کلکته بطریق
درام مقرر شده مناعت نموده بکانه خود بآرام میماند - و نلاس
ربادی ندارد *

محمد حیدر خان اس بزرگ پاک بهاد عالی مرتب در
حظاتی بنظر گذشته - گویند که در عهد فردوس آرامگاه نادرعلی
سوالان از حضور سرافرازی میداشت - بعد از آن که زمانه انقلاب

(۱) نواب سعادت علی خان از سده هزار و دویست و دوازده شهری
ای هزار و دویست و سب و نه در اوده ریاست داشت ۱۲ مصحح *

(۲) رسنه حیات بحمل حسن خان ناسه هزار و دویست و چهل
و چهار مبدد بود - شرح احوالش در تاریخ انگلیسی مصدق ایت در حلد هسدم در
م ۱۴۳۳ م مذكور است ۱۲ مصحح *

و شیرینی داجسپ از کسی سکسده بونص سرانجام نسه - گونا
 خط سکسده را تسعاین کرده - و بچند طرز خط سکسده را نوش -
 هرچه می‌نوش حوب می‌نوس *
 * * *

خلقه امرالله از شاگردان میرعلی نقشب خط سکسده
 درو اوسناد خود حوب نوش - در خط بختگی خیلی دارد - اکثر
 نوشته اش در لکهنو بنظر در آمده *

نقصل حسین خان^(۱) مرد نابل در علم عربی و فارسی و منطق
 و رباعی مهارت کمال رسانیده - در منطق ساگرد مولوی حواجه
 احمد و در رباعی چتری از میرزا حیرالله معلم احد نموده -
 در اوایل اوسنادی اولاد عمدگل بسر می‌برد - و چند مدتی در
 میران پور بصیغه انالقی و معلمی سیدرادگل نارا گذرانیده -
 بعد از آن به پورت رسیده به انالیقی میرزا سعادت علیخان حلف
 وزیرالممالک نواب سخام الدوله بهادر ممدار گردنده رنه رنه روزگار
 انگریزان بهمرسانده انداز و اوج پند کرده خط سکسده و تعلیق
 بطور مفرعلی نقی در اوایل حوب می‌نوس - مرد اهل خط نقی

(۱) نقصل حسن خان با سعد انشاء الله که از شماری مشهوران
 اردو است و وفاتش در سنه هزار و دویست و سی و سه هجری وقوع یابد -
 معاصر بوده اند - و در تذکره آنحضرت ذکر بعض حالات نقصل حسن خان در
 صفحه ۲۷۳ مرقوم است ۱۲ مصحح *

رای پریم نابه^(۱) موم کهنری بزرگاس اهانکار دوار و پدسکار بی
بوده اند - در حوسدوسی ممدار بوده - اول خط سکسه را از دوات
مزد حان نوسنه و حوب نوسنه رنده رنده آحرار نلون مراحى
در بلیک خط ممر علی نعی افاده - خطس گدنگی پیدا کرد *

مولوی حباب علی^(۲) داب فمص آنداس نکلنه فمص و هفر
آراسه - و در علم عربی و فارسی و ترکی تعدیل - و در نوسنی
خط سکسه و عمره سهره آفاق - و اس فن نمسی و محصب هفناد
ساله نکمال رسانده - و خط را از اوسدان ددرجه اعلی گذرانیده -
و خط سکسه را از پریم نابه و نسنعلنی از حلیفه سلطان احد نموده -
و خط سکسه آندکان مکتبی نوسنه که کدانب اسانده ۸۱ نکربر
اس بزرگ کم مدرسد - نعرف و نوصلفس از حد نکربر و نقربر
نیزون اسب *

(۱) اسلاف پریم نابه در سرکار ساه عالم نانی دارای اقدار بوده اند
و مذکور گاهی بران اردو و فارسی شعر مدقبق - و آرام بخلص می نموده
و در سرانداری نردسنی داشت - در آخر عمر نگوشه عبادت و نوسنه فباع
در بندران (منهور) بسر می برد - از انبای وزن نالب عسر بوده - و شرح
حالس در حمتانه حاوند صفحه ۱۷ مذکور اسب ۱۲ مصصح *

(۲) ارعبارت سر سبد احمد حان در آثار الصنادید - صفحه ۲۲۳ - چانس
می لهاد که حباب علی از انبای وزن نالب عسر بوده اسب ۱۲ مصصح *

پیامت ترک روزگار کرده بر سخاوت عبادت و توکل و مدافع احلاس
 دموده نداد آلهی اسعالم و زرد - حظ دستعلیق و نسج و شکسته و تعلیق
 و نای را نکمال مدام و سانسنگی مندوس و هرچه دوس
 اوسدانه دوس - چند حلد مرآن سرنف نظر نافوت مطلق و مدشب
 از نظر بادشاه گذرانید - و اکثر هفتی در آخر عمر می دوس -
 و در کفایت کلام الهی با آخر عمر اسعالم مدام - از دان
 با ترکانش عالمی بعض رسیده - و نمن ترک ارسادش از حظ
 دهوه وافر برداشته شهره آمان گردانند - منل مندانو الکس عرف
 میرکلی - و فادر بحس - و محمد اسمعدل - و محمد بقی در
 دستعلیق و در شکسته مدسی لکچمن سنگه و لکچمی رام پندت
 و لاله سنگه رام - و مدسی مکدوب رای و مدسی کسل سنگه و غیره
 درن من بیعدیل و سپیم نوده اند و فقیر رام غلام محمد هفت علمی
 پیر از کمدرس بیص نامنگان نظر کنیا اثر اوس *

نارنج و مات محمد حفظ حان *

چون محمد حفظ حان اسناد

ترک اس حاکدان نای گف

سال نارنج و مات او رام

وای آوارسند نای گف

کمال داسب - و حظ شکسته را بر طرز درانب حال بدرجه اوصی
 حریف میروش - نوشته اش در خانه راحه کفول کس دنوان راحه
 همب بهادر گسائس بسیار بملاحظه در آمد - و حریف راحه کفول کس
 شاگرد نواف مذکور بوده در کسمیر اصلاح حظ از نواف گرفته - راحه
 هم حظ شکسته خیلی بخوبی و نهایت دلچسب میروش -
 در اهل حظ برادران صاحبان کسی ندوده است *

مفسی رونق علی مرد وادل فاضل شاعر حظ شکسته را نکمال
 رسانیده - از ساگردان مولوی خدای علی است - وطنش ملایان
 در صلع ناگرام است - در وقت آصف الدوله در لکهنؤ اکثر ملاقات
 او مسرور شده - والد او بعد بمب میسگری سرکار حیدرنگ حال
 عز امتدار مینداشت - نگ دو دفعه فقر بدر در آنوقت بهمراهی
 مولوی طالب حق از ملاقات سامعی او مینهم سده بود *

راحه امین سنگه و راحه سدر سنگه بمران راحه بهادر بدره هائی
 راحه ناگرمیل ساگردان رای پونم نایه نسبت کثرت مسو در حظ
 دوس بدوش اوسناک رسیده - و در فن تدراندازی دستگذا کمال
 دارند - عالی خاندانی و سوک و حسمت بزرگان انسان از نس
 شهرت صاحب بحریر ندارد و هر دو نا اخلاق و فدرسداس
 همرمند اند *

علام معنی الدن^(۱) مردی با اخلاق - خط سکسده بمناقب
و خوشحطی میبوسب - از شاگردان رسید رای بریم نایفه بوده -
در سرکار راحه اخیب سنگه نلب گنده واله بصیغه وکالت و عدله ممدار
رورگار بود *

علام مجتبی سکسده نودس مرد مدنی و مدعی وضع - در علم
دندانداری حلی مهارت داسب - و خط سکسده از نواب مرید خان
احد کرده - اوفاب بصیغه اوسنادی و خوشحطی و دندانداری در سرکار
عمده هاجی شهر بخوبی گذرانیده - باوجود هدر و علم - کمال
حلم داسب *

حلیقه امام الدن^س علام مجتبی عوسر فاضل با اخلاق در
دندانداری و خط کمال مهارت داسب - خط سکسده بر وضع رای بریم
نایفه میبوسب - بلکه گویند ساگرد او بوده - بسبب کثرت مسی
خط را بدرجه اعلی رسانده - و خط نسخ از عناد الله خان برادر راده
وامی عصمت الله خان احد نموده بود *

نواب ابوالدراکات خان عم نواب عدد الاحد خان از عمده هاجی
عالیشان کسمیر بوده - در علم عربی و فارسی و انسازداری مهارت

(۱) علام معنی الدن^س نامه هزار و دویست و پنجاه و بیست هجری

کرده - و طور ایسا بروئے منبرا طاهر وحد (۱) و طاهر دکهئی (۲)

(۱) منبرا محمد طاهر منخلص نوحه فرزد منبرا حسن خان فروزی
 است محمد نقی الدین خان صدر اعظم ساله عباس دانی صفوی او را در سده
 هزار و پنجاه و پنج هجری توابع نگاری مقرر گردانید و در رده المعالین
 مذکور است که در سده هزار و صد و یک برده وزارت نایل گردیده در ایسا برداری
 وحد عصر خود بود و مصنف کتاب تاریخ نازده ساله سلطنت ساله عباس
 مذکور است و دیوان فارسی دارد - و در کتاب مشهور بنسبت منبرا طاهر
 وحد که در سده هزار و هشت صد و نسی و سی و سی در کلیده و در سده
 هزار و هشت صد و چهل و چهار عسوی در لکهه طبع شده - از او است - و فاس
 نریدا در سده هزار و صد و نسی هجری وقوع یافت ۱۲ مصحح *

(۲) شاه طاهر دکهئی فرزد شاه رسی الدین از سادات علویه صفویه است
 که در مصر و افریقه سلطنت داشتند - واصل او از فرون است در بدو امر
 در مشرقه کاسل مدرس بود - حسب اشارت منبرا ساله حسن اصفهانی ترک وطن
 کرده در سده نه صد و نسی و شس هجری منوچه هندوستان شد - چون وارد
 بندرگوا شد - شهرت علم و فضل او گوش رد خاص و عام گردید - برهان نظام
 ساله شانی ملاقات او شده و برا طلب فرمود - در سده نه صد و نسی و هشت
 احمد نگر دربار شاهی ناربا گسیب و مشهور عواطف ملوکانه بداد مستشار
 امور دولتی و ملی گردید - و بعد از معارف رساندهای خارجه در صوبه
 گجرات و حاندیس و بنکاپور و گولکنده تفراری یافت - در وفات آن سده
 عالی نثار اختلاف است - برتاب دهقه ساهی و معالین المومنین و طغفات
 شاهجهانی در سده نه صد و پنجاه و دو - و بموجب برهان المآثر در سده نه صد
 و پنجاه و سه و بسند تاریخ نوشته (جلد نای - صفحه ۲۱۳ - ۳) در سده
 نه صد و پنجاه و شش - ارس جهان در گذشت - واللہ اعلم و رساله انسانی
 طاهری از بالذات مشهوره او است ۱۲ مصحح *

گدور بزم کسور^(۱) بدیرق راحه جنگل کسور مردی حلیس صاحب
 مروت حوا (عنا ساعری لطیفه گوی شعر و سخن مهم - حظ
 سکسده بر وضع زای بزم دانه خوب و دلکسپ میدوس -
 و چند مثنوی فارسی تصنیف نموده و کلمات کلیم معه
 ساهکهاں نامه بخط سکسده حوسدوسانه تکثیر نموده - و درین
 بدیر اندازی کمال سون ورزیده - عمدگی حدس از عادت استهوار
 محتاج تفصیل نیست *

راحه ندرام بدقت مدسی مردبست صاحب اسعدان والا مفس
 حظ سکسده بطرز نواف ابوالدیرکاب حان و غیره خوب میدوس - ار
 انقلاب زمانه و ساه گردی از ساهکهاں آنان بطرف نور عارم سده
 در لکهنو ده مدسی گرمی سرکار نواف حسن رضا حان امینار وافر
 اندوخته نعوض نقد فانیب نقد رواندک بدست آورد *

لکهنو سنگه مدسی از قوم نقال مرد دانا فابل - در علم و هنر
 فارسی و عربی و عبار پردازی حلیی مهارت داس - و در
 محتب مدرسان اهل انراں سنار مایده - دل و دماغی دنگر بند

(۱) گدور بزم کسور در زبان اردو ساعر نگانه بود - و بعضی فرای
 می نمود - و معاصر مصنف کتاب هدا بوده - در بدکرت سعوی هدا مبرده
 مولوی کریم الدین در صفحه ۴۹۴ و در گلشن بدکار در صفحه ۱۱۶ دگرش
 مرقوم است ۱۲ تصحیح *

و گاه گاه بعرس خانه هم قدم رنجه فرموده اکثر تذکره اسعار طهری
بر ریان و درمیان میداشت *

لاله لچهمی رام پندت مدسی بنظیر بوده در علم عربی
و فارسی و انساپردازی و مصوری نصیب وافی داشت - حظ
سکسده و تسعلیق و غیره از محمد حفظ خانصاحب بوسه - و روزگار
عمده درسکار دوالعقار الدوله مدررا نجفخان^(۱) بهادر و غیره امران
نموده باعزار و بودر گذرانده اس چندی انسان با سلعه و صاحب
کمال کم بددا میسود - حظ تسعلیق در وضع محمد حفظ خانصاحب
حوت مدوشک - از چند سال بسب کذب مسی حظ و بصورت -
دنده اس از نور بنائی عاقل سده - و سال باریج فوت او لاله
سنگر باده بظم در آورده آن اندس *

* باریج وفات *

از نظر چون رف سمع نرم علم
بدره سد عالم بچسم مردمان
بعی آن سساهدسه ملک سخی
فص نخس کونک و پیر و حوان

(۱) نواب دوالعقار الدوله نجف خان بهادر در دربار شاه عالم پادشاه
دهلی بیده صدر اعظمی سرور بود در سال وفات اختلاف است - ذاکور
چارلس روبر در فهرست خود سده هزار و صد و شش هجری و در اورینتال
دانگرافی مصدق نال صاحب سده هزار و صد و شصت نه هجری ذکر کرده
والله اعلم^{سوره} ۱۲ مصحح *

و حالا (۱) احوال کرده در نوسنی خط شکسته از شاگردان
 محمد حفظ حال است - و سقیعه از مبررا آغا احوال
 کرده - در شعر از شاگردان میر سمس الدین و غیر (۲) بوده -
 رفته رفته اسباب نوشتن خود بر وضع اهل ولایت انداخته -
 نسخه سغله آه و غیره از تصدیقات او در شهر اسبهار دارد -
 و نسبت عجب و پنداری که دارد کسی را از اماند و احوال خود
 معطر نمی آورد - و اکثر بحال حکیم میرزا محمد می آمد -

(۱) حالا اشاره مبررا حلال الدین طباطبائی اصفهانیست که در سنه هزار
 و چهل و چهار هجری در هندوستان بدربار شاهجهان رحب اقامت افکند - پس
 پنج کنگره که در همان سنه مذکوره بدان شاه داده که در سنه هزار و چهل و پنج
 هجری و حظه دیوان مدسی که در سنه هزار و چهل و هشت هجری و منشآت
 حالا تصدیق نموده مسطور آفاق و از مکتوبات خبریه وی اند و شرح حالات
 باسعادت آن مرحوم در تاریخ عمل صالح و تاریخ هندوستان تصدیق الدین صاحب
 دیوان الگوری در مکتوبات ششم صفحه ۵۱۷ و رساله رائل اسدک سوسائلی
 در حلد سوم سلسله حدیده در صفحه ۶۳ مرقوم است ۱۲ مصحح *

(۲) میر سمس الدین مصطفی بقدر اصلا دهلوی از سادات ندی عباس
 است - در زبان دری طوطی سعدور - و در عروض و قوافی بحر بهداور بوده -
 رساله های دررسلک وی برین مدعا گواه اند - در سنه هزار و صد و هشتاد و نا
 هشتاد و یک پس از استیفاء و شرفیابی رباب حرمین شریفین رانها الله
 سرور و عظمی - هنگام بارگشت رورق جناس طوفانی شد - شرح حالس
 در فهرست کتب فارسی اندنا اندس مصنف داکتور انجلی صفحه ۹۲۶ نمبر

رابع و مایل داشت - در اندک زمان در جمیع علم و هنر
آراسته شد - و در حواصل بیکو از هم چسبان خود سبب برده -
در خوشنویسی کمال داسب - حظ سکسنه از میر علی بنی نوشته -
و حظ تسعلیق از ساه امر الدس احد کرده - و گویند هر دو
خوسدوسان در انام سابق در سرکار رای موصوف سکوب مددا شدند -
بهارها روپنه حظ آما عبد الرشید و ثعاب حان جرد نموده -
عرض این چنین سخص در اس موم صاحب اسعدان بیاص
قدر شغاس کم سده ناسد *

رای سده رای موم کاندنه اصل اله آباد اسب - از ودیم اهلکار
پیسکار حالصه سربعه بوده - بررگل انسان بهوگچند وعده اهل خدمت
نانشاهی بوده اند - در خوسدوسسی بی بدل بود - حظ تسعلیق را
از منر محمد موسی اصلاح گرفته - و طرز اسعدان نکمال رسانیده -
و سکسنه برونه دراناب حان حرف میونسب - و جردنه و رفعه های
دسدخطی اسانده متعدمن و مناخرن مطلا و مدهب بحانه اش
حیالی دنده سد *

لاله درگا برشان (۱) بی لاله دنا نابه در اندا گاهی حظ سکسنه
و تسعلیق را از قدر نوسده اسب - هرگاه فلم منگرد چه در تسعلیق

(۱) درگا پرشان در زبان اردو شاعری داری خیال بود - و مصطرب بحاص
می نمود و از ساگردان محمد مدسی بها بوده شرح حالس در گلشن بحار
مذکور اسب ۱۲ مصباح *

دانس آمورِ حُر و نیکه سنج
 مدسعی دراز و لاطون رمان
 حوهر تدیع کمال علم و فن
 روح جسم عقل و نیکای جهان
 مدسی بحریر لکهمی رام نام
 صورت مرآت و نص نیکران
 چارم سوال هدگام سحر
 رمب رس دار الفدا سوی جهان
 دود آه سعله حیر خاص و عام
 رس الم سد از رمن بر آسمان
 آه کاج نثر رنگیس و متین
 از وفاس مدهدم سد ناگهان
 نادر دلخسته نازیکس نگهب
 ۱۲۲۸
 رمب لکهمی رام صد حنف از جهان

حوس رمب رای دانگی (۱) قوم کهنری - از قدیم دی نروب
 و صاحب هم بوده - و از ابتدای عمر طبع را تحصیل علم و هنر

(۱) حوشوب رای مخلص نسادات از ارشد نلامده شرح مضمون
 فنام الدن المخلص فنام المدوی در صده شرار و دوست و ده شعری بوده -
 و در زبان اردو شعری سبوس گفتار و بلند افندار بود - شرح حالس در تذکره
 شعرای هند مصدقه کریم الدن در صفحه ۲۲۹ مذکور است ۱۲ مصحح *

حسکندۀ گار) آس دهد - چون آس سرد سود - آنرا بر آورده
در یک نوله گوند چپینگی که آب صاف آن را گرفته ناسند حل
کنند - تا حسک سود - پس در آب نادرزده روز حل سازند -
هر چند حل خواهد شد - خوب خواهد شد *

ساخته مرکب^۶

دوده چرت دور کرده یکدرم - صمغ بنول دو درم - در آب
بهنگیبه تر کرده صاف نموده - دوده را با صمغ آمیخته شده - سفیدان
آهنگران چندانکه بکنند بهتر است میعادش چهار پاس است *

ناید دانست که اسام خطوط در مقدمین عرب و عجم همین
سبب نام است - و خط کوی از ابتدای عصر آنحضرت صلعم است
تا زمان المقتدر بالله عباسی^(۱) - در سده سه صد و چهار هجری این
مقله^(۲) بموجب ارساد حضرت امیرالمومنین خط ثلث و نسخ
اختراع نموده - و هر یکی را اصول و قواعد نهاده - که بدان
اصول اردنگر خطوط ممتاز منسوب - و قسم اول را محقق نام
نهاده اند - از بهر آنکه درین خط دانگی و نیم دور است -
و چهار دانگ و نیم سطح است - پس مسابب بخط عربی

(۱) خلافت مقتدر بالله العباسی از سده دوم و بود و پنج هجری

با سده سه صد و نوبست هجری بوده ۱۲ مصحح *

(۲) شرح حالات این مقله در معراج تل گذشت است ۱۲ مصحح *

و چه در شکسته در زمری میگذرد - علاوه آن چالاک دسب و حلد نویس
اس *

شکر نوساری^(۱) بدیرای رای گویی نایه که دیوان دیوان عدد الاحد
حان و مختار کاروبار بود - خوانی با احلاق خط شکسته را بحوی
میفرست و نکمال رسانده و اصلاح از مولوی حیات علی گرفته -
رویه رفته برویه کهاب حان از اوسناد قوی تر گردیده *

شکر نایه^(۲) بدت کسمیری - حوان رعدا صالح حلیق
سعادت اطوار مهدت مودت مدخلص نه نادر - در ارازل خط نستعلیق
و سقیعه از فقیر نوسده اسب - و خط شکسته از مولوی حیات علی
احد نموده *

ترکیب ساختن شگرف نوشتنی

علم شگرف بوزن نکتوله گرفته نیک لیمون را دو پاره کرده
نم شگرف را دران دهاده - هر دو پارهها را جمع کرده - از رشته حام
بندد - آن لیمون را در آب گندم نیم پاو که از آب سرسده باشند
کرده در حرره در بیسب آتار پاچکدسنی (یعنی سرگیس

(۱) شکر نوساری از ادبای قرن نالت عسراست ۱۲ مصحح *

(۲) شکر نایه تقریباً در سده هزار و دویست و شصت از س حاکای عاری

گردید و ذکر حالش در آثار الصادقین - صفحه ۲۲۵ مذکور است ۱۲ مصحح *

یافته - و روز بروز رتب و رتیب و آراس و برقی دیگر
 نام - رنده رنده تا زمان امیرنمور نسج و ثلث و عذره زوی
 و درستی دیگر گرفت - چنانکه ساهراده میران شاه و ناسنعر
 و سلطان ابراهیم شاه و عذره هقب فلم سده اند - شده شده تا زمان
 شاه طهماسب و شاه اسمعیل و شاه عباس و نادرشاه و نصیرالدین
 همایون نادرشاه و خلال الدین اکبر نادرشاه و نورالدین جهانگیر نادرشاه
 اوسدان مثل ناموت مسنعمی و ناموت جمال الدین و مولانا
 سهاب الدین و عبد الله طنج و مولانا جعفر تبریزی و فله الکتاب
 مولانا سلطان علی مسهدی و مولانا عبد الحی و احمد پرور و ملا
 علی رضا و محمد مراد و میر علی اصغر خراسانی و مولانا درویش
 و اسرف خان و محمد حسنی و ملا عبد الله دنگ مرزاد تبریزی
 و علی بیگ و معصود خان و عذره سرآمد و فوق عصر سده اند *

در عهد شاهجهان نادرشاه عبد الله مسنهر به عبد العالی حداد
 در دوره اخیر گوی سده از نسج نوسان برد - حظ نسج را
 عروس الخط کرده آراس و رتب دیگر نکسند - در همدوسان آمده
 بکتاب ساهراده از رنگ رتب بهادر نوسنه خود و آن سی درمی
 و کلام الله و صقیقه و عذره گزاندند - مخاطب ناموت رقم سده سوطی
 معاودت کرد - چند کس از ساگردان رسید خود بصورت گذاشت -
 اکثرها بخطاب ناموت رومی و ناموت روم حانی سرافرازی یافته اند *

و کوفی و معقلی دستر است از جهت سطح - لهذا این قسم را معدوم دانسته اند قسم دوم را باب نام نهاده اند - بدان که هرگاه این خط دانست ثلثی از خط دانسته ناسد - از بهر آنکه اول محقق که بخط کوفی و معقلی مسامه است - می داند دانست - و از این جهت آنرا باب نامیده اند و نسخ تابع اوست - همچنینکه ربحان تابع محقق است - از بهر آنکه اصول محقق و ربحان یکپس - و اصول ثلث و نسخ یکپس - اما ربحانرا از آن جهت ربحان گویند که رنگ و نوی بعدی بر آنک ربحان دارد - و نسخ را از آن سبب نسخ گویند که در عرب دستر کتب را بدان مندریستند - پس گونا چنان است که دیگر خطها را ترک کرده اند - و بدین اکتفا کرده - پس نسخ دیگر خطها ناسد - قسم سوم را توفیع خوانند - از جهت آنکه نصعی آن دو است و نصعی آن سطح - بدین سبب توفیع بطعرا و نا معقلی و کوفی مسامهتی نگرفته دارد - دیگر آنکه فصاحت - سبکات محکمه و توفوعات بدان خط اکثر می نوسند - قسم چهارم را رفاع نام نهاده اند - از بهر آنکه در آن عصر رعمها و رعمهها اکثر بدان می نوسند * * شعر * ثلث و توفیع هم محقق دان * نسخ و ربحان و هم رفاع بکوان واضح خط کوفی عرب پس بکطای است که از عذری و معقلی کوفی در آورده - و بدست حضرت مریضی علی علیه السلام تکمیل

برنده نافرست سپهر و عدیل نداسب - مرد حافظ منعی متوزع باحلاق
حمیده و اوصاف بسندیده - از حمله حوسدوسنل خط نسج بود *

فاصی عصمت الله خان انس بزرگ پاک نهاد گوی سبب
در خط نسج از همه خطاطان نسج تونس برده و خط نسج را از نافرست
گذرانیده - وضع حوس آیدد و خوش ترکیب و خوش اسلوب
ابحد کرده احیدار نمود - از عاب استهار معناه توصیف و تزیین
نیست - کلام الله و حمدل و هفتی ها و طعها و مسقها دوبر در
کتاب نموده - در عالم نوشته خود یادگار گذاشت - در سده هزار و
صد و هشتاد و شش هجری رحلت فرمود *

فیض الله ^(۱) برادر حقیقه فاصی عصمت الله خان است
در نسج حوسدوسنل برده شده - اکثر کلام الله نوشته دستس
از روشنائی مرکب دنده شده *

عبدالله خان ^(۲) برادرزاده فاصی - حلف الرشید میان
فیض الله اکثر کلام الله فاصی را بانام می رسانید - و کسی از مختصران

(۱) فاصی فیض الله برادر بزرگ فاصی عصمت الله خان بود از

بنای قرن نهمی عسراست ۱۲ مصحح *

(۲) دو عدد الله بوده اند - یکی ارآن همشهرزاده نافرست رقم خان

دوم برادرزاده فاصی عصمت الله خان بوده و اولی صاحب به نافرست

رقم خان دانی بوده است ۱۲ مصحح *

از آنجمله در دورهٔ اخیر محمد عارف^(۱) معاطب ناصوت

اسب - استعداد بحر در نسج و نیش نکمال رسانیده *

عصم الله^(۲) مسدوره برادرزادهٔ ناصوت - در خطاطی کامل

بوده - اکثر کلام الله از روشنائی مرکب بنظر در آمده *

محمد افضل و محمد عسکر و میرزا فضل الله و رس الدین

و غیره صاحبان از شاگردان ناصوت^(۳) بوده - بنسبت این بزرگان دین

شد - برای العین گویا خط ناصوت را مشاهده و ملاحظه کرده - هر یک

برادر ناصوت گذشته *

گلرخان عرف علام حسین خان از شاگردان رسید عصم الله

برادرزادهٔ ناصوت که در سن عصر در شهر موحود بود - در بنسبت نسج

(۱) محمد عارف المعاطب بن ناصوت رحم خان از شاگردان عبدالنابی

حداد است در عهد شاه عالم بهادر شاه (۱۱۲۴ - ۱۱۱۹) حلف عالمگیر بادشاه

معطاب ناصوت رحم حانی اصنام ناصوت در خط نسج شیوهٔ خاص اختراع نموده

که در هندرسال رواج ناصوت از ابتدای قرن ثانی عشر است ۱۲ مصحح *

(۲) عصم الله برادرزادهٔ ناصوت رحم خان مذکور است و هم از ارحل

ملاصدقهٔ اوس باد عهد شجاع الدوله (۱۱۸۸ - ۱۱۶۶) بقارع الدالی می رست

۱۲ مصحح *

(۳) مراد اوس ناصوت محمد عارف سابق الذکر است ۱۲ مصحح *

عذاب الله منصوص ساگرد فاضی صاحب اسب - اس شخص
 دیر از باعث خاطر افعالان روهیله رونق اصل خود ندانسته بوج خود
 لاهوری آمدو می بوس - اکثر در مسجد عذاب الله حق و در
 چاندنی جرگه سب - و سکود مدد اسب *

مدر امام علی بن مدر امام الدین از سادات متعین السب
 و عمده خاندان بنور فصل و کمال آراسته - در علم طب بهره دانی
 دارند و خط نسخ رونق فاضی عصمت الله خان خوب میبوس
 و در سرکار سافرا ده مدررا ابوطغر و المعهد بهادر در ساک خوشنویس
 ممتاز و معرر اند *

میر حلال الدین حلف مدر امام علی - خط نسخ رونق بهادر
 خود بسیار خوب میبوسد - و او نیز در رمره خوشنویسان سرور
 و المعهد بهادر سرافراز اسب *

حکیم محمد حسین در از حمله خوشنویسان سب نسخ اسب
 رونق احمد تفریری خوب میبوسد *

میررس العابدی سید متعین الدین و شیرین را حلال
 مسهر بطعراونس ملازم حصر والا در دستگیر و اگر دانه
 بهر الدین در خط طعرا حیلی مهارت داشت شخصی همان دنده

فرق و امتیاز نمیکرد - و نسیم بطور زود فاضی صاحب خوب
می نوشت *

مدرگدائی معلی پوریه از ساگردان فاضی صاحب خط نسیم را
بسیار خوب نوشته - مورد مشایق بوده *

حافظ ابوالحسن ساگرد قاضی بود - خط نسیم را بکمال
سرفه ای از قلم می نمود - مورد مدققی و حلی حلی و منوابع -
در اوایل ناسنادی مدور را اکثر شاه نهادر سرفراز بود *

میرکرم علی سید بزرگ صالح خوش اخلاق مدعی - در نوشتن
خط نسیم ساگرد فاضی صاحب - چند کلام الله بطور اوسناد نوشت -
در علم عربی و طب و غیره مهارت داشت - و در کوچه چیلان
لاهوری دروازه دهلی سکونت گزین بود *

حافظ مسعود مورد مدعی و تماری - اول خط از فاضی صاحب
نوشته بعد از آن بموجب درخواست و ترغیب رهیلها ساگردان
اوسناد گذاشته خط لاهوری امیر اختیار کرده در سرکار نواب
صابط خان (۱) حلف بحقیق الدوله گذرانده *

(۱) نواب صابطه خان در سال هزار و دویست هجری وفات کرد و شرح
حالش در اورینتل ناؤیگرافی صفحه ۴۲۳ مذکور است ۱۲ مصحح *

صاحب تکمال رسانیده و در وقت م ...
 که در عهد جوانی و در موب و ای ...
 بدست آورده از روی آن اند ...
 رسانیده در انقلاب هجرت تمام ...
 در لکهنؤ رسیده - و در سرکار نواب حسن ...
 اولادش نوگوشیده - در آن ایام از ...
 بعد آن از احوالش اطلاع ندارم *

محمد رفی الحسنی الخطیب طبیب ...
 سده بود - خط نسخ بطور احمد بن ...
 و بنابر موب داس - در حاشی ...
 عکس و عرور داس *

محمد نالینو

و محکمها برگزیده در سده هزار و دویست و سی و هشت و نوب
 حباب در دهلی سرت *

میر مهدی پسر مدر معصود حوان صالح متوابع مهدی با احلاق
 حسنه چند خط می نویسند امکن در خط طعرا حه حقی و چه
 حلی مهاربی بدرجه اقصی رسانیده و از طرف خود دعایی درین
 خط انکاد کرده در انساپرداری گویند که شاگرد لچهمی رام پدب
 اس - از مدت مدید بدرجه سفارش حکم منرا محکم صاحب
 در سرکار مدعی آثار نواب میرزا حسام الدین حندر حان بهادر به صعه
 محترری و خطاطی و غیره منسلک بوده *

سایه راز علی نامی اوسناد مدیم بر وضع متعدد من نسیم
 در دست و اوزان در لب میگیست - مردمی با احلاق پسندیده از
 خوشنویسان مدیم - عمر در محکم عهدها سرورده - و خط گلزار
 و سکینه نامره مندوسب - و در آخر - مجلس بچهارم هر ماه
 مقرر کرده بود - اکثر مشائخان و ماسائخان جمع می شدند - و روض
 ربان رقاصه بعدی کدچینی ها میسند - متصل کپاری ناؤلی سکود
 میداسب - در مکان مذکور دروز مقرر ازدهام و اندوه خلق میسند -
 وفات او در سده هزار و دویست و سی و هشت و هجری *

میان محمندی حوان صالح مدعی خوش مدطر از فراندان
 و رب و شاگرد قاصی عصم الله حان اسب خط را برده قاصی

and stimulating the cause of Oriental literature at least among the Orientals, whose conception of life is not confined to mere material utility but extends to the ennobling pleasures of the aesthetics in Art and Nature. Calligraphy is both an art and a science, and is, in reality, the father of painting, and as such, its claims cannot be, or at least should not be, so rudely dispensed with or ignored. An illuminated calligraphic text hung upon the wall in shape of a picture or painting from the Koranic or Biblical writings often draws a negligent soul much closer to the moral teaching inculcated in it than all the lessons and instructions one may attempt to impress upon it by scriptural reading or recitation.

This difference in the action upon a man's mind can only be accounted for by the ennobling and abiding effect such calligraphic paintings has upon one's soul. I need not further elaborate upon this subject, sufficient will it be for our purpose if Orientalists can enter into my heart and sentiment and see the necessity of the inauguration of a school of Calligraphy where this noble art and science could be taught and diffused. Millions of pounds are being spent in portrait, scenic and other paintings, and I do not see why Calligraphy should not assert its claims upon our heart and attention which it so rightly demands and so richly deserves.

M HIDAYET HUSAIN,

Lecturer in Arabic and Persian,

11th April, 1910

Presidency College, Calcutta

as the "Seven-penned" calligrapher. He was born and brought up at Dihlī. He was well versed in Persian and had a fair knowledge of Arabic. Most of his poetical compositions are in the Persian language, but he has left a few fine pieces in the Urdu language as well. In his latter days he went from Dihlī to Lucknow, which had replaced the former town in learning owing to the downfall of the Moghul Empire. Here he completed his medical education according to the Ūnānī system under Mīrzā Muḥammad 'Ishq. He died at Lucknow about A. H. 1239, A. D. 1823.

Although there exist altogether three printed books on this art but they do not deal with Indian artists at any length. The first is *Imtīhān al-Fudalā* by Mīrzā Saṅgīākḥ Ṭiānī and was published in Tehlūr in A. H. 1291 (A. D. 1874). In this book only 34 calligraphers who were much reputed are mentioned. Its style is so abstruse that it is difficult to be understood by a foreigner. The second is *Khatt-u-Khattātān* by Ḥabīb Effendī in the Turkish language. It was published in Constantinople in A. H. 1306 (A. D. 1888). The third is in the French language and is called *Les Calligraphes et les Miniaturistes* by Cl. Huart. It is based upon *Miftāh al-Khutūt*—a work by Ridā 'Alī Shāh Qādūī, which was written in India in A. H. 1249 (A. D. 1833). As Ridā 'Alī had for his ground-work the aforesaid book in the Turkish language, the names of many noted Indians were naturally left out.

I have added an introduction in the Persian language which may serve to make this volume interesting. It contains four chapters—

- (1) On the origin of the Arabic characters
- (2) On the origin and creation of the different characters of the ancient Persians

(3) Diacritical points and letters used in Islam

(4) A short history of calligraphy

In the original manuscript the time when these calligraphers flourished is mostly left out. I have tried my best to remove this defect by adding footnotes in which the dates of the period to which they belonged are given.

It may not be generally known that calligraphy and calligraphers were much appreciated and respected in the Moghul court. Many of these Emperors were themselves good calligraphers and would always entertain and encourage these literary artists and their art. Emperor Shāh Jihān was himself a good calligrapher and had in his court in the person of 'Abd al-Raḥīd Dūlamī, one of the most eminent calligraphers of the time. This Emperor had such a high esteem for an old calligrapher Mīr 'Imād al-Husain al-Qazvīnī that whoever presented the king with any of his genuine calligraphic productions, even if it was only a quatrain, the Emperor used to confer upon him the title of Centurion (*Mansab-i-yak Sadi*) with all the material privileges attaching the above office.

One may argue against calligraphy on the plea of the cheaper, larger and the general utility of the Printing Press, but it must be always borne in mind that the difference between Calligraphy and Type-printing is as vast as that between the personal voice of the singer and his recorded voice in a phonogram. The singer in person inspires and creates a more sublime admiration for the aesthetic beauty of music than all his recorded sounds the phonograph can produce. No body would deny that for all practical purposes for the general diffusion of literature the art of printing has become indispensable in the present age, but everybody must equally admit that Calligraphy or Ortho-painting does its own share of duty in spreading abroad

PREFACE

Among all other gifts of knowledge that man has been endowed with, the art of writing is, in itself, a noble science, and beautiful writing or calligraphy, which in the past contributed greatly not only in diffusing but in perpetuating the Oriental languages is the noblest of arts to which we are indebted for our present knowledge of the past.

But it is a regrettable fact indeed that the Semitic calligraphy which is both a science and art combined in itself, is getting extinct, and the history may even the names of the celebrated calligraphers, are fast vanishing away together with the art. Calligraphy itself, apart from the beauty and richness of the Arabic and Persian literature, played no mean part in the diffusion and advancement of these languages among the rich and the landed of the olden times, and it would be a pity indeed to consign into oblivion and obscurity the names and history of those who inspired and propagated this noble art.

It will thus be evident that we owe a debt for which we must remain eternally under an obligation to the past masters of this art, some of whom, although of Indian birth, surpassed even their foreign masters. It is this sense of gratitude to the old calligraphers that has actuated me to undertake to edit this little volume in order to perpetuate the names of the old calligraphers. Readers may also find this little volume a book of ready reference upon the subject.

The author of this book was Mawlānā Ghulām Muḥammad whose poetical name was Rāqim. He is better known

103
BIBLIOTHECA INDICA
A
COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL

NEW SERIES, No 1233

THE TADIIKIRA-I-KIIUSUNAVISĀN
OF
MAWLANĀ GHULĀM MUHAMMAD DILLĀVĪ



EDITED WITH INTRODUCTION, NOTES AND INDEXES
BY

M Hidayat Husain,

Lecturer in Arabic and Persian, Presidency College, Calcutta

~ ~ ~ ~ ~
, CALCUTTA

PRINTED AT THE HAPHSI MISSION PRESS,
AND PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET
1910